

การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรจังหวัดระนอง

นายพงษ์ธร สุขอนันต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Knowledge Transfer of Quality Durian Production Through the Process
of Farmers Field Schools in Ranong Province.

Mr. PHONGSATHON SUKANANT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง
ชื่อและนามสกุล	นายพงศธร สุขอนันต์
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนาฏ ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ จุลเอียด)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนาฏ ครุฑเมือง แสนเสริม)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
จังหวัดระนอง

ผู้วิจัย นายพงศธร สุขอนันต์ รหัสนักศึกษา 2659001875

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เตียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑ
เมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 3) ความคิดเห็น ต่อประโยชน์และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 4) ความ คิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของ เกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 5 ราย และ 2) เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ที่เข้าร่วมอบรมโรงเรียนเกษตรกรในปี 2566 จำนวน 20 ราย มีประชากร 100 ราย รวมประชากรทั้งหมด 105 ราย ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สอบถาม และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.39 ปี สถานะสมรส จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา เป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.77 คน มีแรงงานที่มีประสบการณ์ใน การทำสวนทุเรียนเฉลี่ย 2.43 คน ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 7.44 ปี พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22.76 ไร่ เป็นเจ้าของ พื้นที่ในการทำการเกษตรเอง รายได้จากการทำสวนทุเรียนเฉลี่ย 288,110.00 บาท/ปี และจำหน่ายให้หลัง 2) เกษตรกรมี ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ร้อยละ 55.0 มีระดับความรู้ อยู่ระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 41.0 มีระดับ ความรู้มากที่สุด แหล่งความรู้เกษตรกรได้รับจากสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ 3) พบว่าเกษตรกรมีความ คิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดมาก ที่สุด รองลงมาด้านการสนับสนุน 4) เกษตรกรคิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย เห็นว่ากระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ เหมาะสมที่สุด 5) ปัญหาของการถ่ายทอดความรู้ ด้านการผลิตอยู่ใน ระดับมาก โดยปัจจัยการผลิตมีราคาสูง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ภัยธรรมชาติ/โรคแมลง จุดแข็งที่สำคัญคือ สมาชิก โรงเรียนเกษตรกรสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ จุดอ่อนคือ สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการ เรียนรู้แบบมีเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากร โอกาสที่สำคัญคือ เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร อุปสรรคคือ สภาพภูมิอากาศ แนวทางในการพัฒนาที่สำคัญ คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโรงเรียนเกษตรกร และส่งเสริมการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่

คำสำคัญ ถ่ายทอดความรู้ ทุเรียนคุณภาพ โรงเรียนเกษตรกร

Thesis title: Knowledge Transfer of Quality Durian Production Through the Process of Farmers Field Schools in Ranong Province.

Researcher: Mr. PHONGSATHON SUKANANT; ID: 2659001875;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Associate Professor Bumpen Keowan Bumpen Keowan, Associate Professor;(2) Associate Professor Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, economic, and social conditions of farmers 2) knowledge and knowledge resources about quality durian production through the process of farmers field school of farmers 3) opinions on the benefits and needs for the extension of quality durian production by through the process of farmers field school of farmers 4) opinions on the appropriateness of the operational process of farmers field school in quality durian production of farmers 5) problems, suggestions, internal environment, external environment, and development guidelines for farmers field school in quality durian production of farmers.

This research was survey research. The population of this research was divided into 2 groups: 1) 5 agricultural extensionists and 2) 20 farmers from each district with the total number of 100 farmers who were members of durian farmers field school and participated in the training of the farmers field school in 2023. The entire population was 105 people. The study was done with the entire population. Data were collected through interviews, questionnaires, and focus group discussions. and were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and data classification.

The results of the research found that 1) most of the farmers were female with the average age of 51.39 years old, married, completed primary school education, were member of agricultural institution, had the average member in the household of 3.77 people, had the average labor who had experience in durian production of 2.43 people, had the experience in durian production of 7.44 years, had the average agricultural area of 22.76 Rai, were owner of their own land, earned income from durian plantation of 288,110.00 Baht per year, and sold the products to middleperson. 2) Regarding the knowledge and understand in the process of farmers field school, 55.0% farmers had the knowledge at the high level and 41.0% had the knowledge at the highest level. The knowledge resource received at the highest level was through personal media. Second to that was online media. 3) It was revealed that farmers expressed their opinion toward the benefit of farmers field school, overall, at the high level and needed the knowledge transfer on marketing at the highest level. Second to that was on the support aspect. 4) Farmers expressed their opinion on the appropriateness of farmers field school, overall, at the high level. They thought that the process in creating the calendar for quality durian production was the most appropriate. 5) Problems of knowledge transfer regarding the production was at the high level with high factors of production on the top of the list. Second to that was natural disaster/insect disease. The key strength was that the members of farmers field school were able to design the learning themselves. The weakness was that the members of farmers field school still attached to the learning process with officers as the one-way lecturer. The key opportunity was that it was the policy of the department of agricultural. The threat was on weather. They key development guidelines included the extension of the learning process for farmers field school and the learning extension of the officers.

Keywords : Knowledge transfer, Quality durian, Farmers field school

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สินีสุข ครูฑเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และเอาใจใส่ดูแลในการทำวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียนทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณ คุณบุศลากร และเจ้าหน้าที่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน และนางสาวปิยธิดา จันทรมานันท์ ที่สนับสนุนในการศึกษา และให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณ นางสาวดวงพร ทองปาน เพื่อนนักศึกษา ที่คอยช่วยเหลือวิจัยจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ รวมถึงเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

นายพงศธร สุขอนันต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้และแหล่งความรู้	7
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ	13
กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง	15
การผลิตทุเรียนคุณภาพ	20
บริบททั่วไปของจังหวัดระนองที่เกี่ยวข้องกับทุเรียน	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรและ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	42
ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน เกษตรกรของเกษตรกร.....	54
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วย กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร	64
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน เกษตรกร ในการผลิตทุเรียนคุณภาพ.....	71
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียน คุณภาพ.....	73
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปการวิจัย	90
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	120
ก แหล่งความรู้และความคิดเห็น.....	121
ข แบบสัมภาษณ์.....	130
ค แบบประเมินความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์.....	147
ประวัติผู้วิจัย	154

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	43
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกร.....	44
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	48
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่.....	51
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องของเกษตรกร	54
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่	57
ตารางที่ 4.7 ระดับความรู้โดยรวมที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่ตอบถูก	59
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้	61
ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งความรู้	63
ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นต่อประโยชน์	64
ตารางที่ 4.11 ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร	67
ตารางที่ 4.12 ตารางสรุปความต้องการของเกษตรกร	70
ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน	71
ตารางที่ 4.14 ปัญหาของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร	74
ตารางที่ 4.15 ตารางสรุปประเด็นปัญหาของการถ่ายทอดความรู้	77
ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร	78
ตารางที่ 4.17 ตารางสรุปประเด็นข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้	82
ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	86

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แสดงระยะการจัดการสวนทุเรียน จังหวัดระนอง	24
ภาพที่ 4.1 สรุป SWOT และแนวทางในการพัฒนา	89
ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้	93
ภาพที่ 5.2 สรุปความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพ	95
ภาพที่ 5.3 สรุปปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ	96
ภาพที่ 5.4 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง	110
ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	114

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุเรียนเป็นผลไม้สดที่มีการส่งออกมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ปี 2565 ทุเรียนที่ทำการส่งออกต่างประเทศมีปริมาณร้อยละ 80-90 ของทุเรียนที่ผลิตได้ทั้งหมด (กรมการค้าต่างประเทศ, 2566) ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน และมีผลผลิตออกมาสู่ตลาดโลกอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ปลูกและให้ผลมากที่สุดในประเทศไทย คือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ โดยในประเทศไทยมีสายพันธุ์ทุเรียน มากกว่า 200 พันธุ์แต่มีพันธุ์ ที่เป็นได้รับความนิยมสำหรับการบริโภคและการค้า และมีการส่งเสริมประมาณ 5 สายพันธุ์ที่รู้จักได้แก่ พันธุ์ชะนี พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ก้านยาว พันธุ์พวงมณี และพันธุ์กระดุม พื้นที่จังหวัดระนองนั้นเป็นแหล่งผลิตทุเรียน อันดับต้น ๆ ของภาคใต้ มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 46,190 ไร่ และพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วประมาณ 37,287 ไร่ มีผลผลิตทุเรียนส่งออกสู่ตลาดประมาณ 35,636 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 4,551.87 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง, 2566) และมีแนวโน้มการขยายพื้นที่เพาะปลูกอย่างต่อเนื่องคู่ได้จากการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาปลูกทุเรียนแทนพืชอื่น จากราคา และความต้องการของตลาดโลกที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรต้องมีการบำรุงดูแลรักษาให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด และเพิ่มรายได้เกษตรกรจึงแสวงหา วิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะดำเนินการดูแลป้องกันรวมถึงกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช เพื่อยับยั้งและลดความเสียหายอันที่จะส่งผลต่อผลผลิตทั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้ศัตรูพืชเข้าทำลาย แต่เกษตรกรยังมีการจัดการพื้นที่ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยวที่ไม่เหมาะสม

ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรมีการนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาใช้เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร แทนการถ่ายทอดความรู้แบบในอดีต ซึ่งเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรรูปแบบทั่วไป ที่มักจะเกิดจากเจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตรและเป็นหลักสูตรภาพรวม เกษตรกรจะถูกจัดให้เป็นผู้รับองค์ความรู้จากการบรรยายของวิทยากร ซึ่งเจ้าหน้าที่คาดหวังว่าเกษตรกรจะนำเทคโนโลยีและความรู้ดังกล่าวไปปฏิบัติตามได้บ้างไม่มากนักน้อยรวมถึงให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต จึงไม่อาจจะแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง(กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร, 2566) อีกทั้งการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา ตัวเจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะ

และความรู้ในการทำงานร่วมกับเกษตรกร การนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาใช้ถ่ายทอดความรู้นั้นเป็นการศึกษาและถ่ายทอดความรู้รูปแบบหนึ่ง เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตร โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคอยให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

สำนักงานเกษตรจังหวัดระนองเห็นความสำคัญของการนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาปฏิบัติในพื้นที่ ในปี พ.ศ. 2566 จึงได้มีการนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาเริ่มต้นทดลองใช้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดระนอง จำนวน 5 กลุ่ม ซึ่งกระจายอยู่ทุกอำเภอของจังหวัดระนอง เพื่อให้เกษตรกรมีการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ซึ่งมีตัวเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการปฏิบัติจริง เรียนรู้โดยการศึกษาทดลอง เปลี่ยนเกษตรกรจากผู้รับเป็นผู้ยอมรับ และเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกันกับตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการผลิตทุเรียนคุณภาพ ที่มีการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จากการดำเนินกิจกรรมของสำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง ยังพบว่าเกษตรกรยังไม่เข้าใจในกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และเกษตรกรยังมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเพียงผู้รับอย่างเช่นการอบรมในรูปแบบที่ผ่านมา อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังต้องมีการเรียนรู้เรื่องความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพร่วมกับเกษตรกรด้วย จากปัญหาที่กล่าวมาจึงมีความจำเป็นต้องวิจัย เรื่องการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสม ปัญหา และแนวทางพัฒนา เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการส่งเสริมในรูปแบบที่ต่างออกไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

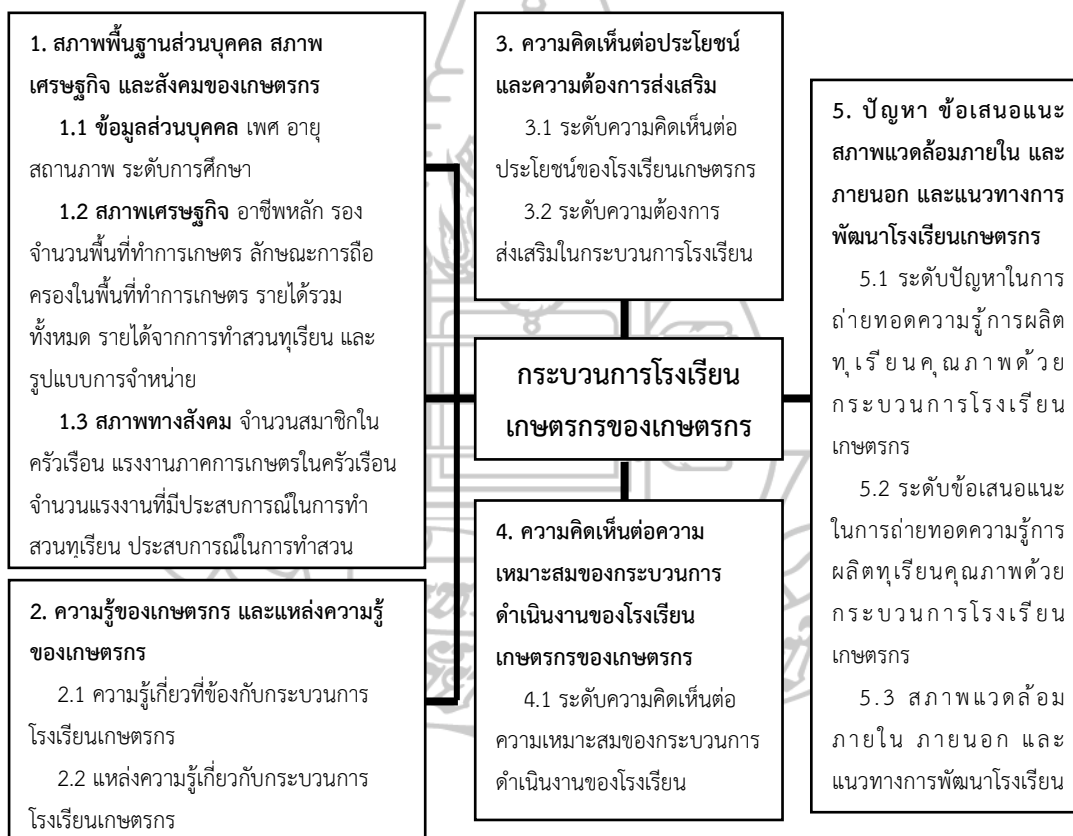
- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อประโยชน์และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร

2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนองได้ตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 3 ขอบเขต ได้แก่

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ของจังหวัดระนอง ที่เข้าร่วมอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ในปี 2566 ทั้งหมด 100 คน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 คน โดยอยู่ทุกอำเภอของจังหวัดระนอง

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของจังหวัดระนอง ดังนี้ 1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 4) ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือนกันยายน 2566 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2567 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือน ธันวาคม 2566 ถึงเดือน มีนาคม 2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ปี 2566 จังหวัดระนอง

5.2 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หมายถึง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 คน ที่มีอยู่ทุกอำเภอของจังหวัดระนอง

5.3 เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนร่วมในการบูรณาการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

5.4 การผลิตทุเรียนคุณภาพ หมายถึง วิธีการผลิตทุเรียนทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน นับตั้งแต่การจัดการเพื่อเตรียมต้นให้พร้อมสำหรับการออกดอก การจัดการเพื่อชักนำการออกดอกและควบคุมปริมาณดอกต่อต้นให้เหมาะสมการจัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการของผลและเพิ่มปริมาณผลผลิตคุณภาพ และการจัดการเพื่อป้องกันผลผลิตเสียหาย

5.4 โรงเรียนเกษตรกร หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไข แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุเรียนทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว

5.5 การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร หมายถึง การถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพตามระยะการเจริญเติบโตของทุเรียน เริ่มตั้งแต่ระยะหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ระยะแตกใบอ่อน-เติบโตทางใบ ระยะก่อนออกดอก ระยะออกดอก ระยะผลอ่อน-ผลแก่ และระยะเก็บเกี่ยว สำหรับจำนวนครั้งในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ได้กำหนดไว้แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร

5.6 ความรู้ หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ในประเด็นรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร และความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพ

5.7 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง และเป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่ศึกษาหรือได้มาซึ่งความรู้ของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยมีแหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ ดังนี้ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์

5.8 ความคิดเห็น หมายถึง ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อประโยชน์ของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ในประเด็น ด้านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรด้านการถ่ายทอดความรู้ ด้านการส่งเสริมการเกษตร

5.9 ความต้องการ หมายถึง ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร ของกลุ่มตัวอย่าง ในประเด็น ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุน

5.10 ปัญหา หมายถึง ระดับปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรและด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุน

5.11 ความเหมาะสม หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ประเด็นความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ

5.12 ข้อเสนอแนะ หมายถึง ระดับข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และข้อคิดเห็นเชิงแนะนำที่เสนอเพื่อพิจารณาในขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร ในด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุน

5.13 สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สามารถควบคุมได้ เป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถกำหนด และ ควบคุมได้ ให้เป็นไปตามความต้องการของการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

5.14 สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ เป็นปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถกำหนด และ ควบคุมได้ ให้เป็นไปตามความต้องการของการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ด้านสังคม โดยการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับ ใช้กับชีวิตประจำวัน และเกษตรกรสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข ลดการใช้สารเคมีส่งผลให้ลดผลกระทบต่อด้านสุขภาพของผู้บริโภค ลดมลพิษ ทางน้ำและดินจากการปนเปื้อนของสารเคมี ลดอันตรายจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพจากสารเคมี และเป็นการฝึกให้ทำงานร่วมกันในสังคมได้ดี

6.2 ด้านเศรษฐกิจ โดยเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับแนวทางการจัดการ สวนทุเรียนตั้งแต่เริ่มตัดแต่งกิ่ง จนถึงเก็บเกี่ยว เพื่อให้เกษตรกรได้ ผลตอบแทนสูงขึ้นและลดต้นทุนในการผลิต ลดการใช้สารเคมี รายได้เพิ่มขึ้น

6.3 ด้านวิชาการ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงรูปแบบการถ่ายทอดความรู้โดยเฉพาะแนวทางการถ่ายทอดความรู้ตาม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ และแหล่งความรู้
 2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น
 3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ
 4. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง
 5. การผลิตทุเรียนคุณภาพ
 6. บริบททั่วไปด้านการเกษตร
 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้และแหล่งความรู้

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ ดังนี้

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรู้ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ และประเภทของความรู้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1.1 ความหมาย เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2565, น.14-6) มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้หลายความหมาย ดังนี้

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2554) ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น

ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องเมืองไทย

วิจารณ์ พานิช (2560) ความรู้ ในด้านการจัดการความรู้ นั้น มีหลายนัย และหลายมิติ ดังนี้

1) ความรู้คือสิ่งที่เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

2) ความรู้คือสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ

3) ความรู้เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้

4) ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้

5) ความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-8) ได้อธิบายความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกใช้ เชื่อมโยง บูรณาการความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสมผสมผสานระหว่างสถานการณ์ ความรู้ในบริบท ค่านิยม ความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ แล้วพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดไป แต่จะงอกเงยยิ่งขึ้น

1.1.2 ประเภทของความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-11) ได้อธิบายถึงการจำแนกประเภทของความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้ว่ามี 2 ประเภท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้น แล้วสามารถแสดงออกผ่านภาษาที่เหมาะสมได้โดยการพูด การบอกกล่าว แสดงอาการโดยวิธีใด ๆ ที่ปรากฏแก่ผู้อื่น และอาจถูกบันทึกลงเป็นสารสนเทศหรือระบบบันทึกแบบต่างๆ บางครั้งอาจเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม ซึ่งสามารถแปลงเป็นรหัสรวบรวมและถ่ายทอดได้ง่าย โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย จึงสามารถสื่อสารถ่ายทอดไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้ โดยอาศัยวิธีการที่เป็นทางการ ไม่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการถ่ายทอดความรู้

2) ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น เป็นความรู้ที่ไม่ได้มาอยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของและอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดได้ เนื่องจากความรู้ฝังลึกนี้เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวแต่ละบุคคลที่ได้มาจากการกระทำและประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน สำคัญสำนึก คุณพินิจ

พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย ต้องการการฝึกฝน เพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล มีบริบทเฉพาะ ทำให้สื่อสารได้ยาก แต่เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ เช่น จิต วิจาร์ณญาณ งานฝีมือ ทักษะในการทำงาน ความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งอาจเรียกว่าความรู้แบบนามธรรม ความรู้ที่สำคัญส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นความรู้ฝังลึกอยู่ในคนทำงาน และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง ต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สร้างความไว้วางใจกัน และถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันและกัน

การถ่ายทอดความรู้ เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการความรู้ซึ่งหมายถึง การแบ่งปันความรู้ภายในที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ การสร้างความรู้ แบ่งปันความรู้การทำงานร่วมกันในการถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกในทุกระดับจะเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติยอมรับว่า การทำงานด้วยกันอย่างเปิดใจมากกว่าการที่ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างเรียนรู้

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งเรียนรู้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.2.1 ความหมายของแหล่งความรู้

ได้มีผู้ให้ความหมายของแหล่งความรู้ไว้หลายความหมาย ดังนี้
สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2554) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ถิ่นที่อยู่ บ่อเกิด บริเวณ แห่ง ที่ ศูนย์ความรู้ ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 144) ได้สรุปความหมายของแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากความหมายของแหล่งความรู้ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า แหล่งความรู้ คือ ศูนย์ความรู้ ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ หรือแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ หรือแหล่งประสบการณ์ ใน การศึกษาหาความรู้ ให้ผู้สนใจเกิดกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.2.2 ประเภทของแหล่งความรู้

ได้มีผู้สรุปประเภทของแหล่งความรู้ไว้ต่าง ๆ ดังนี้
ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2537, น. 58-59) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จากประสบการณ์ของ

ตนเอง เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารกันแบบสองทางมากกว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ

2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน หมายถึง เป็นแหล่งที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน หมายถึง เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐบาล หรือเอกชน เพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บ และให้บริการ เผยแพร่ ได้แก่ ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงานองค์กรทางราชการ และสมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

สกุล จันดี (2555) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลและองค์กรในชุมชน หมายถึง บุคคล คณะบุคคลหรือตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน ที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ แนวคิด หลักการ และวิธีการปฏิบัติ

2) แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง ทรัพยากรหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

3) แหล่งเรียนรู้ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง หมายถึง อาคาร สถานที่ หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่ในอดีตและปัจจุบัน

4) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อวัฒนธรรม และเทคโนโลยี หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นนวัตกรรม หรือเทคโนโลยี ที่มีอยู่ในชุมชน สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต

5) แหล่งเรียนรู้ประเภทศิลปะ วัฒนธรรมและจารีตประเพณี หมายถึง แหล่งการเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อ วิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน กิจกรรมชุมชน พิธีทางศาสนา ประเพณีความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ และศิลปกรรม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้ โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้นำแหล่งความรู้เป็น

จากสื่อต่าง ๆ มาเป็นส่วนหนึ่งวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา กรอบแนวคิด และเครื่องมือในการสัมภาษณ์
เกษตรกร และเจ้าหน้าที่

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น ประกอบด้วยความหมายของความคิดเห็น วิธีวัด
ความคิดเห็น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีขอบเขตตามประสบการณ์ของ
บุคคลนั้นๆ ซึ่งมีข้อแตกต่างหรือความหลากหลายของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้ จึงมีการให้ความหมาย
ของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของความคิดเห็น ได้มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้หลายความหมาย
ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นคำนามมีความหมายว่าข้อ
วินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือ คิด เช่น ฉันมีความเห็นว่านักมวยไทยจะเป็นฝ่าย
ชนะ ผมมีความเห็นว่าเขาเป็นคนน่าเชื่อถือ ส่วนคำว่า คิดเห็น เป็นคำกริยามีความหมายว่า เข้าใจ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

นพมาศ ธีรเวคิน, 2539 ความคิดเห็น คือ ส่วนที่มนุษย์แสดงออกมาโดยการพูดหรือ
การเขียน แม้มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือ
เขียนออกไปแล้วก็ทำให้ผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึง
ความในใจ

สุชา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม, 2520 ความคิดเห็น คือ ส่วนหนึ่งของ
ทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะ
คล้ายทัศนคติ แต่แตกต่างจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ที่อาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำ ทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้าที่จะ
แสดงออกอย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรงๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือน
ทัศนคติ

สุพัตรา สุภาพ, 2542 ความคิดเห็น คือ การแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อ
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้
ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจ
ได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้

2.2 วิธีวัดความคิดเห็น

ได้มีผู้ให้หลักการถึงวิธีวัดความคิดเห็นไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เพทาย ศิริสุสิกะ (2547, น. 12) ได้กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปนั้นจะมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำมากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นโดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามเลือกตอบความคิดเห็นของตนในเวลานั้น

ดวงเพ็ญ ทுகิต (2550, น. 27) ได้กล่าวถึงหลักการวัดความคิดเห็นว่า มาตรฐานเจตคติหรือทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

2.3.1 วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic Differential Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชัยชนะ-พ่ายแพ้ เป็นต้น

2.3.2 วิธีลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 3 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 เป็นต้น

2.3.3 วิธีกัทแมนสเกล (Guttman Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ ทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ อย่างต่ำสุดหรือสูงสุด และแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

2.3.4 วิธีเทอร์สตันสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วยประเด็นวิธีวัดความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการวัดความคิดเห็นโดยมากจะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นให้เลือกตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร เพื่อการส่งเสริมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของจังหวัดระนอง ต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ และทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ความ อยากรได้ ใครได้ หรือความประสงค์ ความต้องการเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนาของตนเอง โดยความต้องการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 ประเภท คือความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางด้านพื้นฐาน และความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม ซึ่งจัดเป็นความสำคัญขั้นรอง ลงมา ในการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงทฤษฎีความต้องการ เพื่อให้การบริหารงานนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดีสามารถสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2565, น. 38) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ควรทราบ ดังนี้

3.2.1 ทฤษฎีความต้องการของอับราฮัม เอช. มาสโลว์ (Abraham H Maslow) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of human needs) โดยเชื่อว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

1) ความต้องการทางกายภาพ (physiological needs) หมายถึง เป็นความต้องการทางร่างกายขั้นพื้นฐานของ มนุษย์

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต

3) ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับ ของกลุ่ม โดยมนุษย์เข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับในกลุ่มที่ตนอยู่ความมั่นคงปลอดภัย มี 2 รูปแบบ คือ ความต้องการความปลอดภัยทางด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับ ยกย่อง เชิดชูและเคารพนับถือจากสังคม ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองหมายถึงรวมถึงความเชื่อมั่นใน ตนเอง ความสำเร็จ ความรู้

ความสามารถ การนับถือตนเอง ความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำงาน ตลอดจน ต้องการมีฐานะเด่นและเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย การมีตำแหน่งสูงในองค์กร

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด โดยเป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองสามารถทำได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีน้อยคน ที่สามารถกระทำได้ (สิรินทร์ ชุฑเมือง แสนเสริม, 2565)

3.2.2 ทฤษฎีความต้องการของแมคคลีแลนด เดวิด แมคคลีแลนด เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้เสนอทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ (learned needs theory) โดยมีแนวคิดที่มนุษย์มีการเรียนรู้ความต้องการจากสังคมที่เกี่ยวข้อง จนมีความต้องการที่ถูกก่อตัวและพัฒนาตลอดช่วงชีวิตของตน แมคคลีแลนด ได้กำหนดความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ (need for achievement) เป็นความต้องการที่จะทำงานได้ดีขึ้น มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน มีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา ความก้าวหน้า เป็นการรับผิดชอบงานของตนเองมากกว่าการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น ความต้องการความผูกพัน (need for affiliation) เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์หรือมิตรภาพระหว่างบุคคลนี้ไว้อย่างใกล้ชิด โดย จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่อยากให้อื่นชื่นชม และความต้องการอำนาจ (need for power) เป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการควบคุม มี อิทธิพล รับผิดชอบหรือครอบงำเหนือผู้อื่น โดยอำนาจในที่นี้สามารถแบ่งได้เป็นอำนาจส่วนบุคคล ซึ่งมักเป็น ประโยชน์ส่วนตัว กับอำนาจสถาบันซึ่งมักเป็นอำนาจเพื่อมุ่งประโยชน์ส่วนรวม

3.2.3 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้จัดกลุ่มความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งรู้จักกันดีในทฤษฎีที่ เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory) ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs) ความต้องการ ความสัมพันธ์ (relatedness needs) และความต้องการก้าวหน้า (growth needs) (สิรินทร์ ชุฑเมือง แสนเสริม, 2565)

ความต้องการเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนาของตนเอง โดยความต้องการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 ประเภท คือความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางด้านพื้นฐาน และความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม ซึ่งจัดเป็นความสำคัญขั้นรอง ลงมา ในการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงทฤษฎีความต้องการ เพื่อให้การบริหารงานนั้นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี สามารถสนองความต้องการของกลุ่ม เป้าหมายได้ โดยการวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ เพื่อใช้ในการส่งเสริมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของจังหวัดระนอง ต่อไป

4. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง

วารสารกรมส่งเสริมการเกษตร (2566, น 12-17) กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายสร้างกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร หรือ Farmer Field School : FFS ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการประสานกันอย่างเหมาะสมระหว่างวิชาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ที่จะส่งเสริมและสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้กับเกษตรกรทั่วประเทศ จนเกิดโรงเรียนเกษตรกรชั้นนำ และสามารถเป็นแบบอย่างการดำเนินการตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพื้นที่ 77 จังหวัด โดยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีการดำเนินงานดังนี้

4.1 จุดเริ่มต้น ความเป็นมา และเหตุการณ์สำคัญ

ปี 2533-2535 : เริ่มนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อการจัดการศัตรูพืช โดยใช้หลักการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (Integrated Pest Management : IPM) ซึ่งก็คือการเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไป มาใช้ในการควบคุมศัตรูพืช ให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิต เน้นวิธีตาม กระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เป็นผู้นำกระบวนการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตั้งแต่ปี 2533 เพื่อแก้ไข ปัญหาด้านผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำรวมทั้งเรื่องศัตรูพืชระบาดในประเทศไทย สำหรับ ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2534 ได้เริ่มศึกษาทดลองและนำมาปรับใช้ในพื้นที่การระบาดของเพลี้ยกระโดด สีนํ้าตาลพบว่าได้ผลที่ดี และปี 2535 นำไปประยุกต์ใช้กับพืชชนิดอื่น ๆ

ปี 2541 - 2542 : กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรสามารถใช้แก้ไขปัญหาเพลี้ยกระโดด สีนํ้าตาลระบาดในหลายพื้นที่ของประเทศไทยได้สำเร็จ

ปี 2542 - 2548 : การดำเนินการเต็มรูปแบบ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำหลักการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียน เกษตรกรมาขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดการศัตรูพืช ในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านการผลิตข้าว ไม้ผล และพืชผัก

ปี 2549 - 2553 : การดำเนินการไม่เต็มรูปแบบ เนื่องจาก สถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปภารกิจของหน่วยงานที่มีมากขึ้นและ งบประมาณที่มี จำกัด กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ปรับ กระบวนการถ่ายทอด ความรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ปี 2553 - ปัจจุบัน : กรมส่งเสริมการเกษตรได้นำเทคนิค การถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรไปขับเคลื่อน ในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อต้องการให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาด้านศัตรูพืชและจัดการผลผลิตพืชให้มีคุณภาพดี ได้

อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามความต้องการของตนเอง และขยายผล สู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ใกล้เคียงได้ต่อไป

4.2 ความหมายของโรงเรียนเกษตรกร โรงเรียนเกษตรกร หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตร โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยว (Season Long Training) รูปแบบการเรียนรู้จะเป็น การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการปฏิบัติจริง และเรียนรู้โดยการศึกษาทดลอง เปลี่ยนเกษตรกรจากผู้รับ และผู้ยอมรับ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ผลผลิตคุ้มค่ากับการลงทุน และไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งแตกต่างจากกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติกันอยู่ดังนี้

- 1) เกษตรกรเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ตามหลักสูตรที่กำหนดโดยเน้นให้มีการศึกษา ทดลอง วิเคราะห์ และตัดสินใจโดยตัวเกษตรกร
- 2) เกษตรกรเป็นผู้จัดทำวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน รวมทั้งทำแปลงศึกษาทดลอง ทำสวนแมลง (Insect Zoo) การเก็บตัวอย่างศัตรูพืช เพื่อการจำแนกและศึกษาบทบาทของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ และการวิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตรกร เพื่อประกอบการตัดสินใจ
- 3) แปลงทดลอง (Field Lab) หรือแปลงสำหรับฝึกหัด เรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย แปลงเรียนรู้ที่เกษตรกรจะร่วมกันใช้เป็นแปลงศึกษาทดลอง เปรียบเทียบ กิจกรรมต่าง ๆ

4.3 องค์ประกอบในการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร

4.3.1 กลุ่มเกษตรกร จำนวน 20 - 30 คน

4.3.2 อุปกรณ์การเรียนรู้ ในที่นี้จะหมายถึงวัสดุประเภทเครื่องเขียนต่าง ๆ เช่น กระดาษฟาง ปากกา ดินสอสี และอุปกรณ์เพื่อการศึกษาทดลองด้านการเกษตร และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่วิทยากรที่เลี้ยงจะเป็นผู้จัดหาตามความเหมาะสม

4.3.3 วิทยากรที่เลี้ยง (เจ้าหน้าที่) ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยกระตุ้นให้กลุ่มเกิดการวางแผน การจัดองค์กร การปรับปรุงงาน การมีวินัย และการติดตามกิจกรรมของโรงเรียนเกษตรกร

4.3.4 สถานที่เรียนรู้ ต้องกำหนดสถานที่เรียนรู้ให้อยู่ใกล้กับแปลงเรียนรู้ เพื่อที่เกษตรกรสามารถทำกิจกรรมในแปลงและนำมาเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มได้ โดยอาจใช้บ้านของเกษตรกรที่จัดทำแปลง หรือการใช้ศาลาเพิงพัก ใต้ร่มไม้ที่มีความเหมาะสม และการเดินทางสะดวก

4.3.5 แปลงเรียนรู้ คือ สถานที่จัดกิจกรรมโรงเรียนเกษตรกรใช้สถานที่ของเกษตรกร โดยมีแปลง 2 แปลง โดยแบ่งเป็นแปลงเพื่อฝึกปฏิบัติตามแนวทาง IPM และอีก 1 แปลง

เป็นแปลงปฏิบัติตามที่เกษตรกรในกลุ่มปฏิบัติอยู่เดิม เกษตรกรจะสำรวจติดตามสถานการณ์ในแปลง IPM ทุกครั้งที่มีการประชุมและร่วมกันตัดสินใจดำเนินการ

4.3.6 การเลือกชนิดพืช/ปัญหา เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้เราได้ทราบว่า การดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกรในครั้งนี้เพื่อเรียนรู้กับพืชชนิดใดและปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรมีอะไรบ้าง เป็นส่วนสำคัญที่วิทยากรจะต้องจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมเสริม

4.4 ขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร

4.4.1 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรเป้าหมาย เมื่อมีการคัดเลือก สถานที่และ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายแล้ว ขั้นตอนแรกของการเริ่มดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร คือ การประชุมครั้งแรกกับเกษตรกรเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานและหลักการพื้นฐาน โดยชี้แจง ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) รูปแบบการฝึกอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จะใช้การเรียนรู้ และหาคำตอบจากการเข้าร่วมกิจกรรมตลอดฤดูกาลเพาะปลูกพืช โดยกระบวนการมีส่วนร่วม มุ่งเน้น การฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ และการเรียนรู้จากการทดลอง
- 3) ทำข้อตกลงร่วมกับเกษตรกรในการเข้าร่วมฝึกอบรมโรงเรียนเกษตรกร เช่น สถานที่, วัน/เวลาในการพบกลุ่ม, กฎกติกาของการอยู่ร่วมกันตลอดฤดูกาลเพาะปลูก เป็นต้น
- 4) สอบถามประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง ของเกษตรกรที่ต้องการได้รับการ ฝึกอบรมครั้งนี้ (โดยใช้บัตรคำ)
- 5) อธิบายหลักการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)
- 6) ปรีกษาหารือกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อดำเนินการวางแผนการจัดทำแปลงศึกษา หลักและแปลงศึกษาทดสอบ
- 7) ดำเนินการคัดเลือกและจัดสรรพื้นที่ที่จะใช้เป็นแปลงศึกษาหลักและแปลงศึกษา ทดสอบ

4.4.2 วิเคราะห์ปัญหาและออกแบบหลักสูตร การวิเคราะห์ปัญหา เป็นขั้นตอน แรกก่อนที่จะลงมือแก้ปัญหา จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้ คือ การทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อแยกให้ออกว่าข้อมูลที่กำหนดมาในปัญหาหรือเงื่อนไขของปัญหาคืออะไร และสิ่งที่ต้องการคืออะไรซึ่งผลที่ได้ จะนำมาสู่การออกแบบหลักสูตรหลังจากประชุมชี้แจงกับเกษตรกรเป้าหมายซึ่งเป็น ขั้นตอนแรกของการ เริ่มดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกร ขั้นตอนการประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและกำหนด หลักสูตรร่วมกันตลอดฤดูกาลเพาะปลูก และทำปฏิทินการปลูกพืชในฤดูกาลที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลการผลิตของเกษตรกรแต่ละรายที่มีการจัดทำแปลงปลูกพืชที่ต่างกัน มาจัดทำ ปฏิทินการปลูกพืชฉบับเดียวร่วมกัน และนำไปออกแบบกิจกรรมและการจัดแปลงในการเรียนรู้ต่อไป

(ควรซักถามข้อมูลให้ละเอียด) เมื่อกลุ่มเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ได้ซักถามเกษตรกร จนได้ปฏิทินการปลูกพืชเป็นหนึ่งเดียวแล้ว ก็จะถึงขั้นตอนการออกแบบแปลงศึกษาต่อไป

4.4.3 การกำหนดแปลง แบ่งออกได้เป็น 2 แปลง ประกอบด้วย

- 1) แปลงศึกษาหลัก แบ่งเป็น 2 แปลงย่อย ดังนี้
 - แปลงปฏิบัติแบบเกษตรกร หมายถึง แปลงที่มีการดูแลแปลงตามแบบเดิมของเกษตรกร และจัดกลุ่มและรับผิดชอบ จัดบันทึกข้อมูลโดยละเอียด
 - แปลงปฏิบัติแบบผสมผสาน (IPM) หมายถึง แปลงที่มีการจัดกลุ่มเกษตรกรดูแล โดยใช้วิธีผสมผสาน ตัดสืงใจในกลุ่มย่อย/ตัดสืงใจในกลุ่มใหญ่ โดยมีการสำรวจและวิเคราะห์ระบบนิเวศทุกสัปดาห์ แล้วตัดสืงใจร่วมกัน โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ
- 2) แปลงศึกษาทดสอบ จะมีหรือไม่มีก็ได้ในโรงเรียนเกษตรกร แต่เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้นำเสนอชี้ให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ในปฏิทินการปลูกพืชของเกษตรกรในฤดูกาลที่ผ่านมา ทั้งเรื่องพันธุ์ ปุ๋ย การใช้สารเคมี และการดูแลรักษาในด้านอื่น ๆ

4.4.4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในแต่ละสัปดาห์ ในการจัดการเรียนรู้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งการจัดการเรียนรู้นั้นจะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 2) การทดสอบความรู้ก่อน/หลังฝึกอบรม (Pre - test/Post - test)
- 3) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน
- 4) กิจกรรมหลัก (การสำรวจและวิเคราะห์ระบบนิเวศ/สรุปนำเสนอ)
- 5) กิจกรรมเสริม (ประเด็นความรู้เพิ่มเติมตามความต้องการของเกษตรกร)
- 6) ทบทวน/วางแผนในสัปดาห์ต่อไป

4.4.5 กิจกรรมสรุปบทเรียนและนำเสนอผลการเรียนรู้

- 1) สรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากโรงเรียนเกษตรกร การสรุปผลการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์จากการเรียนรู้อการสำรวจระบบนิเวศและวิเคราะห์สถานการณ์
- 2) สรุปผลเปรียบเทียบแปลงปฏิบัติแบบเกษตรกร/แปลงปฏิบัติแบบผสมผสาน (IPM) แนวทางการทำการศึกษาทดสอบโดยการทดลองระหว่างฤดูกาลผลิต จัดทำเพื่อให้นักส่งเสริมและเกษตรกรได้ทดสอบพิสูจน์ทราบหลักการจัดการแบบผสมผสาน (IPM) โดยจัดทำแปลงศึกษาหลักตามแนวทางแบบผสมผสานเปรียบเทียบกับแปลงการปฏิบัติงานเดิม ๆ โดยเอาผลจากการจัดบันทึกแต่ละสัปดาห์

3) สรุปผลแปลงศึกษาทดสอบ

- แปลงศึกษาทดสอบก็ทำในลักษณะคล้ายกันมีการลงสำรวจและมีการเก็บตัวเลขตามผลการทดสอบเป็นรายสัปดาห์พร้อมบันทึกเป็นข้อมูลไว้โดยละเอียด สำรวจและวิเคราะห์ระบบนิเวศโดยมีการเก็บข้อมูลทั้งหมดแยกเป็นรายสัปดาห์แล้วเก็บข้อมูลทั้งหมดจนครบหลักสูตร

- นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสรุปผลในภาพรวมโดยเปรียบเทียบผลผลิต ต้นทุนการผลิต ระหว่างแปลงเกษตรกรและแปลง IPM

4.5 การดำเนินงานโรงเรียนเกษตรกรของจังหวัดระนอง

สำนักงานเกษตรจังหวัดระนองได้รับงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรม พัฒนา ศจช. ต้นแบบด้านการจัดการศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประจำปีงบประมาณ 2566 จำนวน 1 แห่งโดยพืชหลักที่เลือกคือทุเรียน ด้วยสำนักงานเกษตรจังหวัดระนองมีแผนการปฏิบัติงาน แผนแปด แดดสี่ ทุเรียนคุณภาพด้วย BCG Model ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พ.ศ. 2566 จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นโรงเรียนเกษตรกรทุเรียนขึ้นอีก 4 แห่ง รวมมีโรงเรียนเกษตรกรทั้งสิ้น 5 แห่ง ที่กระจายอยู่ทุกอำเภอ มีนักเรียนหรือสมาชิกโรงเรียน ๆ ละ 20 ราย รวมเป็น 100 ราย โดยมีรายชื่อโรงเรียน ดังนี้

- 1) โรงเรียนเกษตรกรทุเรียนบ้านหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง ตั้งอยู่ที่ 14/4 ม.1 ต.หาดส้มแป้น อ.เมือง มีนางจงจิตต์ สนเลมิต เป็นประธานกลุ่ม
- 2) โรงเรียนเกษตรกรทุเรียนบ้านในกรัง อำเภอกระบุรี ตั้งอยู่ที่ ม.9 ต.จ.ป.ร. อ.กระบุรีมีนางสาวนัยรัตน์ ทบศรี เป็นประธานกลุ่ม
- 3) โรงเรียนเกษตรกรทุเรียนบ้านทองหลาง อำเภอกะเปอร์ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ต.บ้านนา อ.กะเปอร์ มีนายสังข์ เทวโลก เป็นประธานกลุ่ม
- 4) โรงเรียนเกษตรกรทุเรียนบางพระเหนือ อำเภอละอุ่น ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ต.บางพระเหนือ อ.ละอุ่น มีนายสุรินทร์ สิ้นกัน เป็นประธานกลุ่ม
- 5) โรงเรียนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนอำเภอสุขสำราญ อำเภอสุขสำราญ ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 1 ม.7 ต.นาคา อ.สุขสำราญ มีนายสุนทร ศรีหะรัญ เป็นประธานกลุ่ม

โรงเรียนเกษตรกร หมายถึง กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการเกษตร โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยวโดยมีองค์ประกอบคือเกษตรกร อุปกรณ์การเรียนรู้ วิทยากรพี่เลี้ยง (เจ้าหน้าที่) สถานที่เรียนรู้ แปลงเรียนรู้ ชนิดพืช/ปัญหา โดยสามารถนำมากำหนดเป็น

แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้เพื่อทำการวิจัยการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง

5. การผลิตทุเรียนคุณภาพ

ทุเรียน จัดเป็นราชาไม้ผล ที่ใครๆ ต่างยกให้เป็นทีหนึ่ง มีความต้องการในการบริโภคสูง อีกทั้งมีตลาดรองรับทั้งภายในประเทศและตลาดส่งออกที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง การผลิตทุเรียนคุณภาพ จึงมีความจำเป็นในการเรียนรู้และปฏิบัติ สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร(2564) ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทุเรียน มาตรฐานการผลิตทุเรียน แผนการปฏิบัติการผลิตทุเรียนคุณภาพ จังหวัดระนอง และโรค และแมลงศัตรูที่สำคัญของทุเรียน โดยสรุปเนื้อหา ดังนี้

5.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทุเรียน

ทุเรียน เป็นผลไม้ที่ได้ชื่อว่าเป็นราชาของผลไม้ ทุเรียนมีผลขนาดใหญ่และมีหนามแข็งปกคลุม มีเปลือกสีเขียวถึงน้ำตาล เนื้อในมีสีเหลือง เป็นผลไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะตัว ในอดีตมีการรวบรวมรายชื่อพันธุ์ ของทุเรียนบ้านในประเทศไทยไว้มากถึง 227 พันธุ์ ซึ่งพันธุ์เดียวกันอาจมีหลายชื่อ จึงมีการศึกษา และจำแนกหมวดหมู่ของทุเรียนตามลักษณะของใบและผลออกได้เป็น 6 กลุ่มคือ กลุ่มกบ กลุ่มลวง กลุ่มก้านยาว กลุ่มกำปั้นกลุ่มทองย้อย และกลุ่มเบ็ดเตล็ด

5.1.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

1) ลักษณะของราก ทุเรียนมีระบบรากที่เรียกว่า ระบบรากแก้ว (Tap root system) ประกอบด้วยรากหลัก รากรอง รากแขนง รากฝอย และรากอ่อนที่เรียกว่า “รากตะขาบ” ซึ่งเป็นรากที่สำคัญที่สุดในการดูดธาตอาหารจากดิน

2) ลักษณะของลำต้น ทุเรียนเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เป็นไม้เนื้ออ่อน ในสภาพป่าธรรมชาติ ต้นทุเรียนที่เกิดขึ้นจากการเพาะเมล็ดมีอายุยืนยาวเป็นร้อย ๆ ปี อาจมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 150 เซนติเมตร ลำต้นสูงชะลูดมีความสูงมากกว่า 30 เมตร

3) ลักษณะของใบ ทุเรียนเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ชนิดใบกว้าง เป็นใบเดี่ยว ปลายใบแหลม ก้านใบสีน้ำตาล ยาวประมาณ 1 นิ้ว การเรียงตัวของใบเป็นแบบสลับ ขนาดของใบกว้างประมาณ 2-3 นิ้ว ยาว 6-8 นิ้ว ใบทุเรียนที่มี ความสมบูรณ์จะหนาและมีสีเขียวเข้ม

4) ลักษณะของดอก ดอกของทุเรียนจะแตกออกมาจากตาที่กิ่งแก่ (Lateral bud) ซึ่งตากลุ่มนี้จะเป็นที่เกิดทั้งตาที่เจริญเป็น ใบ (ตาใบ) และตาที่เจริญเป็นดอก (ตาดอก) ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของการเติบโต ในสภาพปกติธรรมชาติทุเรียนแต่ละต้นอาจมีดอก 1 – 3 รุ่น โดยดอกทุเรียนจะเจริญออกมาเป็น กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีจำนวนดอกมากน้อยต่างกัน และธรรมชาติสร้าง

ให้มีโอกาสติดผลโดยการบานของ ดอกในกลุ่มจะทยอยกันไปประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งการมีดอกมากกว่า 1 รุ่น ถือได้ว่าเป็นการกระจายความเสี่ยงในการติดผล การพัฒนาดอกของทุเรียนแบ่งออกเป็น 8 ระยะ คือ ระยะไข่ปลา ระยะตาปู ระยะเหยียดดินหนู ระยะกระดุม ระยะมะเขือพวง ระยะหัวกำไล ระยะดอกขาว ระยะดอกบาน

5) ลักษณะของผล ทุเรียนเป็นผลเดี่ยว มีขนาดและทรงผลแตกต่างกันไปตามพันธุ์ มีเปลือกที่เต็มไปด้วยหนาม รูปร่างของ หนามแตกต่างกันไปตามกลุ่มพันธุ์เช่นเดียวกัน แต่ละผลมีรังไข่ 5 ช่อง ทำให้เกิดเป็น 5 พู เนื้อทุเรียนมีสีต่าง ๆ ตั้งแต่ ขาว เหลือง เหลืองอ่อน จนถึงสีจាំปา ตามแต่ชนิดของพันธุ์ ผลทุเรียนประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ เปลือก เมล็ด และเนื้อ แบ่งการพัฒนาผลเป็น 4 ระยะคือ

(1) ระยะ 2 สัปดาห์แรกหลังดอกบาน เป็นระยะที่มีการพัฒนาของผลจะเป็นไปอย่างช้า ๆ ส่วนใหญ่ เป็นการพัฒนาของเปลือกและเมล็ด

(2) ระยะ 5 สัปดาห์หลังดอกบาน เนื้อผลจะเป็นเนื้อเยื่อบางใส

(3) ระยะ 9 สัปดาห์หลังดอกบาน เนื้อจะพัฒนาจนหุ้มเมล็ด

(4) ระยะ 11 สัปดาห์หลังดอกบาน คือระยะเข้าสี เนื้อจะเพิ่มความหนาแน่น มีสีขาวและเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองนวล

6) ลักษณะของเมล็ด เนื่องจากรังไข่ของทุเรียนประกอบด้วย 5 พู แต่ละพูมีไข่จำนวน 5 อัน รวมทั้งสิ้น 25 อัน ดังนั้น เมื่อทุเรียนติดผล จึงมีโอกาสติดเมล็ดได้ไม่เกิน 25 เมล็ด แต่โดยทั่วไปจะพบเมล็ดทุเรียนประมาณผลละ 5-10 เมล็ด

7) ลักษณะเนื้อ ส่วนของเนื้อทุเรียนที่เราใช้บริโภค (Aril) เป็นส่วนที่เจริญมาจากรอยต่อของชั้นเมล็ดกับแกนผล หรือที่เรียกว่ารก นับเป็นส่วนสำคัญของผลในแง่ของการเป็นอาหารสำหรับมนุษย์เพราะเป็นส่วนที่ใช้บริโภค

5.1.2 การจัดการสวนทุเรียน

1) การจัดการพื้นที่ก่อนปลูกทุเรียน

(1) แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำจัดเพียงพอตลอดทั้งปี

(2) อุณหภูมิ และความชื้น ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส ความชื้นร้อยละ 75-85

(3) สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทราย ที่มีการระบายน้ำดี

(4) สภาพพื้นที่ ความสูงจากระดับน้ำทะเล 0 – 650 เมตร มีความลาดเอียง 1 – 3 % และพื้นที่ไม่มีน้ำท่วมถึง

2) การเลือกต้นพันธุ์ ต้นกล้าทุเรียนที่ควรเลือกใช้ในการปลูกต้องมีความแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง ทนทานต่อโรค

3) การปลูกทุเรียน การปลูกทุเรียนนั้นหากสามารถจัดการน้ำให้เพียงพอสม่ำเสมอในช่วงหลังการปลูก จะสามารถ ปลูกได้ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเมษายน แต่หากไม่สามารถจัดการน้ำได้ควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน

4) การเตรียมดินปลูกและวิธีการปลูกทุเรียน การปลูกทุเรียนสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) แบบขุดหลุมปลูก เหมาะกับสวนที่ไม่มีการวางระบบน้ำ

(2) แบบไม่ขุดหลุม หรือการปลูกแบบนั่งแท่น เหมาะกับสวนที่จัดวางระบบน้ำ มีข้อดีคือ ประหยัดแรงงานค่าใช้จ่ายในการขุดหลุม ดินระบายน้ำและอากาศได้ดี รากสามารถเจริญได้เร็ว

5) การจัดการทั่วไปหลังปลูก

(1) พรางแสง โดยใช้ทางมะพร้าว หรือใช้ตาข่าย

(2) การควบคุมวัชพืช โดยใช้สารกำจัดวัชพืชสลับกับการตัดหญ้านอกทรงพุ่ม

(3) การให้ปุ๋ย ตามช่วงการเจริญเติบโตในปริมาณที่พอเหมาะ

(4) การจัดทรงพุ่ม เพื่อให้โครงสร้างของต้นทุเรียนเหมาะสม ใบสามารถรับแสงได้ทั่วถึงสะดวกต่อ การทำงาน

(5) การควบคุมศัตรูพืช คำนึงถึงมาตรฐานผลผลิตและความปลอดภัย

6) การจัดการสวนทุเรียนช่วงก่อนให้ผลผลิต ในช่วงก่อนที่ทุเรียนจะให้ผลผลิตนั้นว่ามีความสำคัญเพราะหากมีการจัดการที่ดีจะส่งผลให้ต้นทุเรียนมีการเจริญเติบโตดี รวมไปถึงให้ผลผลิตดี สำหรับการดูแลรักษาอาจทำได้ ดังนี้

(1) หมั่นสำรวจสวนทุเรียนอยู่เสมอ

(2) การให้น้ำ ควรรดน้ำให้ดินมีความชุ่มชื้นอยู่เสมอ

(3) การตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งกระโดงในทรงพุ่ม กิ่งที่มีโรคแมลง ทำลาย เลี้ยงกิ่งสมบูรณ์

(4) การป้องกันโรค แมลง ช่วงแตกใบอ่อน ควรเฝ้าระวังการป้องกันกำจัดโรคใบติด เพลี้ยไก่อ๊ว เพลี้ยไฟ ไรแดง ช่วงฤดูฝน ควรเฝ้าระวังการป้องกัน กำจัดโรครากเน่าโคนเน่า

(5) การทำร่มเงา ในช่วงฤดูแล้งควรทำร่มเงา เพื่อป้องกันความร้อน

(6) ใส่ปุ๋ยให้เหมาะสมตามช่วงเวลา และมีการวิเคราะห์ดิน

5.1.3 การเก็บเกี่ยวและการจัดการสวนทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว

1) การเก็บเกี่ยวทุเรียน ต้องเลือกตัดเฉพาะผลที่แก่พอเหมาะโดยตัดก้านผลทุเรียนเหนือปลิง ด้วยมีดคมและสะอาด

2) ดัชนีการเก็บเกี่ยวทุเรียน เพื่อให้ได้ผลทุเรียนที่มีรสชาติดี คุณภาพตรงใจผู้บริโภคนั้น เกษตรกรชาวสวนทุเรียนจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับอายุผลของทุเรียนที่จะเก็บเกี่ยวส่งออกสู่ตลาด ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญในการสังเกต แต่ก็สามารถใช้ลักษณะต่าง ๆ ของผลทุเรียนเป็นตัวกำหนดได้ ดังนี้

(1) การนับอายุ จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ดอกส่วนใหญ่ภายในต้นนั้น ๆ บานไปจนถึงวันที่ผลแก่เริ่มเก็บเกี่ยวได้ ประมาณ 120 วัน ตามสภาพพื้นที่

(2) สีผล สำหรับการสังเกตสีผลในที่นี้หมายถึงสีของหนามโดยเมื่อผลแก่ปลายหนามจะมีสีน้ำตาลเข้มกว่าสีของโคนหนามและร่องหนาม

(3) ร่องหนามผลทุเรียนที่แก่พร้อมเก็บเกี่ยว ร่องหนามจะขยายออกเล็กน้อย ทำให้ร่องหนามห่างกว่าทุเรียนที่ยังอ่อนอยู่

(4) ปากปลิง ทุเรียนที่แก่เต็มทีปากปลิงจะมีลักษณะขยายพองออก

(5) ความยืดหยุ่นของปลายหนาม ทุเรียนที่แก่ปลายหนามจะมีความยืดหยุ่น สามารถบีบเข้าหากันได้ แต่ทุเรียนอ่อนปลายหนามจะแข็ง

(6) ร่องพวยรอยต่อระหว่างพูจะสามารถสังเกตเห็นเป็นเส้นชัดเจน

(7) การเคาะผล ผลทุเรียนที่แก่เมื่อเคาะจะมีเสียงโพก โปรง

5.2 มาตรฐานการผลิตทุเรียน

5.2.1 ข้อกำหนดเรื่องคุณภาพ

1) คุณภาพขั้นต่ำ ผลทุเรียนต้องผ่านการเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้องตามกระบวนการเก็บเกี่ยว และการดูแลภายหลัง การเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้คุณภาพที่เหมาะสม และแหล่งผลิต ผลทุเรียนต้องแก่ และเนื้อจะแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์

2) การแบ่งชั้นคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพดังนี้

(1) ชั้นพิเศษ (Extra Class)

(2) ชั้นหนึ่ง (Class I)

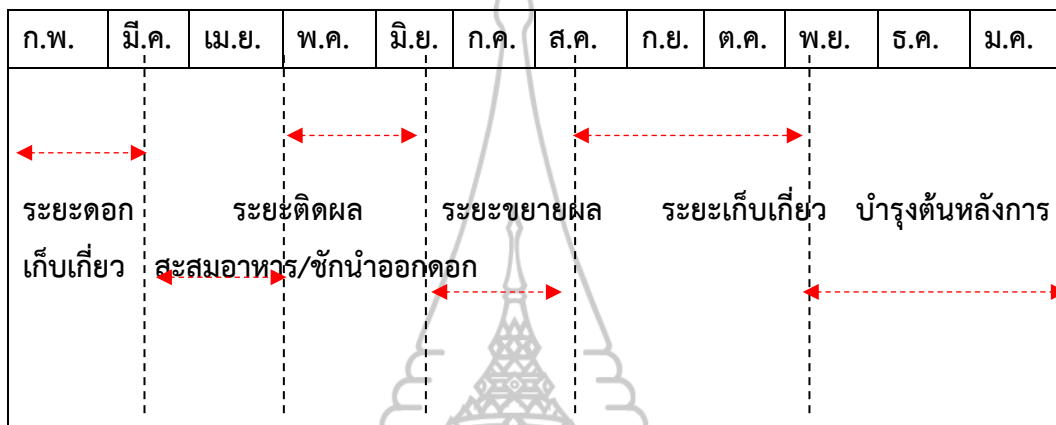
(3) ชั้นสอง (Class II)

5.2.1 ข้อกำหนดเรื่องการจัดเรียง

1) ความสม่ำเสมอทุเรียนที่บรรจุในแต่ละภาชนะบรรจุต้องเป็นชั้นและพันธุ์เดียวกัน คุณภาพต้องสม่ำเสมอ

2) การบรรจุหีบห่อ ต้องบรรจุในภาชนะบรรจุที่สามารถเก็บรักษาทุเรียนได้เป็นอย่างดี วัสดุที่ใช้ในการบรรจุ ต้องสะอาดและมีคุณภาพถูกอนามัย ถ่ายเทอากาศได้

5.3 แผนการปฏิบัติการผลิตทุเรียนคุณภาพ จังหวัดระนอง

ภาพที่ 2.1 แสดงระยะการจัดการสวนทุเรียน จังหวัดระนอง

5.4 โรค และแมลงศัตรูที่สำคัญของทุเรียน

5.4.1 โรคของทุเรียนที่สำคัญมีหลายชนิด เช่น โรครากเน่าโคนเน่า โรคราสีชมพู โรคใบดิด โรคใบไหม้/ใบจุด โรคราคำ โรคราแป้ง โรคใบจุดสนิม โรคแอนแทรคโนส โรคดอกและผลร่วง พิวซาเรียมในทุเรียน เป็นต้น

5.4.2 แมลงศัตรูทุเรียนที่สำคัญมีหลายชนิด เช่น เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยแป้ง เพลี้ยไฟ หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน หนอนเจาะผล หนอนเจาะลำต้น มอดเจาะลำต้นทุเรียน เป็นต้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทุเรียนคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าว ได้แก่ การผลิตทุเรียนคุณภาพตามระยะ การแบ่งชั้นคุณภาพของทุเรียน การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว คุณภาพของทุเรียน คุณสมบัติประจำพันธุ์ และเกณฑ์การเก็บเกี่ยวทุเรียนที่เหมาะสม โดยนำมาสร้างเครื่องมือในการวัดความรู้แบบถามตอบ เพื่อให้ทราบถึงความรู้ของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบันว่ามีอย่างน้อยเพียงใด เพื่อใช้ในการวางแผนสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมายต่อไป

6. บริบททั่วไปของจังหวัดระนองที่เกี่ยวข้องกับทุเรียน

สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง (2566) ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานการเกษตรจังหวัดระนอง เพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดระนอง และข้อมูลสภาพทั่วไปด้านการเกษตร โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

6.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดระนอง

6.1.1 ที่ตั้ง จังหวัดระนอง เป็นจังหวัดแรกของภาคใต้ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน และมีชายแดนติดกับประเทศสหภาพพม่า ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 568 กิโลเมตร 3,298.045 ตารางกิโลเมตรหรือ 2,061,278 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 60 ของประเทศ

6.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมือง สวี และอำเภอพะโต๊ะจังหวัดชุมพร

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกระบือ จังหวัดพังงา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเกาะสอง สหภาพเมียนมาร์และทะเลอัน

ดามัน

6.1.3 สภาพพื้นที่ จังหวัดระนอง มีลักษณะรูปร่างเรียวยาวและแคบ จากทิศเหนือสุดจดทิศใต้ยาว 169 กิโลเมตร มีส่วนที่กว้างที่สุดเป็นพื้นดิน ประมาณ 25 กิโลเมตร และมีส่วนที่แคบที่สุดอยู่ที่คอคอดกระ อำเภอกระบือ กว้าง 9 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับซับซ้อน ประมาณร้อยละ 86 มีที่ราบร้อยละ 14 ของพื้นที่ มีเกาะใหญ่น้อยในทะเลอันดามัน และเป็นป่าปกคลุมทางทิศตะวันออกของจังหวัด พื้นที่ลาดเอียงลงสู่ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ซึ่งมีสภาพเป็นป่าชายเลน ภูเขาสูงที่สุดของจังหวัด คือ ภูเขาพ้อตาโง้งโดง สูง 1,700 ฟุต และยังมีหมู่เกาะต่างๆ จำนวน 62 เกาะ และมีแม่น้ำกระบือกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ นอกจากนี้ยังมีลำน้ำต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ คลองจัน คลองลำเลียง คลองละอูน ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเหมาะสมกับการทำการเกษตร

6.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่า “ฝนแปดแดดสี่” เนื่องจากอยู่ทางด้านตะวันตก และติดกับทะเลอันดามันจึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดปกคลุมประเทศไทยระหว่างกลางเดือนพฤษภาคม - ตุลาคมฝนตกในแต่ละปีประมาณ ๘ เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน - พฤศจิกายน และตกมากที่สุดในช่วงเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

ฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์- พฤษภาคม

ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกมากที่สุด เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-ตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิลดลง และมีฝนตกทั่วไป ตามชายฝั่ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์

6.1.5 การปกครอง จังหวัดระนอง แบ่งการปกครองเป็น 5 อำเภอ (อำเภอเมือง ระนอง อำเภอกระบุรี อำเภอละอุ่น อำเภอกะเปอร์ และอำเภอสุขสำราญ) 30 ตำบล 178 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 เทศบาลเมือง 10 เทศบาลตำบล และ 18 องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน 20 แห่ง

6.1.6 ประชากร จังหวัดระนอง มีประชากร จำนวน 194,682 คน แยกเป็นชาย 98,280 คน หญิง 96,402 คน ที่มา : ปกครองจังหวัดระนอง พ.ศ. 2565 ประชากรส่วนใหญ่ นับถือ ศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

6.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปด้านการเกษตร

6.2.1 พื้นที่ จังหวัดระนอง มีพื้นที่ทั้งหมด 2,061,278 ไร่ มีพื้นที่ถือครองทาง การเกษตร จำนวน 638,753 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.99 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น 572,418 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.62 ของพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ปลูกไม้ผล 64,534 ไร่คิดเป็นร้อยละ 10.10 ของพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ปลูกพืชไร่ พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ สมุนไพร และเครื่องเทศ 1,314 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของพื้นที่ทำการเกษตร และมีพื้นที่ทำนา 487 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ทำการเกษตร

6.2.2 คราวเรือนเกษตรกร จังหวัดระนอง มีประชากรทั้งหมด 194,682 คน จำนวน 93,177 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 24,854 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ของครัวเรือน ทั้งหมด

6.2.3 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดระนอง มีไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง โดยเฉพาะทุเรียน มีเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำนวน 6,031 ครัวเรือน พื้นที่ปลูกทั้งหมด 45,891 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 33,767 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอ กระบุรี 21,575 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 47.01 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ในปี 2565 มีผลผลิตรวม 28,667 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 849 กิโลกรัม มูลค่ารวม 3,318.68 ล้านบาท

6.2.4 ข้อมูลการผลิตทุเรียน การปลูกทุเรียนให้มีคุณภาพจำเป็นต้องมีการควบคุม การผลิตตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมแปลงปลูก การปลูก การดูแลรักษาก่อนให้ผลผลิต และการเก็บเกี่ยว ผลผลิต ซึ่งทุกขั้นตอนล้วน มีความสำคัญเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถสรุปสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน (กรมวิชาการเกษตร,2563) ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทรายที่มีการระบายน้ำได้ดี มีหน้าดินลึก เพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำท่วมขัง และความเป็นกรดต่างของดิน 5.5 - 6.5 หากจำเป็นต้อง ปลูกทุเรียนในสภาพดินทราย จำเป็นต้องนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมาเสริมและต้องใส่ปุ๋ยคอกกร่วมด้วย และ ควรมีการจัดการเรื่องระบบน้ำเพื่อให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกติดผลของทุเรียนด้วย แหล่งน้ำ ต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ต้นทุเรียนได้เพียงพอตลอดทั้งปี อุณหภูมิและความชื้น ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ 75 - 85 เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ ที่มีอากาศแห้งแล้ง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดหรือเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียน ไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้า น้อยและไม่คุ้มต่อการลงทุน โดยพื้นที่จังหวัดระนอง ที่ได้ชื่อว่า “ ฝนแปดแดดสี่ ” มีปริมาณน้ำฝนกระจายตลอดทั้งปี ทำให้ต้องมีการดูแลรักษาโรคพืชต่างๆที่ชอบความชื้น

2) สถานการณ์ตลาดทุเรียน ปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกไปประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดบริโภคทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดในโลก และทุเรียนได้กลายเป็นหนึ่งในผลไม้ที่มีปริมาณการนำเข้าสูงสุดของจีนตลอดหลายปีที่ผ่านมา ด้วยมูลค่าประกอบกับค่าขนส่ง ทำให้ระดับราคาขายทุเรียนในจีนมีราคาสูงมาเป็นเวลานานแล้ว ราคาขึ้นลงของทุเรียนจึงส่งผลกระทบต่อความต้องการผู้บริโภคในวงกว้างโดยตรง จากสถิติในปี 2566 จีนนำเข้าทุเรียนสูงเป็นอันดับหนึ่งของมูลค่าการนำเข้าผลไม้ของจีน โดยมีมูลค่าถึง 6,699 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เติบโตร้อยละ 66.16 จากปีก่อน) มีปริมาณการนำเข้าถึง 1.42 ล้านตัน (เติบโตร้อยละ 72.78 จากปีก่อน) โดยทั้งปริมาณและมูลค่าเติบโตเกือบ 3 เท่า เมื่อเทียบจากปี 2563 โดยปริมาณนำเข้าจากคู่ค้าหลัก ได้แก่ ไทย ร้อยละ 65.19 และ เวียดนาม ร้อยละ 34.55 โดยผลผลิตของไทยจะออกสู่ตลาดช้ากว่าเวียดนาม ส่งผลให้ตัวเลขการนำเข้าทุเรียนจากประเทศเวียดนามสูงกว่าไทยเพียงบางช่วงเท่านั้น แต่โดยภาพรวมทั้งปี 2566 ไทยยังคงเป็นแชมป์การส่งออกทุเรียนในตลาดจีน (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ 2567)

3) พื้นที่การปลูกทุเรียน และต้นทุน จังหวัดระนอง มีเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำนวน 5,921 ครัวเรือน พื้นที่ปลูกทั้งหมด 46,190 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 37,287 ไร่ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอกระบุรี 21,863 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.33 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ในปี 2566 มีผลผลิตรวม 35,636 ตัน ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 956 กิโลกรัม มูลค่ารวม 4,551.87 ล้านบาท โดยมีต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 26 บาทต่อกิโลกรัม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร และปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อม ภายใน ภายนอก และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร มีผล ดังนี้

7.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสังคม

7.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1) ชลิต พิชัยภิญโญ (2558, น. 92) ได้ศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาจังหวัดชัยนาท พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 52.07 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนรวมตนเอง เฉลี่ย 3.92 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในกลุ่มลูกค้าธ.ก.ส เกษตรกรเกือบครึ่ง มีประสบการณ์ในการผลิตข้าว เฉลี่ย 26.90 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2) ถนอมศักดิ์ ชัยยาคำ (2549:48-54) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดลำปาง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 72.60 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระหว่าง 3 – 4 คน

3) รัชनिया ณ สงขลา (2549:73) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ข้าวลำปาง พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.88 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ แหล่งและระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด ได้แก่เจ้าหน้าที่

7.1.2 สภาพสังคม

1) โศรนนท์ เต็มศรีรัตน์ (2552: 85) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.27 ปี เรียนจบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคมและเป็นสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ ได้รับความรู้เรื่องข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2) สนธิลา บุญมาก (2558, น. 103) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ในจังหวัดยะลา พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.45 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่มเกษตรกร

7.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สรารุช ชลหาญ (2564, น.103) ได้ศึกษาการส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่าเกษตรกรมีแรงงานในการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพเฉลี่ย 2.15 คน จากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ

ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภอถ้ำแค จังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.68 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้จากการขายทุเรียนสดเฉลี่ย 778,109.89 บาทต่อปี โดยรายได้รวมจากภาคเกษตรรวมเฉลี่ย 846,852.61 บาทต่อปี รายจ่าย ในการผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 272,621.42 บาทต่อปี (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนด้านศัตรูพืชน้อยที่สุด (3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนมากที่สุดด้านศัตรูพืช ด้านระบบมาตรฐานการผลิต ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (4) เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตคือเรื่องน้ำและดิน ผลผลิตทุเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเสนอให้มีโครงการขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร และเกษตรกรเสนอให้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์

ชฎารัตน์ พรหมศิลา (2562) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดชุมพรพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.70 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 14.67 ปี มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตรเฉลี่ย 423,193.43 บาทต่อปี ต้นทุนในการผลิตทุเรียน ในปี 2561 เฉลี่ย 17,605.33 บาทต่อไร่ เป็นสมาชิกกลุ่มของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ราบและที่ลาดชัน ปลูกทุเรียนด้วยวิธีการขุดหลุม วางระบบน้ำ และใช้ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ เก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคมของปี โดยใช้การนับอายุ จำหน่ายผลผลิตแบบเหมาสวนให้กับล้ง 3) ระดับความสำคัญของการปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตทุเรียน พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ได้แก่ การป้องกันกำจัดโรคพืช การดูแลรักษาในระยะออกดอกถึงระยะก่อนการเก็บเกี่ยว และการผลิตทุเรียนตามมาตรฐาน GAP 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตทุเรียนเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการศัตรูพืชและโรคพืช และการจัดการระบบน้ำในแปลง 5) เกษตรกรมีความต้องการความรู้

เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนคุณภาพ และการจัดการแมลงศัตรูพืชและโรคพืช ทางช่องทางสื่อ บุคคล และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการวิธีการส่งเสริมโดยการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรตามแนวทาง โรงเรียนเกษตรกร

ชุนวิภา รุ่งกำจัด (2556) วิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตาม กระบวนการโรงเรียนชาวนาของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว ในจังหวัดอ่างทอง พบว่าอายุเกษตรกรเฉลี่ย 52.07 ปี จบการศึกษาประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนรวมตนเองของเกษตรกรเฉลี่ย 3.92 ราย การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรในกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.มีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 26.90 ปี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนชาวนา จาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อนบ้านและจากผู้นำท้องถิ่น จำนวนครั้งในการปลูกข้าวในรอบปี เฉลี่ยจำนวน 2.16 ครั้ง จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 2.05 รายพื้นที่ทำ นาปี ทั้งหมดเฉลี่ย 30.16 ไร่ พื้นที่ทำนาปี ที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 16.28 ไร่ พื้นที่ทำนาปี ที่เช่าบุคคล อื่นเฉลี่ย 25.62 ไร่ ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย 24.37 ตัน รายได้ในการผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย 9,376.35 บาท ต่อไร่ รายจ่ายรวมในการผลิตข้าวนาปีเฉลี่ย 3875.26 บาทต่อไร่

สนธิลา บุญมาก (2558) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียน เกษตรกร ในจังหวัดยะลา พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 46.45 ปี สมรส ส่วน ใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 6 คนแรงงานในการทำเกษตรส่วนมากเป็นเพศหญิงโดย เฉลี่ย 2 คน (2) ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร โดยปฏิบัติการดำเนินการมากที่สุดร้อยละ 98.3 คือ กิจกรรมการเข้าร่วมการอบรมตลอดฤดูกาลและสรุปและวางแผนสำหรับสัปดาห์ต่อไป การ ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่วนมากมีความรู้จากการอบรมของ หน่วยงานในสังกัด โดยเลือกการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรไปปฏิบัติในพื้นที่ เพราะมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์โดยหาเกษตรกรเป้าหมาย สอบถามปัญหาและความต้องการของเกษตรกร รวมกลุ่มเกษตรกร วางแผนการดำเนินการตามช่วงฤดูกาล ของพืช

7.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านความรู้และแหล่งความรู้

7.5.1 ด้านความรู้

ธีระ กิจเจริญ (2550) วิจัยเรื่อง การประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการ โรงเรียนเกษตรกรไม่ผล จังหวัดระยอง พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 61.6 อายุ เฉลี่ย 51 ปีขึ้นไป ระดับ การศึกษาชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน เป็นสมาชิก กลุ่มเกษตรกร มีแรงงานในครอบครัวต่ำกว่าเฉลี่ย 3 คน มีพื้นที่ทำสวนทั้งหมดเฉลี่ย 6-10ไร่ ทำสวน

ทุเรียนอายุทุเรียนเฉลี่ย 10-15 ปี จำหน่ายผลผลิตในตลาดท้องถิ่น ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ 2) มีความรู้มากในเรื่อง การเรียนรู้จำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดฤดูกาลผลิต ความเหมาะสมในการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรอยู่ในระดับที่เหมาะสมมาก วิทยากรมีความเต็มใจและเป็นกันเองในการถ่ายทอดความรู้

7.5.2 ด้านแหล่งความรู้

ระวีรัมย์ ขวัญชัย (2566) ศึกษาเรื่องการได้รับการส่งเสริมการจัดการ ศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.3 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.93 ปี มีประสบการณ์ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 8.54 ปี ต้นทุนการผลิตทุเรียนในปี พ.ศ. 2565 เฉลี่ย 13,628.57 บาทต่อปี ได้รับการส่งเสริมการจัดการ ศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี ได้รับการส่งเสริมจากสื่อบุคคล (เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร) อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) วิธีส่งเสริมการเกษตรได้รับการฝึกอบรมอยู่ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) และเกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชโดยสารเคมีได้แก่ ขาดเงินทุน ในการซื้อสารเคมี

ศยามล สีนประเสริฐ (2562) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรด้านอารักขาพืชในจังหวัดเลย พบว่า เจ้าหน้าที่ทั้งหมดได้รับการอบรมที่เกี่ยวข้อง กับงานอารักขาพืช เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช การรับรู้ข้อมูลด้านอารักขาพืช จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และสื่ออินเทอร์เน็ต เจ้าหน้าที่ร้อยละ 51.4 มีความรู้ในระดับมาก มีความรู้เรื่องการวินิจฉัยศัตรูพืช มากที่สุด และมีความรู้น้อยที่สุดเรื่องการสำรวจแปลง

7.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ

วนิดา เจริญทอง (2561) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของ เกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า ในการปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ใช้ระบบน้ำแบบ โปรงน้ำ เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ใช้การนับอายุและดูสีผล เกษตรกรมี ปัญหาด้านการตลาด ข้อเสนอแนะของเกษตรกรให้หาตลาดส่งออกทุเรียนนอกจากประเทศจีน ต้องการวิธีการส่งเสริมแบบทัศนศึกษา บรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติข้อเสนอแนะแนวทางการ ส่งเสริมการผลิตที่เรียนของเกษตรกร ได้แก่ ให้ความรู้เกษตรกรในการผลิตที่เรียน เช่น การให้น้ำ ให้ ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคและแมลงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาใช้สารชีว ภัณฑ์แทนการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทุเรียนร่วมกับพืชอื่นเพื่อลด ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและราคา

กฤษณะ จันทะนารักษ์ (2564) ศึกษาเรื่องการผลิตและความต้องการในการ ส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัด ตราด พบว่า มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 21.32 ไร่ จำนวนต้นทุเรียนเฉลี่ย 454.22 ต้น มีรูปแบบการปลูก

เชิงเดี่ยว เกษตรกรเลือกปลูกพันธุ์หมอนทองเนื่องจากตลาดส่งออก มีรูปแบบการจำหน่ายทุเรียนแบบ
 เหมาะสม ความรู้และความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับปาน
 กลาง ความต้องการ พบว่า ด้านผู้ให้การส่งเสริมเกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุด ในประเด็น
 นักวิชาการจากภาครัฐมาให้การส่งเสริมการผลิตทุเรียน ด้านเนื้อหาพบว่ามีความต้องการระดับมาก
 ที่สุด ในประเด็นความรู้เกี่ยวกับปริมาณสารพิษตกค้าง และด้านรูปแบบและช่องทางการส่งเสริม
 เกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุด ในประเด็นการลงพื้นที่ฝึกอบรม เชิงปฏิบัติ ปัญหาในการ
 ส่งเสริม พบว่า ด้านการส่งเสริมมาตรฐาน มีปัญหาในระดับมากที่สุดในประเด็นขาดความรู้เกี่ยวกับ
 มาตรฐานการผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออก ด้านการส่งเสริมผลิตทุเรียนมีปัญหาในระดับมากที่สุด การ
 ดำเนินการแก้ไขปัญหาทุเรียนอ่อน ควรให้ความรู้เรื่องการจัดการโรค และศัตรูทุเรียนเพื่อลดการใช้
 สารเคมีทางการเกษตร

7.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านปัญหา และข้อเสนอแนะ

7.7.1 ด้านปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ธีระ กิจเจริญ (2550) พบว่า ปัญหาในการปลูกทุเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
 คือการระบาดของเพลี้ยไฟและไรแดง ปัญหาใน โรงเรียนเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยคือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
 ในการฝึกอบรมมีน้อยเกินไปไม่เหมาะสม

7.7.2 ด้านข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียน คุณภาพ

ศยามล สิ้นประเสริฐ (2562) พบว่า ต้องการได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ เรื่อง
 ศัตรูพืช ทักษะการวินิจฉัยและลักษณะอาการโรคพืช และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ผ่านราชการ
 และอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรใน
 การศึกษา เรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
 จังหวัดระนอง โดยมีตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคม ได้แก่ เพศ
 อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
 ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน และสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย พื้นที่
 การทำเกษตรทั้งหมด ลักษณะพื้นที่ถือครองที่ดิน รายได้จากทุเรียน ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับ
 กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการ
 ดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร และปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อม ภายใน
 ภายนอก และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 คน โดยกระจายอยู่ทุกอำเภอของจังหวัดระนอง และ 2) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ของจังหวัดระนอง ที่เข้าร่วมอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ในปี 2566 มีเกษตรกรเข้าร่วมอำเภอละ 20 คน รวม 5 อำเภอ มีประชากร 100 คน รวมประชากรทั้งหมด 105 คน ดำเนินการโดยเก็บข้อมูลทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1 **แบบสัมภาษณ์เกษตรกร** ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน

2) สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกทุเรียน ลักษณะพื้นที่ถือครองที่ดิน สิทธิการถือครองที่ดิน รายได้จากการทำสวนทุเรียน แหล่งเงินทุน แหล่งจำหน่ายผลผลิต และรูปแบบการจำหน่าย

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ ของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร โดยจะเป็นคำถามแบบเลือกตอบถูกและผิด ประกอบด้วย คำถามความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบ ได้ถูกต้อง 1 คะแนน

ตอบ ไม่ถูกต้อง 0 คะแนน

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรที่ได้จากแหล่งความรู้ด้านต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และความต้องการของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2) ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 4 ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพโดยการใช่กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ของเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2) ข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกรเป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2.1.2 แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสังคมของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ การรับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ ของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ โดยจะเป็นคำถามแบบเลือกตอบถูกและผิด ประกอบด้วย คำถามความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และการผลิตทุเรียนคุณภาพ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบ ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ 1 คะแนน

ตอบ ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 0 คะแนน

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ได้จากแหล่งความรู้ด้านต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และความต้องการของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2) ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 4 ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพโดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ของเกษตรกร เป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2) ข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ

ของเกษตรกรเป็นคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ 1 น้อยที่สุด 2 น้อย 3 ปานกลาง 4 มาก และ 5 มากที่สุด

2.1.3 การสนทนากลุ่ม (Focus group) ประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ภายในภายนอก ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มตัวแทนเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้อง รวม 10 คน

2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย ที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพโดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.2 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม จากงานวิจัยของผู้ที่ทำงานวิจัย เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ

2.2.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น กำหนดวิธีการตรวจคะแนนและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อความ

2.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่สร้างส่งอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา พิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2.2.5 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามให้ถูกต้อง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปทดสอบหาความเชื่อถือ และนำมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องนำแบบสัมภาษณ์การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข โดยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) โดยมีเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อความ ดังนี้

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา การตรวจสอบความตรงของเนื้อหานั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อความกับเนื้อหาที่จะวัด โดยที่ผู้วิจัยจัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
 ให้คะแนน 0 หมายถึง ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
 ให้คะแนน -1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
 แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน หาค่าความสอดคล้องระหว่าง
 ข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)
 จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง +1
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยเกณฑ์การตัดสินค่า IOC คือ ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรง
 จุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหาที่กำหนด แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50
 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้ (ปราณี หล้าเบญจสะ, 2559, น. 2)

ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมี
 ค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ แสดงว่า ข้อคำถามนั้นใช้ได้

2.3.2 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการ
 ตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์ประชากรที่มี
 ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า
 ความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's alpha จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ไปทำการ
 ทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
 (coefficient of alpha หรือ Cronbach)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539) อธิบายว่า การหาค่าความเที่ยงของ
 เครื่องมือวัดลักษณะเป็นมาตรฐานค่าหรือให้เรียงลำดับมาตรฐานวัดเจตคติต่างๆ ครอนบาค
 (Cronbach) ได้เสนอแนะวิธีหาค่าความเที่ยง ของเครื่องมือวิจัยโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
 (Alpha Coefficient) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{S^2} \right]$$

แทนสัญลักษณ์

α	หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเที่ยง
K	หมายถึง จำนวนข้อคำถาม
ΣSi^2	หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
St ²	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดมีความเที่ยงและเชื่อถือได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสัมภาษณ์มาหาความเที่ยงตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

ตอนที่ 2 แหล่งความรู้ ของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.815

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรความคิดเห็น ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.924 และความต้องการของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.892

ตอนที่ 4 ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.802

ตอนที่ 5 ปัญหาของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.872 และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.951

สรุป จากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 – 5 เมื่อนำมาหาความเที่ยงตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า ทั้ง 4 ตอน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าสูงกว่า 0.70 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเที่ยง ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสอบถามนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 คน และสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ของจังหวัดระนอง ที่เข้าร่วมอบรมตามกระบวนการโรงเรียน

เกษตรกรทุเรียน ในปี 2566 100 คน รวมประชากรทั้งหมด 105 คนใช้ระยะเวลาระหว่างเดือน ธันวาคม 2566 ถึงเดือนมีนาคม 2567 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา และยานพาหนะในการเดินทางเข้าพื้นที่

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ แนะนำตัวผู้วิจัยว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สมบูรณ์และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้ บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์และบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล พร้อมกล่าวขอบคุณผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และลงรหัส เพื่อประมวลผลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความรู้และแหล่งความรู้ ของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) โดยวัดความรู้ของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด ทั้งหมด 15 ข้อ คะแนนเต็มเท่ากับ 15 คะแนน มีเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนน ดังนี้

1 - 3 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 - 6 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
7 - 9 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 - 12 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
13 - 15 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมากที่สุด

2) แหล่งความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การแปลความหมายระดับแหล่งความรู้ในการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ เพื่อแปลผล ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลความหมายระดับแหล่งความรู้ในการถ่ายทอดความรู้การผลิต
ทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีดังนี้

ที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ น้อย
	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ น้อย
กลาง	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ ปาน
	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ มาก
ที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้ มาก

ตอนที่ 3 4 และ 5 ความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ
โรงเรียนเกษตรกร

ความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการถ่ายทอด
ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจก
แจงความถี่ (frequency) ด้วยร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum)
ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) แปลความหมายของคะแนน
ตามค่าเฉลี่ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ที่สุด	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ ความ ต้องการ/ ปัญหา/ ข้อเสนอแนะน้อยที่สุด
	ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับความคิดเห็น/ ความ ต้องการ/ ปัญหา/ ข้อเสนอแนะน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอนตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
2. ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร
3. ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร
4. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร
5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร การได้รับการส่งเสริม สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ลักษณะการถือครองในพื้นที่ทำการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด รายได้จากการทำสวนทุเรียน และรูปแบบการจำหน่ายในรอบปีที่ผ่านมา (2566) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงเป็นการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.4

1.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

N = 100		
ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
1. เพศ		
ชาย	40	40.0
หญิง	60	60.0
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	1	1.0
31-40 ปี	15	15.0
41-50 ปี	24	24.0
51-60 ปี	41	41.0
61-70 ปี	16	16.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี	3	3.0
ต่ำสุด = 29 ปี สูงสุด = 76 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 51.39 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.933 ปี		
3. สถานภาพ		
โสด	7	7.0
สมรส	82	82.0
หย่า/หม้าย	11	11.0
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	9	9.0
ประถมศึกษา	46	46.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	12.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	19	19.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	12	12.0
ปริญญาตรี	1	1.0
ปริญญาโท	1	1.0

จากตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 40 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.0 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 24.0 มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี ร้อยละ 16.0 มีอายุอยู่ในช่วง 61 – 70 ปี ร้อยละ 15.0 มีอายุอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 3.0 มีอายุมากกว่า 71 ปี และ มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ร้อยละ 1.0 โดยเกษตรกรมีอายุสูงสุด 76 ปี ต่ำสุด 29 ปีและมีอายุเฉลี่ย 51.39 ปี

สถานภาพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 11.0 มีสถานภาพหย่า/หม้าย และน้อยสุด ร้อยละ 7.0 มีสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.0 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 19.0 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 12.0 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และจบการศึกษาชั้นอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 9.0 จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา และน้อยที่สุดร้อยละ 1.0 จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี และชั้นปริญญาโท ในปริมาณเท่า ๆ กัน

1.1.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน การเป็นสมาชิกกลุ่ม และสถาบันเกษตรกร การได้รับการส่งเสริม ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกร

N = 100

ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
1. สมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน	24	24.0
3 - 4 คน	41	41.0
5 - 6 คน	33	33.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน	2	2.0
ต่ำสุด = 2 คน สูงสุด = 7 คน		
ค่าเฉลี่ย = 3.77 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
= 1.302 คน		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
2. แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน (คน)		
1- 2 คน	72	72.0
3 - 4 คน	25	25.0
5 - 6 คน	3	3.0
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 6 คน		
ค่าเฉลี่ย = 2.43 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .946 ค		
3. แรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน (คน)		
ไม่มีแรงงานที่มีประสบการณ์	1	1.0
มีแรงงานที่มีประสบการณ์	99	99.0
1 คน	22	22.0
2 คน	64	64.0
3 คน	12	12.0
4 คน	1	1.0
ต่ำสุด = 1 คน สูงสุด = 4 คน		
ค่าเฉลี่ย = 1.92 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .617 คน		
4. ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน (ปี)		
ไม่มีประสบการณ์	1	1.0
มีประสบการณ์	99	99.0
1 - 5 ปี	40	40.0
6 - 10 ปี	43	43.0
11 - 15 ปี	7	7.0
15 - 20 ปี	9	9.0
ต่ำสุด = 1 ปี สูงสุด = 20 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 7.52 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.296 ปี		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
5. การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร		
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	16	16.0
เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	84	84.0
กลุ่มแปลงใหญ่	79	79.0
กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน	37	37.0
กลุ่มเกษตรกร	21	21.0
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	24	24.0
กลุ่มทุเรียน	2	2.00
6. การได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน		
ไม่เคยได้รับการส่งเสริมหรืออบรม	12	12.0
ได้รับการส่งเสริม/อบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	88	88.0
ด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ	75	75.0
การเกษตรอื่นๆ การผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ	3	3.0
การตลาด	18	18.0
การแปรรูป	14	14.0
ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน	65	65.0

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน จำนวนแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร การได้รับการส่งเสริม ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน รองลงมาร้อยละ 33.0 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 - 6 คน ร้อยละ 24 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า

หรือเท่ากับ 2 คน และมีสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป ร้อยละ 2.0 โดยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากที่สุด 7 คน น้อยสุด 2 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 คน

แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน(คน) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64 มีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 25.0 มีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 3 - 4 คน และมีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 5 - 6 คนร้อยละ 3 โดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน มากที่สุด 6 คน น้อยสุด 1 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.43 คน

แรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน (คน) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64 มีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 2 คน รองลงมาร้อยละ 22.0 มีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 1 คน ร้อยละ 12.0 มีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 3 คน และร้อยละ 1.0 มีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 4 คน และไม่มีแรงงานที่มีประสบการณ์ โดยเกษตรกรมีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน มากที่สุด 4 คน น้อยสุดคือ 1 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.92 คน

ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน (ปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43 มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 6-10 ปี รองลงมาร้อยละ 40.0 มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 1-5 ปี ร้อยละ 9.0 มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 15-20 ปี ร้อยละ 7.0 มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 11-15 ปี และ ไม่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ร้อยละ 1.0 โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน มากที่สุด 20 ปี น้อยสุดคือ 1 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.52 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร และ ร้อยละ 16 .0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกรโดยประเภทการเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกรพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 79.0 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่รองลงมา ร้อยละ 37 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 24.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 21 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และ ร้อยละ 2 เป็นสมาชิกกลุ่มกลุ่มทุเรียน

การได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.0 ได้รับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และ ร้อยละ 12.0 ไม่ได้รับการอบรมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน โดยประเภทของการได้รับการส่งเสริมหรืออบรม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.0 ได้รับการอบรมด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ รองลงมา ร้อยละ 65.0 ได้รับการอบรมด้านด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน ร้อยละ 18.0 ได้รับการอบรมด้านการตลาด ร้อยละ 14.0 ได้รับการอบรมด้านการแปรรูป และมีการได้รับการอบรมการเกษตรอื่นๆ การผลิตปาล์มน้ำมันคุณภาพ ร้อยละ 3

1.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ลักษณะการถือครองในพื้นที่ทำการเกษตร รายได้รวมทั้งหมด รายได้จากการทำสวนทุเรียน และรูปแบบการจำหน่ายในรอบปีที่ผ่านมา (2566) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

N = 100		
ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
1. อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	98	98.0
รับจ้างทั่วไป	2	2.0
2. อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	38	38.0
มีอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	62	62.0
เกษตรกรรม	5	5.0
ปศุสัตว์	4	4.0
รับจ้างทั่วไป	34	34.0
ธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า	15	15.0
เลี้ยงผึ้ง	3	3.0
บริการขนส่ง	1	1.0
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่	5	5.0
11 - 20 ไร่	58	58.0
21 - 30 ไร่	23	23.0
31 - 40 ไร่	5	5.0
41 - 49 ไร่	9	9.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 50 ไร่	4	4.0
ต่ำสุด = 2 ไร่ สูงสุด = 164 ไร่		
ค่าเฉลี่ย = 22.76 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 20.976 ไร่		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น	จำนวน (100 คน)	ร้อยละ (100.0)
4. สิทธิการถือครองที่ดิน		
เป็นเจ้าของ	84	84.0
ของคนในครอบครัว	16	16.0
5. รายได้รวมทั้งหมด		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	3	3.0
100,001 – 500,000	77	77.0
500,001 – 1,000,000	18	18.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 1,000,001	2	2.0
ต่ำสุด = 50,000 บาท สูงสุด = 2,000,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 415,302.00 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 358,799.864 บาท		
6. รายได้จากการทำสวนทุเรียน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	31	31.0
100,001 – 500,000	54	54.0
500,001 – 1,000,000	13	13.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 1,000,001	2	2.0
ต่ำสุด = 0 บาท สูงสุด = 2,000,000 บาท		
ค่าเฉลี่ย = 288,110.00 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 360,425.867 บาท		
7. รูปแบบการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
จำหน่ายเอง	44	44.0
ขายเหมา	20	22.0
จำหน่ายให้ล้ง	53	55.0
ออนไลน์	3	5.0
ยังไม่มีผลผลิตให้จำหน่าย	2	2.0

จากตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจประกอบไปด้วย อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ลักษณะการถือครองในพื้นที่ทำการเกษตร

รายได้รวมทั้งหมด รายได้จากการทำสวนทุเรียน และรูปแบบการจำหน่ายในรอบปีที่ผ่านมา (2566) ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.0 มีอาชีพหลักคือการทำเกษตร และ ร้อยละ 2.0 มีอาชีพหลักคือการรับจ้างทั่วไป

อาชีพรอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.0 มีอาชีพรอง และร้อยละ 38.0 ไม่มีอาชีพรอง โดยประเภทการประกอบอาชีพรองของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 34.0 มีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ 15.0 ทำธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า ร้อยละ 5.0 ทำเกษตรกรรม ร้อยละ 4.0 ทำปศุสัตว์ ร้อยละ 3.0 เลี้ยงผึ้ง และร้อยละ 1.0 บริการด้านการขนส่ง

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 10 – 20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 23.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 9.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 41 – 50 ไร่ ร้อยละ 5.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด น้อยกว่า 10 ไร่ และมีพื้นที่ 31 – 40 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่มากกว่า 50 ไร่ มีน้อยที่สุด ร้อยละ 4.0 โดยเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด มากที่สุด 164 ไร่ น้อยสุด 2 ไร่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 22.76 ไร่

สิทธิการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.0 เป็นเจ้าของที่ดิน รองลงมา ร้อยละ 16.0 เป็นของคนในครอบครัว

รายได้รวมทั้งหมด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.0 มีรายได้รวมทั้งหมด 100,000 – 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 18.0 มีรายได้รวมทั้งหมด 500,001 – 1,000,000 บาท ร้อยละ 3.0 มีรายได้รวมทั้งหมด น้อยกว่า 100,000 บาท และมีรายได้มากกว่า 1,000,000 บาท ร้อยละ 2.0 โดยเกษตรกรมีรายได้รวมทั้งหมด มากที่สุด 2,000,000 บาท น้อยสุด 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 415,302.00 บาท

รายได้จากการทำสวนทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.0 มีรายได้จากการทำสวนทุเรียน 100,000 – 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 31.0 มีรายได้จากการทำสวนทุเรียนร้อยละ 13.0 มีรายได้จากการทำสวนทุเรียน 500,001 – 1,000,000 บาท และมีรายได้มากกว่า 1,000,000 บาท ร้อยละ 2.0 โดยเกษตรกรมีรายได้รวมทั้งหมด มากที่สุด 2,000,000 บาท น้อยสุด 0 บาท เนื่องจากยังไม่มีกรจำหน่ายผลผลิตทุเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 288,110.00 บาท

รูปแบบการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.0 จำหน่ายให้ล้ง รองลงมา ร้อยละ 44.0 จำหน่ายเอง ร้อยละ 20.0 ขายเหมาให้กับพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 3.0 จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ และน้อยที่สุด ร้อยละ 2 ยังไม่มีการจำหน่ายในรูปแบบใดเนื่องจากยังไม่มีผลผลิต

1.2 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร

การศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หน่วยงาน จำนวนปีที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร โดยแสดงเป็นการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่

N = 5		
ประเด็น	จำนวน (5 คน)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
ชาย	40	40.0
หญิง	60	60.0
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	2	40.0
31-35 ปี	2	40.0
36-40 ปี	0	0.0
41-45 ปี	0	0.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 46 ปี	1	20.0
ต่ำสุด = 26 ปี สูงสุด = 46 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 33.60 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.701 ปี		
3. สถานภาพ		
โสด	3	60.0
สมรส	2	40.0
หย่า/หม้าย	0	0.0
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	5	100.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 5

ประเด็น	จำนวน (5 คน)	ร้อยละ (100.00)
5. อาชีพ		
รับราชการ	4	80.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐ (พนักงานราชการ)	1	20.0
6. ประสบการณ์ทำงาน (ปี)		
1 - 3 ปี	3	60.0
4 - 6 ปี	1	20.0
7 - 9 ปี	1	20.0
ต่ำสุด = 1 ปี สูงสุด = 9 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 4.00 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.464 ปี		
7. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	3	60.0
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	1	20.0
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	1	20.0
8. หน่วยงาน		
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง	1	20.0
สำนักงานเกษตรอำเภอกะบุรี	1	20.0
สำนักงานเกษตรอำเภอกะเปอร์	1	20.0
สำนักงานเกษตรอำเภอละอุ่น	1	20.0
สำนักงานเกษตรอำเภอสุขสำราญ	1	20.0
9. รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร (ปี)		
1 ปี	4	80.0
2 ปี	1	20.0
ต่ำสุด = 1 ปี สูงสุด = 2 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 1.20 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .447 ปี		

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงานส่งเสริม ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หน่วยงาน จำนวนปีที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

เพศ พบว่า ร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 40 เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับร้อยละของข้อมูลเกษตรกร

อายุ พบว่า ร้อยละ 40.0 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และมีอายุอยู่ในช่วง 31 – 35 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีอายุ มากกว่าหรือเท่ากับ 46 ปี โดยมีอายุสูงสุด 46 ปี ต่ำสุด 26 ปี และมีอายุเฉลี่ย 33.60 ปี

สถานภาพ พบว่า ร้อยละ 60.0 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 40.0 มีสถานภาพสมรส

ระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 100.0 จบการศึกษาชั้นปริญญาตรี

อาชีพ พบว่าร้อยละ 80.0 รับราชการ และร้อยละ 20.0 เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (พนักงานราชการ)

ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ร้อยละ 60.0 มีประสบการณ์ในการทำงานด้านส่งเสริมการเกษตร 1 - 3 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ในการทำงาน 4 – 6 ปี และร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ในการทำงาน 7 – 9 ปี โดยมีประสบการณ์สูงสุด 9 ปี ต่ำสุด 1 ปี และเฉลี่ยที่ 4.0 ปี

ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า ร้อยละ 60.0 ปฏิบัติงานในตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ รองลงมา ร้อยละ 20.0 ปฏิบัติงานในตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ และร้อยละ 20.0 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

หน่วยงาน พบว่า มีจำนวนเท่ากันที่ร้อยละ 20.0 ปฏิบัติงานในพื้นที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง สำนักงานเกษตรอำเภอกะบุรี สำนักงานเกษตรอำเภอเกาะเปอร์ สำนักงานเกษตรอำเภอละอุ่น สำนักงานเกษตรอำเภอสหัสขันธ์

การรับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร พบว่าร้อยละ 80.0 รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกรมาแล้ว 1 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.0 รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกรมาแล้ว 2 ปี โดยมีประสบการณ์สูงสุด 2 ปี ต่ำสุด 1 ปี และเฉลี่ยที่ 1.20 ปี

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร

การศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกรของเกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง ประกอบด้วย ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ความรู้และแหล่งความรู้ ต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรโดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 ถึงตารางที่ 4.9

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดระนอง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามวัดความรู้ประกอบด้วย คำถามรวม 15 ข้อ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องของเกษตรกร

ที่	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
			จำนวน (ราย)	ร้อยละ	อันดับ
N = 100					
รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร					
1	ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง (เฉลย : การจัดกระบวนการจัดได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของพื้นที่)	ผิด	61	61.0	12
2	เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก (เฉลย: เจ้าหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงในกระบวนการ)	ผิด	46	46.0	15
3	มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน	ถูก	97	97.0	3
4	เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง	ถูก	99	99.0	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 100

ที่	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
			จำนวน (ราย)	ร้อยละ	อันดับ
5	เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้นการใช้สารเคมี (เฉลย: เป็นรูปแบบที่มีการจัดการแบบผสมผสาน IPM)	ผิด	83	83.0	8
6	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่ เท่ากัน (เฉลย :ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่ควร เป็นพืชชนิดเดียวกัน)	ผิด	57	57.0	13
7	ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ	ถูก	92	92.0	6
8	แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้นเท่านั้น (เฉลย :ไม่จำเป็น เป็นของสมาชิกคนไหนก็ได้)	ผิด	96	96.0	4
9	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้อง เป็นพืชชนิดเดียวกัน (เฉลย : ควรเป็นพืชชนิดเดียวกันเพื่อนำมา เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติในแปลง)	ผิด	53	53.0	14
รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร (ต่อ)					
10	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบควรเป็น เจ้าของเดียวกัน (เฉลย : ไม่จำเป็นต้องเป็นของคนเดียวกัน)	ผิด	72	72.0	11
การผลิตทุเรียนคุณภาพ					
11	การจัดการสวนที่ดีควรเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน	ถูก	96	96.0	4
12	การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเอง เพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด (เฉลย : การผลิตทุเรียนคุณภาพเป็นการดูแล จัดการสวนอย่างเป็นระบบ และมีช่วงเวลาในการ จัดการที่เหมาะสม)	ผิด	74	74.0	10

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 100

ที่	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
			จำนวน (ราย)	ร้อยละ	อันดับ
13	ปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนทำให้คาดการณ์ การจัดการสวนได้	ถูก	98	98.0	2
14	IPM เป็นรูปแบบการจัดการสวนทุเรียนแบบ ผสมผสาน	ถูก	91	91.0	7
15	ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ครั้งเดียวควรผสมสารเคมีเข้า ด้วยกัน เพื่อความสะดวก (เฉลย : ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ไม่ควรผสมสารเคมี เข้าด้วยกันเนื่องจากสารเคมีอาจทำให้เชื้อจุลินทรีย์ เสียหายได้)	ผิด	78	78.0	9

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรจากการวัดความรู้ของเกษตรกรจำนวน 15 ข้อ ผลปรากฏ ดังนี้

เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้
ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง คิดเป็น
ร้อยละ 99.0 รองลงมาคือ ปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนทำให้คาดการณ์การจัดการสวนได้ คิด
เป็นร้อยละ 98.0 และมีกฎกติการ่วมกันในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.0 ส่วนข้อคำถามที่เกษตรกร
ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก คิดเป็นร้อยละ 46.0 (เฉลย :
ในกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรพี่เลี้ยง ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการ
จัดการ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน) รองลงมาคือ แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่
จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 53.0 (เฉลย : ควรเป็นพืชชนิดเดียวกันเพื่อนำมา
เปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติในแปลง) และ แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน คิด
เป็นร้อยละ 57.0 (เฉลย : แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่พื้นที่
ในการเก็บข้อมูลต้องเท่ากัน)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่

N = 5

ที่	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
			จำนวน (ราย)	ร้อยละ	อันดับ
รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร					
1	ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง (เฉลย : การจัดกระบวนการจัดได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของพื้นที่)	ผิด	5	100.0	1
2	เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก (เฉลย : เจ้าหน้าที่เป็นเพียงที่เลี้ยงในกระบวนการ)	ผิด	4	80.0	13
3	มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน	ถูก	5	100.0	1
4	เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง	ถูก	5	100.0	1
5	เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้นการใช้สารเคมี (เฉลย : เป็นรูปแบบที่มีการจัดการแบบผสมผสาน IPM)	ผิด	5	100.0	1
6	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน (เฉลย : ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่ควรเป็นพืชชนิดเดียวกัน)	ผิด	2	40.0	15
7	ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ	ถูก	5	100.0	1
8	แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้นเท่านั้น (เฉลย : ไม่จำเป็น เป็นของสมาชิกคนไหนก็ได้)	ผิด	5	100.00	1
9	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน (เฉลย : ควรเป็นพืชชนิดเดียวกันเพื่อนำมาเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติในแปลง)	ผิด	5	100.00	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 5

ที่	ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		
			จำนวน (ราย)	ร้อยละ	อันดับ
10	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบควรเป็น เจ้าของเดียวกัน (เฉลย : ไม่จำเป็นต้องเป็นของคนเดียวกัน)	ผิด	5	100.0	1
การผลิตทุเรียนคุณภาพ					
11	การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว120วันสามารถใช้ได้ ทุกพื้นที่ (เฉลย : การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว120วันไม่ สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่เนื่องจากมีปัจจัยสภาพอากาศ มาเกี่ยวข้อง)	ผิด	3	80.0	13
12	การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเอง เพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด (เฉลย : การผลิตทุเรียนคุณภาพเป็นการดูแลจัดการ สวนอย่างเป็นระบบ และมีช่วงเวลาในการจัดการที่ เหมาะสม)	ผิด	5	100.0	1
13	การตรวจสอบน้ำหนักแห้งของทุเรียนหมอนทองเพื่อ วัดคุณภาพความแก่ ควรอยู่ที่ 32 % เป็นต้นไป	ถูก	5	100.0	1
14	IPM เป็นรูปแบบการจัดการสวนทุเรียนแบบ ผสมผสาน	ถูก	5	100.0	1
15	ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ครั้งเดียวควรผสมสารเคมีเข้า ด้วยกัน เพื่อความสะดวก (เฉลย : ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ไม่ควรผสมสารเคมี เข้าด้วยกันเนื่องจากสารเคมีอาจทำให้เชื้อจุลินทรีย์ เสียหายได้)	ผิด	5	100.0	1

จากตารางที่ 4.6 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรของเจ้าหน้าที่ จากการวัดความรู้จำนวน 15 ข้อ ผลปรากฏ ดังนี้

เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้
ถูกต้องทุกคน ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง มีกฎกติการ่วมกัน
ในการเรียน เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้น
การใช้สารเคมี ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้น
เท่านั้น แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน แปลงต้นแบบ และ
แปลงเปรียบเทียบควรเป็นเจ้าของเดียวกัน การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเองเพื่อให้ได้
ผลผลิตมากที่สุด และการตรวจสอบน้ำหนักแห้งของทุเรียนหมอนทองเพื่อวัดคุณภาพความแก่ ควรอยู่
ที่ 32 % คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนข้อคำถามที่เจ้าหน้าที่ ตอบผิด มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ แปลง
ต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 40.0 (เฉลี่ย : แปลงต้นแบบ และ
แปลงเปรียบเทียบ ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่พื้นที่ในการเก็บข้อมูลต้องเท่ากัน) รองลงมาคือ
การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว120วันสามารถใช้ได้ทุกพื้นที่ ร้อยละ 80.0 (เฉลย : การนับวันดอก
บานจนเก็บเกี่ยว120วันไม่สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่เนื่องจากมีปัจจัยสภาพอากาศมาเกี่ยวข้อง) และ
เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก คิดเป็นร้อยละ 80.0 (เฉลี่ย : ในกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
เจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรที่เลี้ยง ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้
ร่วมกัน)

ตารางที่ 4.7 ระดับความรู้โดยรวมที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากจำนวนคะแนนที่ตอบถูก

N = 105

จำนวนข้อที่ ตอบถูก	ระดับความรู้	เกษตรกรสมาชิก โรงเรียน		เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ		รวม	
		(N = 100)		(N = 5)			
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 – 3	น้อยที่สุด	0	0.0	0	0.0	0	0.0
4 – 6	น้อย	2	2.0	0	0.0	2	2.0
7 – 9	ปานกลาง	2	2.0	0	0.0	2	2.0
10 – 12	มาก	55	55.0	1	20.0	57	54.3
13 - 15	มากที่สุด	41	41.0	4	80.0	49	46.7

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 105

จำนวนข้อที่ ตอบถูก	ระดับความรู้	เกษตรกรสมาชิก		เจ้าหน้าที่		รวม	
		โรงเรียน		ผู้รับผิดชอบ			
		(N = 100)		(N = 5)			
		จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ค่าต่ำสุด		6 ข้อ		12 ข้อ		6 ข้อ	
ค่าสูงสุด		15 ข้อ		15 ข้อ		15 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย		11.93 ข้อ		13.80 ข้อ		12.86 ข้อ	
เบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.701		1.095		1.398	

จากตารางที่ 4.7 ระดับความรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรปรากฏผลดังนี้

ภาพรวม พบว่า ร้อยละ 54.3 มีระดับความรู้ในระดับมาก จำนวนข้อที่ตอบถูก 10-12 ข้อ และรองลงมาร้อยละ 46.7 มีระดับความรู้ในระดับมากที่สุด จำนวนข้อที่ตอบถูก 13-15 ข้อ ร้อยละ 2.0 มีระดับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวนข้อที่ตอบถูก 7-9 ข้อ และร้อยละ 2 มีระดับความรู้ในระดับน้อย จำนวนข้อที่ตอบถูก 4-6 ข้อ ตามลำดับ โดยมีความรู้ตอบได้ถูกต้องต่ำสุด 6 ข้อ สูงสุด 15 ข้อ เฉลี่ย 12.86 ข้อ

เกษตรกร พบว่า ร้อยละ 55.0 มีระดับความรู้ อยู่ระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 41.0 มีระดับความรู้ อยู่ระดับมากที่สุด และ ร้อยละ 2.0 มีระดับความรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร อยู่ระดับ น้อย และปานกลาง โดย เกษตรกรตอบคำถามได้มากที่สุด 15 ข้อ น้อยที่สุด 6 ข้อ ค่าเฉลี่ย อยู่ที่ = 11.93 ข้อ

เจ้าหน้าที่พบว่า ร้อยละ 80.0 มีระดับความรู้ อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีระดับความรู้ อยู่ระดับมาก โดย เจ้าหน้าที่ ตอบคำถามได้มากที่สุด 15 ข้อ น้อยที่สุด 12 ข้อ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 13.80 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้

แหล่งความรู้	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	3.54	.567	มาก	1	3.68	.733	มาก	3
1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	4.15	.702	มาก	1	4.20	.837	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	2.78	1.151	ปานกลาง	5	3.00	1.00	ปานกลาง	5
1.3 ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	3.22	1.106	ปานกลาง	4	3.80	.837	มาก	2
1.4 สมาชิกในกลุ่ม/ในพื้นที่	4.07	.902	มาก	2	3.80	.447	มาก	2
1.5 ครอบครัว ญาติพี่น้อง	3.50	.772	มาก	3	3.60	.548	มาก	4
2. สื่อมวลชน	2.67	.848	ปานกลาง	4	3.40	.938	ปานกลาง	4
2.1 วิทยุ	2.33	1.055	น้อย	3	3.00	.837	ปานกลาง	3
2.2 โทรทัศน์	3.05	1.058	ปานกลาง	1	3.80	.837	มาก	1
2.3 นิทรรศการหรืองานแสดง สินค้า	2.65	1.058	ปานกลาง	2	3.40	1.140	ปานกลาง	2
3. สื่อสิ่งพิมพ์	3.02	.786	ปานกลาง	3	3.95	.707	มาก	3
3.1 เอกสารหน่วยงานราชการ	3.27	.983	ปานกลาง	1	4.00	.707	มาก	2
3.2 แผ่นพับ/โปสเตอร์	3.10	.990	ปานกลาง	2	4.20	.837	มาก	1
3.3 วนิลประชาสัมพันธ์	2.81	.971	ปานกลาง	4	3.80	.837	มาก	3
3.4 หนังสือ/วารสาร	2.91	.877	ปานกลาง	3	3.80	.447	มาก	3
4. สื่อออนไลน์	3.39	1.022	ปานกลาง	2	4.45	(.807)	มากที่สุด	1
4.1 เว็บไซต์ (Website)	3.26	1.151	ปานกลาง	4	4.40	(.894)	มากที่สุด	2
4.2 ไลน์ (Line)	3.40	1.054	ปานกลาง	2	4.40	(.894)	มากที่สุด	2
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)	3.55	1.104	มาก	1	4.40	(.894)	มากที่สุด	2
4.4 ยูทูบ (Youtube)	3.36	1.446	ปานกลาง	3	4.60	.548	มากที่สุด	1

หมายเหตุ ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ในภาคผนวก ก

(น. 121 – 123)

จากตารางที่ 4.8 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับ การได้รับข้อมูล เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่าการได้รับ ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

1) สื่อบุคคล

เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก สื่อบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.54$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 3 แหล่ง คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ($\mu = 4.15$) สมาชิกใน กลุ่ม ($\mu = 4.07$) ครอบครัว ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.50) ในระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน เช่นผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ($\mu = 3.22$) และเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ($\mu = 2.78$)

เจ้าหน้าที่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.68$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 4 แหล่ง คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ($\mu = 4.20$) สมาชิกใน พื้นที่ ($\mu = 3.80$) ครอบครัว ญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ย 3.60) ผู้นำชุมชน เช่นผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ($\mu = 3.60$) และในระดับปานกลาง 1 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ($\mu = 3.00$)

2) สื่อมวลชน

เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.67$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ ($\mu = 3.05$) นิทรรศการหรืองานแสดงสินค้า ($\mu = 2.65$) และในระดับน้อย 1 แหล่ง ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง ($\mu = 2.33$)

เจ้าหน้าที่ ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากสื่อมวลชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 1 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ ($\mu = 3.80$) และในระดับ ปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ นิทรรศการหรืองานแสดงสินค้า ($\mu = 3.40$) และวิทยุกระจายเสียง ($\mu = 3.00$)

3) สื่อสิ่งพิมพ์

เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\mu = 3.02$) และเมื่อพิจารณาประเด็นระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรจากสื่อสิ่งพิมพ์ อยู่ใน ระดับปานกลางทั้งหมด ทั้ง 4 แหล่ง คือ เอกสารหน่วยงานราชการ ($\mu = 3.27$) แผ่นพับ/โปสเตอร์ ($\mu = 3.10$) หนังสือ/วารสาร ($\mu = 2.91$) และวารสาร ($\mu = 2.81$)

เจ้าหน้าที่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) และเมื่อพิจารณาประเด็นระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ อยู่ในระดับมากทั้งหมด ทั้ง 4 แหล่ง คือ แผ่นพับ/โปสเตอร์ ($\mu = 4.20$) เอกสารหน่วยงานราชการ ($\mu = 4.00$) หนังสือ/ วารสาร ($\mu = 3.80$) และวารสาร ($\mu = 3.80$)

4) สื่อออนไลน์

เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$) และเมื่อพิจารณาประเด็นระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรจากสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมาก 1 แหล่ง คือ เฟสบุ๊ก ($\mu = 3.55$) ในระดับปานกลาง 3 แหล่ง คือ ไลน์ ($\mu = 3.40$) ยูทูบ ($\mu = 3.36$) และเว็บไซต์ ($\mu = 3.26$)

เจ้าหน้าที่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.45$) และเมื่อพิจารณาประเด็นระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 แหล่ง คือ ยูทูบ ($\mu = 4.60$) เฟสบุ๊ก ($\mu = 4.40$) ไลน์ ($\mu = 4.40$) และเว็บไซต์ ($\mu = 4.40$)

ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งความรู้

N = 105

แหล่งความรู้	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	3.54	.567	มาก	1	3.68	.733	มาก	3
2. สื่อมวลชน	2.67	.848	ปานกลาง	4	3.40	.938	ปานกลาง	4
3. สื่อสิ่งพิมพ์	3.02	.786	ปานกลาง	3	3.95	.707	มาก	2
4. สื่อออนไลน์	3.39	1.022	ปานกลาง	2	4.45	.807	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.15	0.805	ปานกลาง		3.87	0.796	มาก	

จากตารางที่ 4.9 สรุปประเด็นแหล่งความรู้โดย มีแหล่งความรู้ 4 สื่อ ได้แก่สื่อบุคคล สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ดังนี้

แหล่งความรู้ของเกษตรกร สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.54) อยู่ในอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.39) สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.02) และสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ

แหล่งความรู้ของเจ้าหน้าที่ โรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น

คือ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 4.45) ระดับมาก 2 ประเด็น คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.95) และสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.68) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.40)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยมีผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.10 ถึงตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วย กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นต่อประโยชน์

ความคิดเห็น	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	ความ หมาย		อันดับ		ความ หมาย		อันดับ	
	μ	(σ)			μ	(σ)		
1. เป็นกระบวนการที่เกิดจาก ความต้องการของตัวเกษตรกร ทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม	3.97	.658	มาก	7	4.40	.548	มากที่สุด	5
2. เป็นกระบวนการที่ทำให้ เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มี การร่วมกันเรียนรู้	4.07	.640	มาก	4	4.40	.548	มากที่สุด	5
3. เป็นกระบวนการที่ทำให้ เข้าใจตลอดกระบวนการผลิต อย่างเหมาะสม	3.94	.583	มาก	8	4.60	.548	มากที่สุด	2
4. เป็นกระบวนการที่ทำให้ เข้าใจตลอดกระบวนการผลิต อย่างเหมาะสม	4.10	.611	มาก	2	4.60	.548	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 105

ความคิดเห็น	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ
5. เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ เกษตรกรได้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.76	.638	มาก	10	4.40	.548	มากที่สุด	5
6. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มี ความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่	4.03	.688	มาก	5	4.80	.447	มากที่สุด	1
7. สามารถนำไปปรับใช้กับ การส่งเสริมการเกษตรใน รูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความ เหมาะสม	4.00	.682	มาก	6	4.60	.548	มากที่สุด	2
8. เป็นกระบวนการที่ให้ เกษตรกรมีการสำรวจโรค แมลงและมีความเข้าใจการ จัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม	3.94	.789	มาก	8	4.20	.447	มาก	9
9. มีแปลงเรียนรู้แปลง ต้นแบบทำให้เข้าใจ กระบวนการผลิตพืชให้มี คุณภาพมากขึ้น	4.10	.718	มาก	2	4.20	.447	มาก	9
10. โรงเรียนเกษตรกรทำให้ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ หลากหลาย	4.26	.645	มากที่สุด	1	4.40	.548	มากที่สุด	5
เฉลี่ยรวม	4.01	.665	มาก		4.46	0.517	มากที่สุด	

หมายเหตุ ระดับความคิดเห็นของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ต่อความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียน
เกษตรกร ในภาคผนวก ก (น. 124 - 125)

จากตารางที่ 4.10 ระดับความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร พบว่ามีระดับ
ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร ตามผลการวิเคราะห์ โดยระดับความคิดเห็นต่อ
ประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร ปรากฏดังนี้

เกษตรกรคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน จำนวน 1 ประเด็น ดังนี้ โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\mu = 4.27$) ในระดับมาก คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน จำนวน 9 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\mu = 4.12$) มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้น ($\mu = 4.10$) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ ($\mu = 4.09$) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ($\mu = 4.07$) สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม ($\mu = 4.03$) เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\mu = 3.99$) เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม ($\mu = 3.97$) เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม ($\mu = 3.95$) เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ($\mu = 3.79$)

เจ้าหน้าที่คิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.46) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนน จำนวน 8 ประเด็น ดังนี้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ($\mu = 4.60$) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ ($\mu = 4.60$) เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม ($\mu = 4.60$) สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม ($\mu = 4.60$) เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\mu = 4.40$) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ ($\mu = 4.40$) เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\mu = 4.40$) โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\mu = 4.40$) ในระดับมาก คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน จำนวน 2 ประเด็น ตามลำดับ ดังนี้ เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม ($\mu = 4.20$) มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้น ($\mu = 4.20$)

ตอนที่ 3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกร

3.2.1 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรของเกษตรกร

ตารางที่ 4.11 ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

N = 100

ประเด็นความ ต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1. ด้านความรู้						3.86 (.576)	มาก	3
1.1 มีการถ่ายทอด ความรู้อย่างต่อเนื่อง	0 (0.0)	1 (1.0)	16 (16.0)	64 (64.0)	19 (19.0)	4.01 (.628)	มาก	1
1.2 มีความรู้และได้รับ การอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐานด้านการ ผลิตพืช	0 (0.0)	1 (1.0)	23 (23.0)	54 (54.0)	22 (22.0)	3.97 (.703)	มาก	2
1.3 มีความรู้ด้านการ แปรรูปและการเพิ่ม มูลค่า	1 (1.0)	9 (9.0)	23 (23.0)	61 (61.0)	6 (6.0)	3.62 (.776)	มาก	3
2. ด้านการผลิต						3.60 (.686)	มาก	3
2.1 เงินทุนสำหรับซื้อ วัสดุอุปกรณ์และ ปัจจัยการผลิต	2 (2.0)	19 (19.0)	34 (34.0)	36 (36.0)	9 (9.0)	3.31 (.950)	ปานกลาง	5
2.2 มีแรงงานเพิ่ม	4 (4.0)	22 (22.0)	43 (43.0)	27 (27.0)	4 (4.0)	3.05 (.903)	ปานกลาง	6
2.3 การได้รับ เครื่องหมายรับรอง มาตรฐานคุณภาพ	2 (2.0)	5 (5.0)	26 (26.0)	41 (41.0)	26 (26.0)	3.84 (.940)	มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความ ต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
2.4 นำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ มาใช้	1 (1.0)	7 (7.0)	31 (31.0)	47 (47.0)	14 (14.0)	3.66 (.844)	มาก	4
2.5 การลดต้นทุน การผลิต	0 (0.0)	8 (8.0)	25 (25.0)	50 (50.0)	17 (17.0)	3.76 (.830)	มาก	3
2.6 การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพ	0 (0.0)	4 (4.0)	20 (20.0)	47 (47.0)	29 (29.0)	4.01 (.810)	มาก	1
3. ด้านการตลาด						4.04 (.615)	มาก	1
3.1 มีตลาดรับซื้อ ผลผลิตที่แน่นอน	0 (0.0)	2 (2.0)	15 (15.0)	59 (59.0)	24 (24.0)	4.05 (.687)	มาก	2
3.2 มีช่องทาง จำหน่ายที่ หลากหลาย	0 (0.0)	1 (1.0)	11 (11.0)	54 (54.0)	34 (34.0)	4.21 (.671)	มากที่สุด	1
3.3 มีการโฆษณา ผ่านสื่อต่างๆ มาก ขึ้น	0 (0.0)	5 (5.0)	25 (25.0)	48 (48.0)	22 (22.0)	3.87 (.812)	มาก	3
4. ด้านการสนับสนุน						4.00 (.606)	มาก	2
4.1 มีการศึกษา งานนอกสถานที่	0 (0.0)	2 (2.0)	17 (17.0)	59 (59.0)	22 (22.0)	4.01 (.689)	มาก	2
4.2 ได้รับการ ฝึกอบรมอย่าง ต่อเนื่อง	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (24.0)	53 (53.0)	23 (23.0)	3.99 (.689)	มาก	3
4.3 มีการรวมกลุ่ม หรือสร้างเครือข่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	21 (21.0)	56 (56.0)	23 (23.0)	4.02 (.666)	มาก	1

จากตารางที่ 4.11 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรความต้องการในการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่าง ๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.01$) มีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการผลิตพืช ($\mu = 3.97$) มีความรู้ด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า ($\mu = 3.62$) ตามลำดับ

ด้านการผลิต ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพ ($\mu = 4.01$) การได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพ ($\mu = 3.84$) การลดต้นทุนการผลิต ($\mu = 3.76$) นำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ ($\mu = 3.66$) และในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ เงินทุนสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต ($\mu = 3.31$) มีแรงงานเพิ่ม ($\mu = 3.05$) ตามลำดับ

ด้านการตลาด ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย ($\mu = 4.21$) อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน ($\mu = 4.05$) และมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น ($\mu = 3.87$) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ($\mu = 4.01$) และได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 3.99$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ตารางสรุปความต้องการของเกษตรกร

N = 100

ประเด็นความต้องการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้	3.86	.567	มาก	3
2. ด้านการผลิต	3.60	.686	มาก	4
3. ด้านการตลาด	4.04	.615	มาก	1
4. ด้านการสนับสนุน	4.00	.606	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.87	0.618	มาก	

จากตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกรของสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร จังหวัดระนอง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.87) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ประเด็น คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.04) อยู่ในอันดับ 1 รองลงมา ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 4.00) อันดับ 2 ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) อันดับ 3 และด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.60) อันดับ 4 ตามลำดับ

3.2.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

คำแนะนำเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ในเรื่องความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ ในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรควรเน้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการผลิตของตนเองมาแลกเปลี่ยนและร่วมกันสรุปข้อมูล การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดลูกต้อและปลอดภัย

ด้านการผลิต ควรเน้นให้เกษตรกรได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกันภายในแปลงเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการผลิตทุเรียน การจัดการธาตุอาหารและการให้ปุ๋ยทุเรียนให้เหมาะสม และเสริมความรู้ในเรื่องการจัดการสวนทุเรียนตามมาตรฐาน GAP

ด้านการตลาด ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ และเงื่อนไขต่างๆในการक्रमสินค้าเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับผู้บริโภค การแปรรูปเพื่อเพิ่มช่องทางด้านการตลาด ส่งเสริมการตลาดให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เกษตรกรขายทุเรียนที่มีคุณภาพในตลาด

ด้านการสนับสนุน ควรสนับสนุนให้เกษตรกรขยายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคและแมลงภายในแปลง สนับสนุนองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นความรู้ให้เกษตรกรเพิ่มเติม สนับสนุนงบประมาณในการอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการนำวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากหลายๆพื้นที่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนให้มีการทำระบบน้ำในสวนทุเรียนเนื่องจากน้ำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำสวน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน

เกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียนโดยมีผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.13 ดังนี้

ตอนที่ 4.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน

N = 105

ความคิดเห็น	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ
1. การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ	3.57	.685	มาก	9	3.60	.548	มาก	10
2. การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง	3.69	.677	มาก	7	4.40	.548	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 105

ความคิดเห็น	เกษตรกร (N = 100)				เจ้าหน้าที่ (N = 5)			
	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ	μ	(σ)	ความ หมาย	อันดับ
3. การตั้งกฎกติกาในการเริ่ม กระบวนการโรงเรียน เกษตรกร	3.67	.805	มาก	8	3.80	.447	มาก	8
4. การกำหนดหน้าที่การ รับผิดชอบในโรงเรียน	3.87	.747	มาก	6	3.80	.447	มาก	8
5. กระบวนการจัดทำ ปฏิทินการผลิตทุเรียน คุณภาพ	3.98	.696	มาก	3	5.00	.000	มากที่สุด	1
6. การอบรมโดยมี เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง	4.03	.611	มาก	2	4.80	.447	มากที่สุด	2
7. การถ่ายทอดความรู้ ตามความต้องการของ เกษตรกรสมาชิก	4.08	.646	มาก	1	4.60	.548	มากที่สุด	3
8. การเรียนรู้ในแปลง ต้นแบบของโรงเรียน เกษตรกร	3.91	.726	มาก	5	4.40	.548	มากที่สุด	5
9. การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการเรียนรู้ระหว่าง สมาชิก	3.95	.626	มาก	4	4.60	.548	มากที่สุด	3
10. การสำรวจระบบนิเวศ	3.54	.926	มาก	10	4.20	.447	มาก	7
เฉลี่ยรวม	3.82	.715	มาก		4.32	.452	มากที่สุด	

หมายเหตุ ระดับความความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียนของ
เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ในภาคผนวก ก (น. 126 - 127)

จากตารางที่ 4.13 ระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน พบว่าเกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ตามผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

เกษตรกรคิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.82) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน โดยมี จำนวน 10 ประเด็น ดังนี้ การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ($\mu = 4.08$) การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ($\mu = 4.03$) กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ ($\mu = 3.98$) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ($\mu = 3.95$) การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบของโรงเรียนเกษตรกร ($\mu = 3.91$) การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน ($\mu = 3.87$) การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง ($\mu = 3.69$) การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ($\mu = 3.67$) การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ ($\mu = 3.57$) การสำรวจระบบนิเวศ ($\mu = 3.54$)

เจ้าหน้าที่คิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.32) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 คะแนนจำนวน 6 ประเด็น โดยมี ดังนี้ กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ ($\mu = 5.00$) การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ($\mu = 4.80$) การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ($\mu = 4.60$) การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก ($\mu = 4.60$) การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง ($\mu = 4.40$) การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบของโรงเรียนเกษตรกร ($\mu = 4.40$) อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด คือ ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คะแนน โดยมี จำนวน 10 ประเด็น ดังนี้ การสำรวจระบบนิเวศ ($\mu = 4.20$) การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ($\mu = 3.80$) การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน ($\mu = 3.80$) และการทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ ($\mu = 3.60$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ปัญหา และข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และข้อเสนอแนะในการ

ถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรโดยมีผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.14 ถึงตารางที่ 4.18 ดังนี้

ตอนที่ 5.1 ปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

5.1.1 ปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ด้านความรู้						3.20 (.901)	ปานกลาง	4
1.1 ขาดความรู้ในเรื่องโรคแมลง และการผลิตที่มีคุณภาพ	4 (4.0)	17 (17.0)	36 (36.0)	31 (31.0)	12 (12.0)	3.30 (1.020)	ปานกลาง	1
1.2 ขาดความรู้ในการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าสินค้า	6 (6.0)	23 (23.0)	35 (35.0)	27 (27.0)	9 (9.0)	3.10 (1.049)	ปานกลาง	4
1.3 ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต	1 (1.0)	24 (24.0)	39 (39.0)	28 (28.0)	8 (8.0)	3.18 (.925)	ปานกลาง	3
1.4 ขาดความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด	2 (2.0)	28 (28.0)	32 (32.0)	22 (22.0)	16 (16.0)	3.22 (1.088)	ปานกลาง	2
2. ด้านการผลิต						3.57 (.625)	มาก	1
2.1 ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	0 (0.0)	4 (4.0)	31 (31.0)	48 (48.0)	17 (17.0)	3.78 (.773)	มาก	1
2.2 ปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่คงที่	0 (0.0)	7 (7.0)	35 (35.0)	46 (46.0)	12 (12.0)	3.63 (.787)	มาก	3
2.3 ขั้นตอนการผลิตยุ่งยากใช้เวลานาน	1 (1.0)	5 (5.0)	50 (50.0)	35 (35.0)	9 (9.0)	3.46 (.771)	มาก	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.4 ขาดการใช้ เทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสม	1 (1.0)	17 (17.0)	41 (41.0)	30 (30.0)	11 (11.0)	3.33 (.922)	ปานกลาง	5
2.5 ภัยธรรมชาติ/ โรคแมลง	1 (1.0)	12 (12.0)	25 (25.0)	41 (41.0)	21 (21.0)	3.69 (.971)	มาก	2
3. ด้านการตลาด						3.41 (.602)	มาก	2
3.1 ราคาผลผลิต ตกต่ำ	4 (4.0)	10 (10.0)	48 (48.0)	30 (30.0)	8 (8.0)	3.28 (.900)	ปานกลาง	4
3.2 ไม่สามารถ กำหนดราคาสินค้า เองได้	2 (2.0)	14 (14.0)	11 (11.0)	38 (38.0)	35 (35.0)	3.90 (1.096)	มาก	1
3.3 ความต้องการ สินค้าอยู่ในวงจำกัด	1 (1.0)	21 (21.0)	42 (42.0)	30 (30.0)	6 (6.0)	3.19 (.873)	ปานกลาง	5
3.4 มีตลาดรองรับ ผลผลิตน้อย	1 (1.0)	12 (12.0)	44 (44.0)	38 (38.0)	5 (5.0)	3.34 (.794)	ปานกลาง	3
3.5 ช่องทาง จำหน่ายผลผลิตไม่ หลากหลาย	1 (1.0)	11 (11.0)	47 (47.0)	34 (34.0)	7 (7.0)	3.35 (.809)	ปานกลาง	2
4. ด้านการสนับสนุน						3.24 (.689)	ปานกลาง	3
4.1 ไม่ได้รับการ ติดตามส่งเสริมอย่าง สม่ำเสมอ	4 (4.0)	20 (20.0)	43 (43.0)	27 (27.0)	6 (6.0)	3.11 (.931)	ปานกลาง	3
4.2 การให้ความรู้ เกี่ยวกับการผลิต ทุเรียนคุณภาพมีน้อย	7 (7.0)	9 (9.0)	52 (52.0)	29 (29.0)	3 (3.0)	3.12 (.879)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4.3 ขาดการ เชื่อมโยงกลุ่มและ เครือข่าย	7 (7.0)	14 (14.0)	47 (47.0)	30 (30.00)	2 (2.0)	3.06 (.897)	ปานกลาง	4
4.4 ขาดแคลนแหล่ง เงินทุน	3 (3.0)	14 (14.0)	23 (23.0)	31 (31.0)	29 (29.0)	3.69 (1.125)	มาก	1

จากตารางที่ 4.14 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่าเกษตรกรพบปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ ระดับปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกรด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.20$) และเมื่อพิจารณาด้านต่างๆ ที่อยู่ในระดับปานกลางมี 4 ประเด็น ซึ่งเป็นประเด็นทั้งหมดในด้านความรู้ คือ ขาดความรู้ในเรื่องโรคแมลง และการผลิตที่มีคุณภาพ ($\mu = 3.30$) ขาดความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด ($\mu = 3.22$) ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต ($\mu = 3.18$) ขาดความรู้ในการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าสินค้า ($\mu = 3.10$) ตามลำดับ

ด้านการผลิต ระดับปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกรด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ($\mu = 3.79$) ภัยธรรมชาติ/โรคแมลง ($\mu = 3.69$) ปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่คงที่ ($\mu = 3.63$) ขั้นตอนการผลิตยุ่งยากใช้เวลานาน ($\mu = 3.42$) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ขาดการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ($\mu = 3.33$) ตามลำดับ

ด้านการตลาด ระดับปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.41$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ ($\mu = 3.90$) อยู่ในระดับปานกลาง 4

ประเด็น คือ ช่องทางจำหน่ายผลผลิตไม่หลากหลาย ($\mu = 3.35$) มีตลาดรองรับผลผลิตน้อย ($\mu = 3.34$) ราคาผลผลิตตกต่ำ ($\mu = 3.28$) ความต้องการสินค้าอยู่ในวงจำกัด ($\mu = 3.19$) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน ระดับปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.24$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากมี 1 ประเด็น คือ ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ($\mu = 3.69$) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น การให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพมีน้อย ($\mu = 3.12$) ไม่ได้รับการติดตามส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.11$) และขาดการเชื่อมโยงกลุ่มและเครือข่าย ($\mu = 3.06$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ตารางสรุปประเด็นปัญหาของการถ่ายทอดความรู้

N = 100

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้	3.20	.901	ปานกลาง	4
2. ด้านการผลิต	3.57	.625	มาก	1
3. ด้านการตลาด	3.41	.602	มาก	2
4. ด้านการ สนับสนุน	3.24	.689	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.35	0.704	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.15 สรุปภาพรวมประเด็นปัญหาของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกรด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.35) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการผลิตอันดับ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.57) รองลงมาอันดับ 2 ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.41) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ด้านการสนับสนุน อันดับ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.24) ด้านความรู้อันดับ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.20)

5.1.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

คำแนะนำเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ในเรื่องของปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ ตัวเจ้าหน้าที่เองยังขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพทำให้การถ่ายทอดความรู้มีข้อผิดพลาด เกษตรกรยังยึดถือวิธีปฏิบัติที่เคยทำมาในอดีตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ช้าความรู้ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาการที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่

ด้านการผลิต เกษตรกรเน้นผลลัพธ์หลังการเก็บเกี่ยวที่ปริมาณไม่ได้มองถึงคุณภาพ เจ้าหน้าที่ยังคงคาดหวังความรู้ที่หลากหลายในการผลิตทุเรียนคุณภาพ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบ เช่น การขาดน้ำในหน้าแล้ง การระบาดของโรคและแมลง ประกอบกับเกษตรกรแต่ละรายมีพฤติกรรมการทำการเกษตรที่แตกต่างกัน เกษตรกรยังมีประสบการณ์น้อยเนื่องจากเป็นเกษตรกรรายใหม่จึงขาดประสบการณ์ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รอให้เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบเดิม

ด้านการตลาด เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้ในด้านการแปรรูปผลผลิต เกษตรกรยังคงยึดถือการขายผลผลิตในรูปแบบเดิม

ด้านการสนับสนุน ติตอาวูธในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้งบประมาณในการจัดอบรมที่จำกัดทำให้การหาวัสดุในการอบรมเป็นไปด้วยความลำบาก

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ของเกษตรกร

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร

							N = 100			
ระดับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)										
ประเด็น ข้อเสนอแนะ	น้อยที่สุด		ปานกลาง		มากที่สุด		ค่าเฉลี่ย (\bar{O})	ความหมาย	อันดับ	
	จำนวน (ร้อยละ)	น้อยจำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
1. ด้านความรู้							3.59 (.762)	มาก	2	
1.1 การให้ความรู้										
การผลิตทุเรียน	0	3	33	50	14	3.75	มาก	1		
คุณภาพอย่าง สม่ำเสมอ	(0.0)	(3.0)	(33.0)	(50.0)	(14.0)	(.730)				

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อยจำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1.2 การให้ความรู้ การแปรรูปผลผลิต และเพิ่มมูลค่า สินค้า	0 (0.0)	15 (15.0)	36 (36.0)	32 (32.0)	17 (17.0)	3.51 (.948)	มาก	4
1.3 การให้ความรู้ ในการต่อยอด ธุรกิจและ การตลาด	0 (0.0)	18 (18.0)	26 (26.0)	42 (42.0)	14 (14.0)	3.52 (.948)	มาก	3
1.4 มีแหล่งเรียนรู้ ให้เกษตรกร สามารถเข้าถึงได้ ด้วยตนเอง	0 (0.0)	14 (14.0)	33 (33.0)	34 (34.0)	19 (19.0)	3.58 (.955)	มาก	2
2. ด้านการผลิต						3.57 (.625)	มาก	3
2.1 ควร พัฒนาการผลิตให้ ได้คุณภาพตาม มาตรฐาน	0 (0.0)	6 (6.0)	27 (27.0)	49 (49.0)	18 (18.0)	3.79 (.808)	มาก	2
2.2 พัฒนาวัตถุดิบ ให้เป็นที่ต้องการ ของตลาด	0 (0.0)	4 (4.0)	32 (32.0)	46 (46.0)	18 (6.0)	3.78 (.786)	มาก	3
2.3 ควรนำ เทคโนโลยีและ นวัตกรรมสมัยใหม่ มาใช้	0 (0.0)	9 (9.0)	27 (27.0)	37 (37.0)	27 (27.0)	3.82 (.936)	มาก	1

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการตลาด						3.92 (.761)	มาก	1
3.1 ควรมีตลาด รองรับผลผลิตที่ แน่นอน	0 (0.0)	2 (2.0)	24 (24.0)	43 (43.0)	31 (31.0)	4.03 (.797)	มาก	1
3.2 ส่งเสริมให้มี ช่องทางการ จำหน่ายที่ หลากหลาย	0 (0.0)	12 (12.0)	13 (13.0)	44 (44.0)	33 (33.0)	3.94 (.962)	มาก	2
3.3 มีการ ประชาสัมพันธ์ สินค้าให้เป็นที่ รู้จักมากขึ้น	0 (0.0)	11 (11.0)	22 (22.0)	42 (42.0)	25 (25.0)	3.81 (.940)	มาก	3
4. ด้านการ สนับสนุน						3.24 (.689)	ปานกลาง	4
4.1 เจ้าหน้าที่ ควรติดตามให้ คำแนะนำอย่าง สม่ำเสมอ	0 (0.0)	0 (0.0)	21 (21.0)	56 (56.0)	13 (13.0)	4.02 (.666)	มาก	1
4.2 ควรมีการ อบรมการผลิตที่ มีคุณภาพและ ได้มาตรฐาน	0 (0.0)	0 (0.0)	44 (44.0)	20 (20.0)	5 (5.0)	3.97 (.658)	มาก	2
4.3 สนับสนุน แหล่งสินเชื่อเพื่อ การเกษตร ดอกเบี้ยยต่ำ	16 (16.0)	10 (10.0)	23 (23.0)	35 (35.0)	26 (26.0)	3.71 (1.028)	มาก	4
4.4 สนับสนุน การรวมกลุ่ม และเครือข่าย	0 (0.0)	3 (3.0)	25 (25.0)	46 (46.0)	26 (26.0)	2.95 (.796)	ปานกลาง	5

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 100

ประเด็น ข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
4.5 สร้าง เกษตรกรรุ่น ใหม่เพื่อสืบทอด ภูมิปัญญา	0 (0.0)	8 (8.0)	40 (44.0)	40 (40.0)	30 (30.0)	3.92 (.918)	มาก	3

จากตารางที่ 4.16 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่าเกษตรกรพบปัญหาในการถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละด้านหลัก ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ ระดับข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59$) และเมื่อพิจารณาประเด็นต่างๆ อยู่ในระดับมากมี 4 ประเด็น ซึ่งเป็นประเด็นทั้งหมดในด้านความรู้ คือ การให้ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.75$) มีแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเอง ($\mu = 3.58$) การให้ความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด ($\mu = 3.52$) การให้ความรู้การแปรรูปผลผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้า ($\mu = 3.51$) ตามลำดับ

ด้านการผลิต ระดับข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ ($\mu = 3.82$) ควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ($\mu = 3.79$) พัฒนาวัตถุดิบให้เป็นที่ต้องการของตลาด ($\mu = 3.78$) ตามลำดับ

ด้านการตลาด ระดับข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ควรมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน ($\mu = 4.03$) ส่งเสริมให้มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย ($\mu = 3.94$) มีการประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ($\mu = 3.81$) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน ระดับข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.24$) และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากมี 4 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.02$) ควรมีการอบรมการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ($\mu = 3.97$) สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ($\mu = 3.92$) สนับสนุนแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ ($\mu = 3.71$) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย ($\mu = 2.95$) ตามลำดับตารางที่ 4.17 ตารางสรุปประเด็นข้อเสนอแนะของการถ่ายทอดความรู้

N = 100

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้	3.59	.762	มาก	2
2. ด้านการผลิต	3.57	.625	มาก	3
3. ด้านการตลาด	3.92	.761	มาก	1
4. ด้านการสนับสนุน	3.24	.689	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.58	0.709	มาก	-

จากตารางที่ 4.17 สรุปภาพรวมประเด็นข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.92) อันดับ 1 รองลงมาอันดับ 2 ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.59) และ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.24)

5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ในเรื่องกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็นคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ มีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและดำเนินการถ่ายทอดความรู้หรือแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอเพื่อร่วมแชร์ประสบการณ์ใหม่ๆ ควรมีวิจัยการในเรื่องที่เกษตรกรต้องการเรียนรู้ เกษตรกรพบเจอกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยครั้งอยู่แล้วทำให้เกษตรกรเบื่อไม่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ แบ่งหมวดหมู่ในการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นน้ำคือการเตรียมดินจนกระทั่งการเก็บเกี่ยว

ด้านการผลิต ในการถ่ายทอดความรู้ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีหรือที่ใช้สำหรับการผลิตทุเรียน เพิ่มองค์ความรู้และการสอนให้เกษตรกรวางแผนในการผลิตโดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามการเจริญเติบโตของผลผลิต เพื่อวางแผนหาแหล่งเงินทุน หรือแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูกร่วมกัน

ด้านการตลาด ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดระนอง มีการจำหน่ายให้กับล้ง โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจในราคาผลผลิต แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ต้องการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้น ในส่วนนี้หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมเพื่อเป็นเกษตรกรต้นแบบให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม

ด้านการสนับสนุน ดิดอาวูธในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้ให้ตลาดทุกมิติ จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนโรงเรียนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และเพื่อเป็นงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ไว้ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนทุเรียนโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสืบทอดอาชีพเกษตรกรกรมจากบรรพบุรุษ

5.2.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้รับผิดชอบมีความรู้ไม่ครอบคลุม ในการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรตามชนิดพืช ดังนั้นควรมีเอกสารความรู้ประกอบการดำเนินงานโรงเรียนตามชนิดพืชที่จะดำเนินการ เจ้าหน้าที่ต้องกระตุ้นให้เกษตรกรที่ร่วมโครงการกล้าแสดงออกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ตอนที่ 5.3 สภาพแวดล้อม ภายใน ภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

จากการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis ปรากฏผลดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1.1 ด้านสมาชิก

1) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรให้ความร่วมมือทำกิจกรรม และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ

2) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

1.2 ด้านกระบวนการ

มีภาวะผู้นำ

1) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรสร้างให้มีผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และ

ของสมาชิกเป็นหลัก

2) โรงเรียนเกษตรกรมีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยยึดตามความต้องการ

ละพื้นที่ได้

3) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

4) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทในแต่ละพื้นที่ได้

แปลงที่ดำเนินการแบบปกติ

5) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีแปลงต้นแบบสำหรับไว้เปรียบเทียบกับ

6) กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีกิจกรรมสัมพันธ์

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1 ด้านสมาชิก

เจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรฝ่ายเดียว

1) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการเรียนรู้แบบมี

เกษตรกร

2) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจกระบวนการโรงเรียน

3) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรบางส่วนเป็นผู้สูงวัย

กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้

4) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรยังขาดการบริหารจัดการเวลาในการเข้าร่วม

2.2 ด้านเจ้าหน้าที่

1) เจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะการจัดการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่ชัดเจน

3) โอกาส (Opportunities)

3.1 ด้านนโยบาย

1) เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรในการนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาใช้เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งในพื้นที่

3.2 ด้านหน่วยงาน

- 1) หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุนการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

3.3 ด้านเจ้าหน้าที่และเกษตรกร

- 1) สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้
- 2) เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) เจ้าหน้าที่และผู้ที่ได้เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิคขั้นตอนตลอดจนนวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญาต่างๆ ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพจากสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในแปลงของตนเองได้

4) อุปสรรค (Threats) สภาพภูมิอากาศ มีฝนชุกเกือบตลอดทั้งปี เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ผลผลิตเป็นโรคและแมลงได้ง่าย

จากผลการวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิค SWOT Analysis ผู้วิจัยได้ทำการหาข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดจากการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง โดยใช้ตาราง TOWS Matrix ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ปัจจัยภายนอก	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรสร้างให้มีผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและมีภาวะผู้นำ (S1) 2. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรให้ความร่วมมือทำกิจกรรม และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ (S2) 3. โรงเรียนเกษตรกรมีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยยึดความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก(S3) 4. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรสามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ (S4) 5. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (S5) 6. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทในแต่ละพื้นที่ได้ (S6) 7. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีแปลงต้นแบบสำหรับไว้เปรียบเทียบกับแปลงที่ดำเนินการแบบปกติ (S7) 8. กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีกิจกรรมสัมพันธ์ (S8) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรยังยึดติดกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรฝ่ายเดียว (W1) 2. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (W2) 3. เจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่ชัดเจน (W3) 4. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรบางส่วนเป็นผู้สูงวัย (W4) 5. สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรยังขาดการบริหารจัดการเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ (W5)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

<p>โอกาส (Opportunities)</p> <p>1. เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรในการนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมมาใช้เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งในพื้นที่ (O1)</p> <p>2. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุนการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรม(O2)</p> <p>3. เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน (O3)</p> <p>4. เจ้าหน้าที่และผู้ที่ได้เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรมได้เรียนรู้เทคนิคขั้นตอนตลอดจนนวัตกรรมเทคโนโลยี และภูมิปัญญาต่างๆ ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพจากสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรรม ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในแปลงของตนเองได้ (O4)</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรุก SO</p> <p>1. ส่งเสริมจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการผลิตพืชคุณภาพจังหวัดระนอง (S3+S4+S5+S6+S7+O3+O4)</p> <p>2. ส่งเสริมการต่อยอดจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ (S1+S2+O1+O2)</p> <p>3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายโรงเรียนเกษตรกรรมจังหวัดระนอง (S5+S6+O3+O4)</p>	<p>กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO</p> <p>1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโรงเรียนเกษตรกรรม (W1+W2+O3)</p> <p>2. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ในการทำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรรม (W3+O1)</p> <p>3. สนับสนุนให้มีสมาชิกคนรุ่นใหม่เข้าเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรรม (W4+O2)</p>
<p>อุปสรรค (Threats)</p> <p>1. สภาพภูมิอากาศ มีฝนชุกเกือบตลอดทั้งปี เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ผลผลิตเป็นโรคและแมลงได้ง่าย (T1)</p>	<p>กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST</p> <p>1. ส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการผลิตในทุกชนิดพืชในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดระนอง (S5+S6+T1)</p>	<p>กลยุทธ์เชิงรับ WT</p> <p>2. ส่งเสริมให้สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรรมเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรรม (W2+W5+T1)</p>

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการต่อยอดจากการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ดังนี้

1) ด้านสมาชิก

ระนอง

(1) ส่งเสริมจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการผลิตพืชคุณภาพจังหวัด

(2) ส่งเสริมต่อยอดการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่

(3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง

(4) ส่งเสริมให้สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้

ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร

(5) ส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการผลิตในทุกชนิดพืชในแต่ละพื้นที่ของ

จังหวัดระนอง

2) ด้านเจ้าหน้าที่

(1) ส่งเสริมการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ในการทำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

3) ด้านกระบวนการโรงเรียน

โครงการต่างๆ

(1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโรงเรียนเกษตรกรผ่านการจัดอบรม

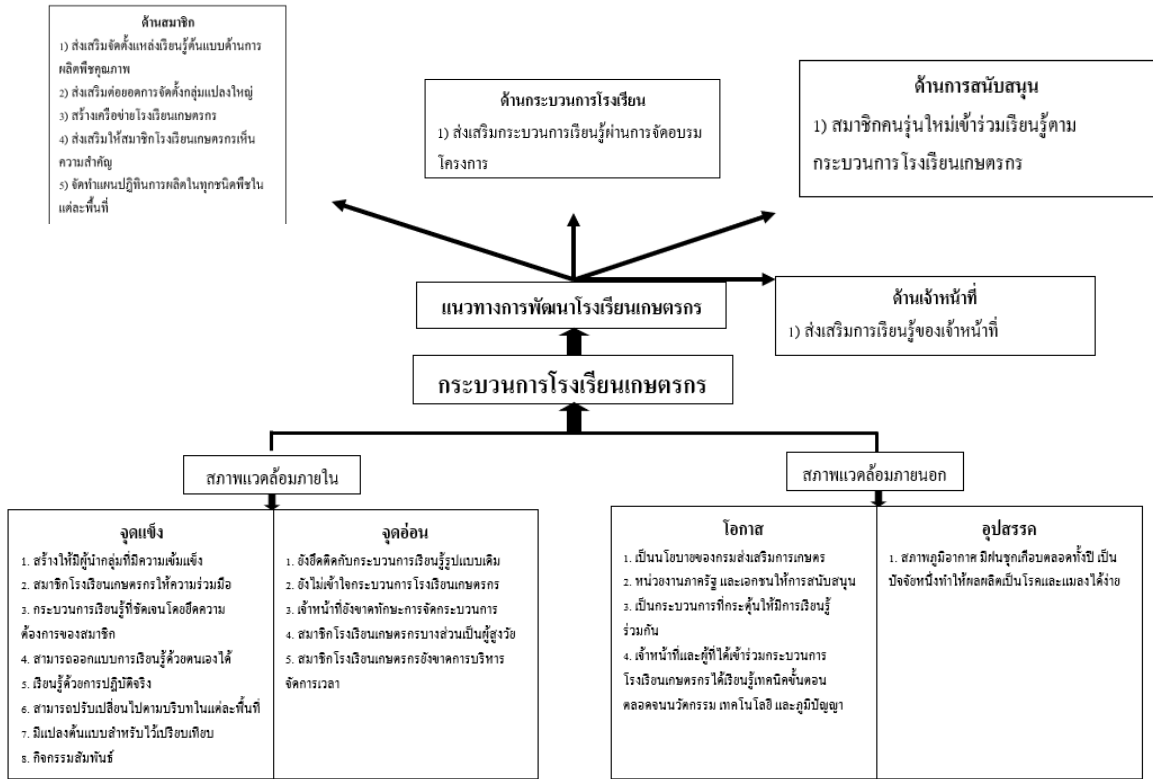
4) ด้านการสนับสนุน

ดังภาพที่ 4.1

(1) สนับสนุนให้มีสมาชิกคนรุ่นใหม่เข้าเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร

จากการวิจัยทำให้สรุปการวิเคราะห์ SWOT Analysis และแนวทางในการพัฒนา

ภาพที่ 4.1 สรุป SWOT และแนวทางในการพัฒนา

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร 4) ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 ราย จากทุกอำเภอของจังหวัดระนอง และ (2) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ของจังหวัดระนอง ที่เข้าร่วมอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน ในปี 2566 อำเภอละ 20 ราย มีประชากร 100 ราย รวมประชากรทั้งหมด 105 ราย ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยมีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย จากนั้นนำผลการ

สัมพันธภาพไปทดสอบหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.802 – 0.951 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์ และสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 ราย โดยเก็บแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มเกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 100 ราย และแบบสอบถามจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอที่รับผิดชอบเรื่องโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 5 ราย และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยประเด็นการสนทนากลุ่มจากตัวแทนเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้องรวม 10 ราย เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม ภายใน ภายนอก และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง โดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.77 คน แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนมีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 1 - 2 คน แรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวน มีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 2 คน ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน พบว่า เฉลี่ยอยู่ที่ 7.52 ปี ส่วนมากมีการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรเป็น มีการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน คือ เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีอาชีพรองรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 22.76 ไร่ มีลักษณะพื้นที่ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีรายได้จากการทำงานทั้งหมด เฉลี่ย 415,302.00 บาท/ปี มีรายได้จากการทำสวนทุเรียน เฉลี่ย 288,110.00 บาท/ปี และมีรูปแบบการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ให้กับล้งรับซื้อ

เกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.39 ปี สถานภาพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.0 มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 คน มีแรงงานภาคการเกษตร เฉลี่ยอยู่ที่ 2.43 คนมีแรงงานที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ร้อยละ 64 มีแรงงาน

ที่มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนจำนวน 2 คน มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนเฉลี่ยอยู่ที่ 7.52 ปี มีการเข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรเป็นส่วนมาก ร้อยละ 88 เคยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน มีการประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน คือเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่ มีอาชีพรองเป็นการรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 22.76 ไร่ มีลักษณะพื้นที่ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีรายได้รวมทั้งหมด เฉลี่ยอยู่ที่ 415,302.00 บาท/ปี มีรายได้จากการทำสวนทุเรียนเฉลี่ยอยู่ที่ 288,110.00 บาท/ปี และมีรูปแบบการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ขายให้กับล้งรับซื้อ

เจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 33.60 ปี สถานภาพพบว่า ร้อยละ 60.0 มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงาน พบว่า ร้อยละ 60.0 มีประสบการณ์ในการทำงานด้านส่งเสริมการเกษตร 1 - 3 ปี ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จึงเป็น นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ การรับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร พบว่าร้อยละ 80.0 รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกรมาแล้ว 1 ปี

1.3.2 ความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร

1) **ความรู้** เกี่ยวข้องกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร จากการวัดระดับความรู้ของเกษตรกร จำนวน 15 ข้อ โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก ตอบได้ถูกต้องโดยเฉลี่ย 11.93 ข้อ

เกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด ร้อยละ 54.3 มีระดับความรู้ในระดับมาก จำนวนข้อที่ตอบถูก 10-12 โดยข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก (เฉลย : การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงในการดำเนินการโดยให้เกษตรกรเป็นวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้) แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน (เฉลย : ต้องเป็นพืชชนิดเดียวกันเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบในการปฏิบัติในสวนในแต่ละรูปแบบ) แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน (เฉลย : พื้นที่ในแต่ละแปลงไม่จำเป็นต้องเท่ากันเพียงแต่การคำนวณนั้นจะต้องคำนวณในพื้นที่เท่ากัน การปฏิบัติในพื้นที่เท่ากัน) ตามลำดับ

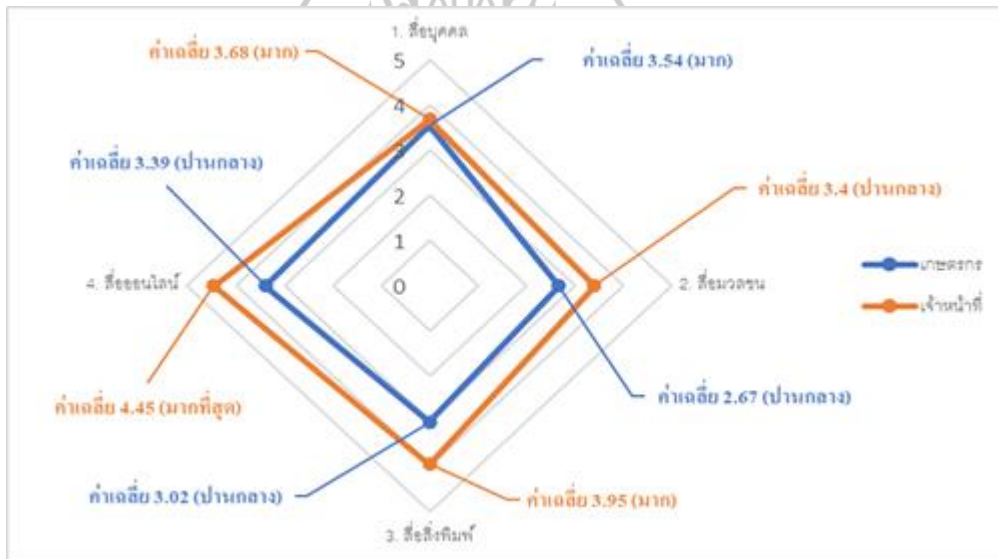
เจ้าหน้าที่ พบว่า มีความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด ตอบได้ถูกต้องโดยเฉลี่ย 13.80 ข้อ โดยข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน (เฉลย : พื้นที่ในแต่ละแปลงไม่จำเป็นต้องเท่ากันเพียงแต่การคำนวณนั้นจะต้องคำนวณในพื้นที่เท่ากัน การปฏิบัติในพื้นที่เท่ากัน) การนับวันดอกบาน 120 วัน สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่ (เฉลย :

การนับวันดอก120 วันไม่สามารถใช้ได้ในทุกพื้นที่เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน เช่น สภาพอากาศสามารถทำให้สุกเร็วหรือช้าออกไปได้) เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก (เฉลี่ย : การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงในการดำเนินการโดยให้เกษตรกรเป็นวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้) ตามลำดับ

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยมีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

เกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการส่งเสริมในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร เกษตรกรได้รับจากสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมา สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

เจ้าหน้าที่ พบว่า ภาพรวมได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับมาก แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการส่งเสริมในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ได้รับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด รองลงมา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อมวลชน ตามลำดับ โดยสรุปได้ตามรูปที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 สรุปแหล่งความรู้

1.3.3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

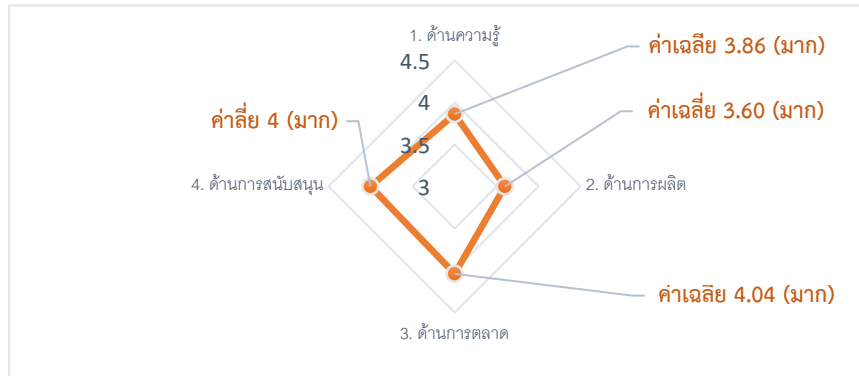
1) ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่อประโยชน์ ของเกษตรกรอยู่ระดับมาก

เกษตรกร พบว่า ภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เฉลี่ยที่ 4.01 โดยที่เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้นเป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้

เจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 โดยที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2) *ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร* ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านรูปแบบการผลิต ด้านการตลาด และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก

เกษตรกร พบว่า มีระดับความต้องการภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการในด้านการตลาด เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุน ด้านความรู้ และด้านการผลิต เมื่อพิจารณาแยกแต่ละด้านพบว่า ด้านการตลาด มีระดับความต้องการมากที่สุด อันดับแรก ได้แก่ มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย ด้านการสนับสนุน มีระดับความต้องการเป็นอันดับแรก ได้แก่ มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย ด้านความรู้ มีระดับความต้องการมากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการผลิต มีระดับความต้องการมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพ และการได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพ โดยสรุปได้ตามภาพที่ 5.2

ภาพ ที่ 5.2 สรุปความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพ

คำแนะนำเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ ในเรื่องความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็นคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้ ด้านความรู้ ในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรควรเน้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการผลิตของตนเองมาแลกเปลี่ยนและร่วมกันสรุปข้อมูล การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดถูกต้องและปลอดภัย ด้านการผลิต ควรเน้นให้เกษตรกรได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกันภายในแปลงเพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลการผลิตทุเรียน การจัดการธาตุอาหารและการให้ปุ๋ยทุเรียนให้เหมาะสม และเสริมความรู้ในเรื่องการจัดการสวนทุเรียนตามมาตรฐาน GAP ด้านการตลาด ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการक्रमสินค้าเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับผู้บริโภค การแปรรูปเพื่อเพิ่มช่องทางด้านการตลาด ส่งเสริมการตัดทุเรียนให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เกษตรกรขายทุเรียนที่มีคุณภาพในตลาด ด้านการสนับสนุน ควรสนับสนุนให้เกษตรกรขยายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคและแมลงภายในแปลง สนับสนุนองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นความรู้ให้เกษตรกรเพิ่มเติม สนับสนุนงบประมาณในการอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการนำวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากหลายๆพื้นที่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนให้มีการทำระบบน้ำในสวนทุเรียนเนื่องจากน้ำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำสวน

1.3.4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

1) ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน โดยภาพรวม เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรอยู่ในระดับมาก

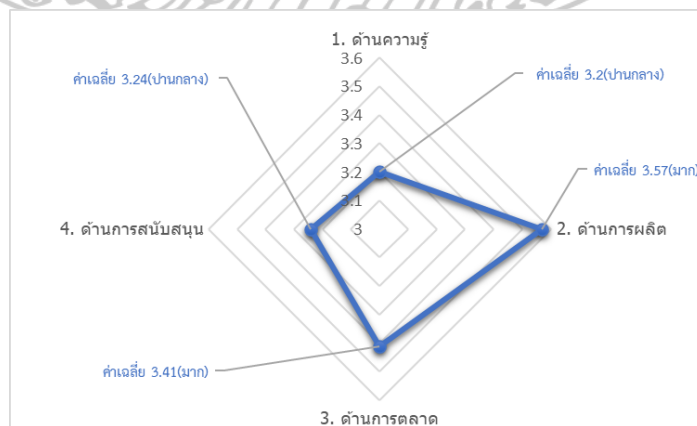
เกษตรกร คิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.82) โดยที่เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ($\mu = 4.08$) การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ($\mu = 4.03$) และกระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ ตามลำดับ

เจ้าหน้าที่ คิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.32) และเมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ ($\mu = 5.00$) การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ($\mu = 4.80$) การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

1) ปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน

เกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในด้านการผลิตเป็นอันดับ 1 โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ภัยธรรมชาติ/โรคแมลง ปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่คงที่ รองลงมามีปัญหาในด้านการตลาด โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ ช่องทางจำหน่ายผลผลิตไม่หลากหลาย มีตลาดรองรับผลผลิตน้อย ด้านการสนับสนุน โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ขาดแคลนแหล่งเงินทุน รองลงมาคือทำให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพมีน้อย และไม่ได้รับการติดตามส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ ด้านความรู้ โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ขาดความรู้ในเรื่องโรคแมลง และการผลิตที่มีคุณภาพ ขาดความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต โดยสรุปได้ตามภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 สรุปปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

เจ้าหน้าที่ มีคำแนะนำเพิ่มเติม 4 ประเด็น คือ ด้านความรู้ ตัวเจ้าหน้าที่เองยังขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพทำให้การถ่ายทอดความรู้มีข้อผิดพลาด เกษตรกรยังยึดถือวิธีปฏิบัติที่เคยทำมาในอดีตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ช้า เช่น รอให้เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบเดิม ความรู้ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาการที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ ด้านการผลิต เกษตรกรเน้นผลลัพธ์หลังการเก็บเกี่ยวที่ปริมาณไม่ได้มองถึงคุณภาพ เจ้าหน้าที่ยังคงขาดองค์ความรู้ที่หลากหลายในการผลิตทุเรียนคุณภาพ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบ เช่น การขาดน้ำในหน้าแล้ง การระบาดของโรคและแมลง ประกอบกับเกษตรกรแต่ละรายมีพฤติกรรมกรรมการทำ การเกษตรที่แตกต่างกัน เกษตรกรยังมีประสบการณ์น้อยเนื่องจากเป็นเกษตรกรรายใหม่จึงขาดประสบการณ์ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการตลาด เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้ในด้านการแปรรูปผลผลิต เกษตรกรยังคงยึดถือการขายผลผลิตในรูปแบบเดิม ด้านการสนับสนุน ติดตามในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้ งบประมาณในการจัดอบรมที่จำกัดทำให้การหาวัสดุในการอบรมเป็นไปด้วยความลำบาก

2) **ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ** ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการผลัด

เกษตรกร พบว่า โดยภาพรวมมีระดับข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในด้านการตลาด เป็นอันดับ 1 โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ควรมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน ส่งเสริมให้มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย มีการประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รองลงมาข้อเสนอแนะในด้านการผลิต โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ มีแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเองการให้ความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด และด้านการสนับสนุน โดยมีอันดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการอบรมการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา ตามลำดับ

เจ้าหน้าที่ มีคำแนะนำเพิ่มเติม 4 ประเด็น คือ ด้านความรู้ มีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและดำเนินการถ่ายทอดความรู้หรือแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอเพื่อร่วมแชร์ประสบการณ์ใหม่ ๆ ควรมีวิทยากรในเรื่องที่เกษตรกรต้องการเรียนรู้ เกษตรกรพบเจอกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรบ่อยครั้งอยู่แล้วทำให้เกษตรกรเบื่อไม่กระตุ้นการเรียนรู้ แบ่งหมวดหมู่ในการเรียนรู้ ตั้งแต่ต้นน้ำคือการเตรียมดินจนกระทั่งการเก็บเกี่ยว ด้านการผลิต ในการถ่ายทอดความรู้ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีหรือที่ใช้สำหรับการผลิตทุเรียน เพิ่มองค์ความรู้และการสอนให้เกษตรกรวางแผนในการผลิต โดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามการเจริญเติบโตของผลผลิต เพื่อวางแผนหาแหล่งเงินทุน หรือแหล่งปัจจัยการ

ผลิตราคาถูกร่วมกัน ด้านการตลาด ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดระนอง มีการจำหน่ายให้กับคลัง โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจในราคาผลผลิต แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ต้องการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้น ในส่วนนี้หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมเพื่อเป็นเกษตรกรต้นแบบให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม ด้านการสนับสนุน ดิจิทัลวูชในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้ให้ตลาดทุกมิติ จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนโรงเรียนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และเพื่อเป็นงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ไว้ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนทุเรียนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสืบทอดอาชีพเกษตรกรกรมจากบรรพบุรุษ

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้รับผิดชอบมีความรู้ไม่ครอบคลุม ในการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร ตามชนิดพืช ดังนั้นควรมีเอกสารความรู้ประกอบการดำเนินงานโรงเรียนตามชนิดพืชที่จะดำเนินการ เจ้าหน้าที่ต้องกระตุ้นให้เกษตรกรที่ร่วมโครงการกล้าแสดงออกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

1.3.6 ประเด็นการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม ภายใน ภายนอก และ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร

1) บทวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis ปรากฏผลดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

(1) ด้านสมาชิก 1) ให้ความร่วมมือทำกิจกรรม และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

(2) ด้านกระบวนการ 1) สร้างให้มีผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และมีภาวะผู้นำ 2) มีกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยยึดตามความต้องการของสมาชิกเป็นหลัก 3) เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง 4) สามารถปรับเปลี่ยนไปตามบริบทในแต่ละพื้นที่ได้ 5) มีแปลงต้นแบบสำหรับไว้เปรียบเทียบกับแปลงที่ดำเนินการแบบปกติ 6) มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์

จุดอ่อน (Weaknesses)

(1) ด้านสมาชิก 1) ยึดติดกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรฝ่ายเดียว 2) บางรายยังไม่เข้าใจกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร 3) ผู้สูงวัย 4) ขาดการบริหารจัดการเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้

(2) ด้านเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะการจัดการกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่ชัดเจน

โอกาส (Opportunities)

(1) ด้านนโยบาย เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) ด้านหน่วยงาน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนให้การสนับสนุน

(3) ด้านเจ้าหน้าที่และเกษตรกร 1) สามารถออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ 2) กระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน 3) เจ้าหน้าที่และผู้ที่ได้เข้าร่วมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิคขั้นตอนตลอดจนนวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญาต่างๆ ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพจากสมาชิกด้วยตนเอง

อุปสรรค (Threats) 1) สภาพภูมิอากาศ มีฝนชุกเกือบตลอดทั้งปี เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ผลผลิตเป็นโรคและแมลงได้ง่าย

2) แนวทางการต่อยอดจากการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ดังนี้ 1) ส่งเสริมจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการผลิตพืชคุณภาพจังหวัดระนอง 2) ส่งเสริมต่อยอดการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ 3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง 4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโรงเรียนเกษตรกรผ่านการจัดอบรมโครงการต่างๆ 5) ส่งเสริมการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ในการทำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร 6) ส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการผลิตในทุกชนิดพืชในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดระนอง 7) สนับสนุนให้มีสมาชิกคนรุ่นใหม่เข้าเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร 8) ส่งเสริมให้สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนของเกษตรกร ความคิดเห็น ความต้องการ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคมของเกษตรกร

1) เพศ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสนธิลา บุญมาก (2557, น. 36) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ในจังหวัดยะลา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรกลุ่ม

เกษตรกร แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสราวุธ ชลหาญ (2564, น. 52) วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 69.5 เป็นเพศชาย และ รัชนี วิรัตน์ ขวัญชัย (2566 149:162) วิจัยเรื่อง การได้รับการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.3 เป็นเพศชาย จากข้อมูลผู้วิจัยมีความเห็นว่าในพื้นที่ต่าง ๆ จะมีการแบ่งหน้าที่ของตัวเกษตรกรโดยเพศชายจะเป็นผู้ปฏิบัติอยู่ในพื้นที่ส่วนเพศหญิงจะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปพัฒนา และขยายผลมากกว่าเพศชาย

2) *อายุ* จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.39 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนี วิรัตน์ ขวัญชัย (2566 149:162) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 51.93 ปี และสราวุธ ชลหาญ (2564, น.53) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีอายุเฉลี่ย 50.70 ปี แต่ไม่สอดคล้องกับสนธิลา บุญมาก (2557, น.36) พบว่า เกษตรกรโดยมีอายุเฉลี่ย 46.45 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะในปัจจุบันคนรุ่นใหม่หันมาทำงานด้านการเกษตรน้อยลง ทำให้แรงงานภาคเกษตรปัจจุบันอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูงในทุกปี

3) *ระดับการศึกษา* จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรจบการศึกษา ระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ธีระ กิจเจริญ (2550, น. 31) และสนธิลา บุญมาก (2557, น. 37) พบว่า เกษตรกรส่วนมาก จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ไม่สอดคล้องกับ นางสาวนิตา เจริญทอง (2561, น. 51) พบว่าเกษตรกร จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อภิปรายได้ว่า ด้วยสภาพพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาล การเดินทาง และสถานศึกษา ค่อนข้างไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้ไม่สนใจศึกษาต่อในระดับสูง

4) *ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน* จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 43 มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน 6-10 ปี ค่าเฉลี่ยที่ 7.44 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสราวุธ ชลหาญ (2564, น. 53) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 12.56 ปี และนิตา เจริญทอง (2561, น. 53) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 9.81 ปี อภิปรายได้ว่า ด้วยประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนของเกษตรกรยังน้อยจึงควรมีการศึกษาหรือถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเพื่อสะสมประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการสร้างเครือข่ายเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและเกิดการผลิที่มีคุณภาพ

5) *การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร* จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร สอดคล้องกับนิตา เจริญทอง (2561, น. 53) พบว่า มีเกษตรกร ร้อยละ 60.7 เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร อภิปรายได้ว่า เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่ม ด้วยมีการสนับสนุน ด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และ

การลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งภาครัฐได้มีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มมากขึ้น

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) รายได้จากการทำสวนทุเรียน จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีรายได้จากการทำสวนทุเรียน 100,000 – 500,000 บาท เฉลี่ยอยู่ที่ 288,110.00 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับ กฎขณะ จันทะนารักษ์ (2565, น. 42) วิจัยเรื่องการผลิตและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีรายได้เฉลี่ย 3,868,492.25 อาจเป็นเพราะสภาพพื้นที่ที่ทำการวิจัยมีกลุ่มชุดดินและลักษณะภูมิประเทศ สภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยเนื่องจากมีฝนตกชุก ซึ่งไม่เหมาะกับการปลูกทุเรียนสักเท่าไร ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนที่ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลพบว่าค่ามีเฉลี่ยที่ 7.44 ปี อีกทั้งแหล่งรับซื้อผลผลิตต่างกัน ผลผลิตและราคาผลผลิตแตกต่างกัน จึงทำให้มีรายได้ที่แตกต่างกัน

2) รูปแบบการจำหน่าย จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมเกษตรกรจำหน่ายให้ล้ง สอดคล้องกับ วนิดา เจริญทอง (2561, น. 100) พบว่าเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 83.2 นำผลผลิตทุเรียนไปขายที่ล้ง จะเห็นว่าช่องทางการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรช่องทางหลักคือล้งรับซื้อ ทำให้เกษตรกรยังโดนกำหนดราคาจากผู้รับซื้อ มิใช่เป็นผู้กำหนดราคาเอง รายได้ของเกษตรกรจากการขายผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลาย

2.2 ความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) เกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.0 มีความรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของธีระ กิจเจริญ (2550, น. 36) วิจัยเรื่อง การประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการโรงเรียนเกษตรกรไม่ผล พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.4 มีความรู้ระดับปานกลาง จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง รองลงมาปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนทำเพื่อให้คาดการณ์การจัดการสวนได้ และมีกฎกติการ่วมกันในการเรียน และเกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก (เฉลย : เจ้าหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงในกระบวนการมิได้เป็นวิทยากรหลักในกระบวนการ) รองลงมา คือ แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน (เฉลย : ควรเป็นพืชชนิดเดียวกันเพื่อนำมาเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติในแปลง) และแปลงต้นแบบ และ

แปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน (เฉลี่ย : ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่ควรเป็นพืชชนิดเดียวกัน แต่ในการที่นำมาเปรียบเทียบควรจะลดตอนให้มีพื้นที่เท่ากัน) อภิปรายได้ว่ากระบวนการโรงเรียนเกษตรกรปัจจุบันมีการเน้นการจัดกระบวนการอย่างต่อเนื่องและมีการเน้นย้ำในเรื่องกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรก็ยังคงให้ความสนใจในเรื่อง เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมเกษตรกรแบบเก่าจะให้เกษตรกรเป็นผู้รับมีผู้ยอมรับ ทำให้ตัวเกษตรกรเองยังมีความเชื่อมั่นในรูปแบบเก่า

2) *เจ้าหน้าที่* ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ ส่วนมากร้อยละ 80.0 มีระดับความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง (เฉลี่ย : การจัดกระบวนการจัดได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของพื้นที่) มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง และเจ้าหน้าที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน รองลงมา การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว 120 วันสามารถใช้ได้ทุกพื้นที่ (เฉลี่ย : การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว 120 วัน ไม่สามารถใช้ได้ทุกพื้นที่เนื่องจากมีปัจจัยสภาพอากาศมาเกี่ยวข้อง) เจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลัก (เฉลี่ย : เจ้าหน้าที่ที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงในกระบวนการมิได้เป็นวิทยากรหลักในกระบวนการ) จากการเก็บข้อมูล พบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรเป็นนโยบายที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีการเน้นย้ำ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องมีการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามตัวเจ้าหน้าที่ยังมีความเข้าใจในที่คลาดเคลื่อนในเรื่อง แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบต้องมีพื้นที่เท่ากัน และในเรื่องเจ้าหน้าที่เกษตรกรคือวิทยากรหลักซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของตัวเกษตรกร แสดงให้เห็นว่าแม้แต่ตัวเจ้าหน้าที่ก็ยังคงต้องมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเอง และส่งผลให้การนำกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมาใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเกษตรกรเข้าใจในกระบวนการและการให้ความร่วมมือมากขึ้น

2.2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน

เกษตรกร

1) *เกษตรกร* ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีแหล่งความรู้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า แหล่งความรู้ประเภทสื่อบุคคลอยู่อันดับแรก และเมื่อพิจารณาประเด็นอันดับแรก คือ ได้รับความรู้เจ้าหน้าที่ภาครัฐมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ระเบียบวิธีวิจัย (2566 น.149) พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริม ได้แก่ สื่อบุคคล อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.97 โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด จะเห็นได้ว่าเกษตรกรยังมีแหล่งความรู้ประเภทสื่อบุคคล มากที่สุด ดังนั้นจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมยังคงเป็นบทบาทที่สำคัญในการให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงต่อตัวเกษตรกร และต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2) *เจ้าหน้าที่* ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีแหล่งความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า แหล่งความรู้ประเภทสื่อออนไลน์อยู่อันดับแรก และเมื่อพิจารณาประเด็นอันดับแรก คือ ยูทูบ ซึ่งสอดคล้องกับศยามล สิ้นประเสริฐ (2562, น. 50) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้านอารักขาพืชในจังหวัดเลย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารมากที่สุด จากอินเทอร์เน็ตค่าเฉลี่ย 4.51 ในระดับมาก จะเห็นว่า สื่อออนไลน์ กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและคนรุ่นใหม่เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญดังนั้นการพัฒนาตนเองให้ทันกับโลกในปัจจุบันจึงจำเป็นกับการพัฒนาตนเองของนักส่งเสริม

2.3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

2.3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) *เกษตรกร* พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยที่เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้นเป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก การเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรทำให้เกษตรกรเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งต่างจากการเรียนรู้ในรูปแบบเดิม ๆ ที่ตัวเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้กำหนดประเด็นการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร

2) *เจ้าหน้าที่* พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่มีระดับความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ รองลงมา เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้ และเป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก การส่งเสริมด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นรูปแบบที่เกษตรกรสามารถกำหนดเองได้ในแต่ละพื้นที่ จากเรื่องที่ยากเรียนรู้จริง ทำให้ตัวเกษตรกรให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่มากกว่า การเรียนรู้ในรูปแบบเก่า ทำให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ตลอดกระบวนการการผลิตพืช

2.3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) *เกษตรกร* ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ในการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับ กฎณะ จันทนารักษ์(2565, น. 42) พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน มีความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

ด้านการตลาด ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเป็นอันดับที่ 1 และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน และมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะปัจจุบันเกษตรกรยังมีช่องทางการจำหน่ายหลักคือสั่งรับซื้อ ซึ่งตัวเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้ เกษตรกรจึงต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องช่องทางการตลาด

ด้านการสนับสนุนเป็นอันดับที่ 2 ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการสนับสนุน เมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายในจังหวัดนั้นเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ด้านความรู้ ระดับความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมา มีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการผลิตพืชมีความรู้ด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมในลักษณะของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรที่มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการผลิต ระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาประเด็นอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพ รองลงมาการได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิต นำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ และในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ เงินทุนสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต มีแรงงานเพิ่ม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย (2562,น. 103)วิจัยเรื่องการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านระบบมาตรฐานการผลิตทุเรียน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.57 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ทุเรียนที่ได้มาตรฐาน GAP และ GI จำหน่ายในราคาที่สูงกว่าทุเรียนที่ไม่มีใบรับรองมาตรฐาน

2) *เจ้าหน้าที่* มีคำแนะนำเพิ่มเติมในเรื่องความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็นคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ ในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรควรเน้นให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการผลิตของตนเองมาแลกเปลี่ยนและร่วมกันสรุปข้อมูล ถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดถูกต้องและปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจาก การอบรมที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ยังพบปัญหาของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกลุ่ม โดยจะเห็นว่าในการอบรมแต่ละครั้งจะมีเกษตรกรที่เป็นผู้นำ และเกษตรกรที่ให้ความร่วมมือน้อยจึงต้องกระตุ้นเกษตรกรกลุ่มนี้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการผลิต ควรเน้นให้เกษตรกรได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกันภายในแปลง เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลการผลิตทุเรียน การจัดการธาตุอาหารและการให้ปุ๋ยทุเรียนให้เหมาะสม และเสริมความรู้ในเรื่องการจัดการสวนทุเรียนตามมาตรฐาน GAP ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตทุเรียนคุณภาพจำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีการลงมือปฏิบัติให้เกิดผล

ด้านการตลาด ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ และเงื่อนไขต่างๆในการक्रमสินค้าเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับผู้บริโภค การแปรรูปเพื่อเพิ่มช่องทางด้านการตลาด ส่งเสริมการตลาดทุเรียนให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เกษตรกรขายทุเรียนที่มีคุณภาพในตลาด ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันตลาดออนไลน์ถือเป็นอีกช่องทางที่สำคัญทางการตลาดในปัจจุบัน และการแปรรูปยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรเพื่อให้ผลผลิตมีการใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ด้านการสนับสนุน ควรสนับสนุนให้เกษตรกรขยายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคและแมลงภายในแปลง สนับสนุนองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นความรู้ให้เกษตรกรเพิ่มเติม สนับสนุนงบประมาณในการอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการนำวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากหลายๆพื้นที่เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนให้มีการทำระบบน้ำในสวนทุเรียนเนื่องจากน้ำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของการทำสวน ทั้งนี้เนื่องจาก การป้องกันกำจัดศัตรูพืชคืออีกขั้นตอนของการจัดการให้ผลผลิตมีคุณภาพ

2.4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

2.4.1 *เกษตรกร* คิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก รองลงมา

คือ การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง และกระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีระ กิจเจริญ (2550, น. 38) พบว่ามีความเหมาะสมในภาพรวมในการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรมาก อภิปรายได้ว่าเกษตรกร มองถึงความเหมาะสมของการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรมาเป็นอันดับแรกเนื่องจากปัจจุบันการส่งเสริมหรือการอบรมให้ความรู้ควรเกิดจากความต้องการเข้าร่วมของผู้เข้าอบรมเพื่อให้ตนเองนั้นได้ประโยชน์และนำไปใช้ได้ หากเรามองในประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมน้อยที่สุด คือการสำรวจระบบนิเวศ การสำรวจระบบนิเวศเป็นอีกหนึ่งในกระบวนการที่ควรจะทำดำเนินการเพื่อสำรวจโรคแมลงซึ่งต้องดำเนินการในช่วงเช้า แต่เนื่องด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวเกษตรกรจึงไม่สามารถดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวทำให้ตัวเกษตรกรอาจมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการสำรวจระบบนิเวศ

2.4.2 เจ้าหน้าที่ คิดเห็นต่อความเหมาะสมของโรงเรียนเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาตามประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ รองลงมาการอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง และการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก และหากพิจารณาตามประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นต่อประโยชน์น้อยที่สุด 3 อันดับ คือ การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จากการวิจัยจะเห็นว่าตัวเจ้าหน้าที่ที่มีความมุ่งมั่นในเรื่องการทำปฏิทินการผลิตพีชมาเป็นอันดับแรก อาจเนื่องจากการทำปฏิทินการผลิตนั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้เราเกิดการจัดการสวนและเป็นกระบวนการที่ทำให้ตัวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่มองเห็นขั้นตอน วิธีการปฏิบัติในสวน การเตรียมความพร้อมก่อนการเริ่มกระบวนการต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการผลิตพีชที่มีคุณภาพ ทั้งนี้หากเรามองในประเด็นที่เจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการน้อยที่สุด คือ การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรมีอายุมากขึ้นทำให้การทำกิจกรรมสัมพันธ์ที่จะทำร่วมกับเกษตรกรน้อยลง กิจกรรมสัมพันธ์จึงถูกมองว่ามีความเหมาะสมน้อยที่สุดในกระบวนการ

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

2.5.1 ปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

1) *เกษตรกร* ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของธีระ กิจเจริญ (2550, น. 46) ที่พบว่าปัญหาของโรงเรียนเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อนำปัญหามาลำดับตาม

ระดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน และด้านความรู้ เพื่อไปวิเคราะห์ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาแยกรายละเอียดในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ด้านการผลิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ในภาวะทางเศรษฐกิจปัจจุบันไม่ดีส่งผลให้ราคาสินค้าต่าง ๆ ปรับตัวแพงขึ้นทำให้ตัวเกษตรกรมองเห็นเป็นปัญหาอันดับแรก

ด้านการตลาด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับปัญหาไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษานี้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจำหน่ายผลผลิตให้แก่ล้งรับซื้อ ซึ่งราคาและเกรดต่าง ๆ ผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคา

ด้านการสนับสนุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับปัญหาขาดแคลนแหล่งเงินทุน มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันสถาบันการเงินและแหล่งเงินทุนต่าง ๆ มีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อ และการจัดการสวนยังคงต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการ

ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับปัญหา ขาดความรู้ในเรื่องโรคแมลง และการผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีส้ม ขวัญชัย (2566 149:162) เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชโดยสารเคมี จะเห็นว่า เกษตรกรจะมีปัญหาด้านความรู้ในการจัดการศัตรูพืช เนื่องจากปัจจุบันโรคพืชและแมลงศัตรูพืชปรับตัวเปลี่ยนแปลง และ คงทนมากขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงจำเป็นต้องปรับปรุงข้อมูล ติดตามการให้ความรู้ เตือนและคาดการณ์การระบาดในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นเครื่องมือให้เกษตรกรนำไปใช้

2) **เจ้าหน้าที่** คำแนะนำเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ในเรื่องของปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็นคือ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ ตัวเจ้าหน้าที่เองยังขาดความรู้ในการผลิตทุเรียนคุณภาพทำให้การถ่ายทอดความรู้มีข้อผิดพลาด เกษตรกรยังยึดถือวิธีปฏิบัติที่เคยทำมาในอดีตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ช้าความรู้ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาการที่ไม่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่

ด้านการผลิต เกษตรกรเน้นผลลัพธ์หลังการเก็บเกี่ยวที่ปริมาณไม่ได้มองถึงคุณภาพ เจ้าหน้าที่ยังคงขาดความรู้ที่หลากหลายในการผลิตทุเรียนคุณภาพ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบ เช่น การขาดน้ำในหน้าแล้ง การระบาดของโรคและแมลง ประกอบกับเกษตรกรแต่ละรายมีพฤติกรรมการทำงานเกษตรที่แตกต่างกัน เกษตรกรยังมีประสบการณ์น้อยเนื่องจากเป็นเกษตรกรรายใหม่จึงขาดประสบการณ์ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รอให้เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบเดิม

ด้านการตลาด เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้ในด้านการแปรรูปผลผลิต
เกษตรกรยังคงยึดถือการขายผลผลิตในรูปแบบเดิม

ด้านการสนับสนุน ติตอาวูร์ในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้
งบประมาณในการจัดอบรมที่จำกัดทำให้การหาวัสดุในการอบรมเป็นไปด้วยความลำบาก

2.5.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

1) *เกษตรกร* ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การ
ผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย
เมื่อเรียงลำดับตามระดับเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านการ
ผลิตด้านความรู้ ด้านการสนับสนุนเพื่อไปวิเคราะห์ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาแยกรายละเอียดในแต่ละ
ประเด็น ได้ดังนี้

ด้านการตลาด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับเห็นด้วยกับ
ข้อเสนอแนะที่ว่าควรมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน มากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า ในพื้นที่ที่
ทำการศึกษาวิจัยเกษตรกรต้องนำผลผลิตไปขายในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงผลมาจากราคาการรับซื้อ
และกระบวนการรับซื้อในพื้นที่ไม่แน่นอน

ด้านการผลิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับเห็นด้วยกับ
ข้อเสนอแนะที่ว่าควรมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ มากที่สุด อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบัน
การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เป็นกระบวนการช่วยให้ต้นทุนการผลิตมีราคาที่ถูกลง และ
เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร จะเป็นทั้งในเรื่องของการลดระยะเวลา หรือลดแรงงาน

ด้านความรู้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับเห็นด้วยกับ
ข้อเสนอแนะที่ว่าควรมีการให้ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด อาจเป็น
เพราะว่า การให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอเป็นการติดตามและเป็นการเรียนรู้ที่ละขั้นตอน

ด้านการสนับสนุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับเห็น
ด้วยกับข้อเสนอแนะที่ว่าเจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ
ศยามล สีนประเสริฐ (2562, น. 55) พบว่า ระยะเวลาควรดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และให้ฝึกอบรมไป
เรื่อย ๆ ด้านหลักสูตรควรทำเอกสารฝึกอบรมแจกหลังฝึกอบรมเสร็จจะสอดคล้องและไปในทิศทาง
เดียวกันกับด้านความรู้ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามอยู่เสมอ

2) *เจ้าหน้าที่* ข้อเสนอแนะในเรื่องการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ
ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 4 ประเด็นคือ ด้านความรู้ ด้านการ
ผลิต ด้านการตลาด ด้านการสนับสนุน โดยปรากฏผลดังนี้

ด้านความรู้ ควรมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและดำเนินการถ่ายทอดความรู้หรือแลกเปลี่ยนกันอยู่เสมอเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ ควรมีวิทยากรในเรื่องที่เกษตรกรต้องการเรียนรู้ เกษตรกรพบเจอกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยครั้งอยู่แล้วทำให้เกษตรกรเบื่อไม่กระตือรือร้นการเรียนรู้ แบ่งหมวดหมู่ในการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นน้ำคือการเตรียมดินจนกระทั่งการเก็บเกี่ยว

ด้านการผลิต ในการถ่ายทอดความรู้ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีหรือที่ใช้สำหรับการผลิตทุเรียน เพิ่มองค์ความรู้และการสอนให้เกษตรกรวางแผนในการผลิตโดยแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามการเจริญเติบโตของผลผลิต เพื่อวางแผนหาแหล่งเงินทุน หรือแหล่งปัจจัยการผลิตราคาถูกร่วมกัน

ด้านการตลาด ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดระนอง มีการจำหน่ายให้กับห้าง โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจในราคาผลผลิต แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ต้องการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้น ในส่วนนี้หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมเพื่อเป็นเกษตรกรต้นแบบให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม

ด้านการสนับสนุน ดิถอาวูจในเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอในเรื่ององค์ความรู้ให้ครบทุกมิติ จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนโรงเรียนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และเพื่อเป็นงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ไว้ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนทุเรียนโดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และสืบทอดอาชีพเกษตรกรกรมจากบรรพบุรุษ

2.5.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- 1) เจ้าหน้าที่ มีความรู้ไม่ครอบคลุม ในการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรตามชนิดพืช ดังนั้นควรมีเอกสารความรู้ประกอบการดำเนินงานโรงเรียนตามชนิดพืชที่จะดำเนินการ
- 2) เจ้าหน้าที่ ต้องกระตุ้นให้เกษตรกรที่ร่วมโครงการกล้าแสดงออกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.5.4 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการต่อยอดจากการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง ดังนี้

- 1) ด้านสมาชิก (1) ส่งเสริมจัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการผลิตพืชคุณภาพจังหวัดระนอง (2) ส่งเสริมต่อยอดการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ (3) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง (4) ส่งเสริมให้สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร (5) ส่งเสริมการจัดทำแผนปฏิบัติการผลิตในทุกชนิดพืชในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดระนอง

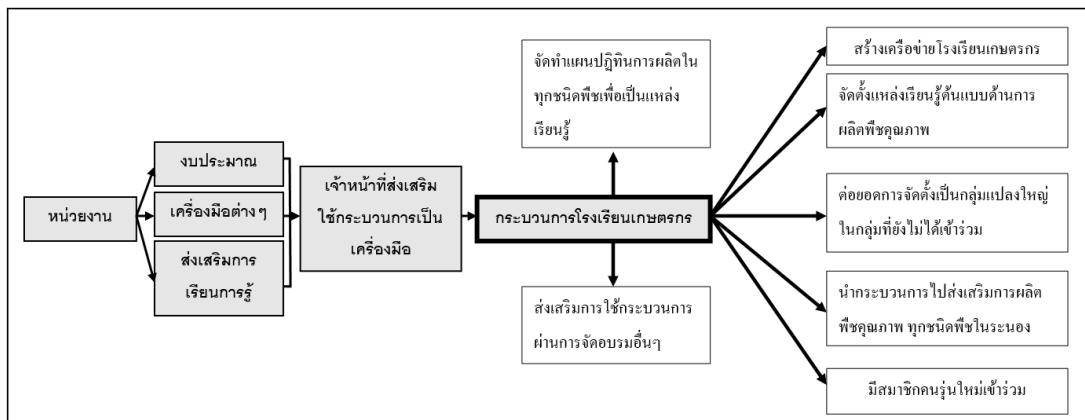
2) ด้านเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ในการทำกระบวนการ
โรงเรียนเกษตรกร

3) ด้านกระบวนการโรงเรียน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบโรงเรียน
เกษตรกรผ่านการจัดอบรมโครงการต่าง ๆ

4) ด้านการสนับสนุน สนับสนุนให้มีสมาชิกคนรุ่นใหม่เข้าเป็นสมาชิก
โรงเรียนเกษตรกร

จากการข้อมูลจึงได้สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรเพื่อ
พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ดังภาพที่ 5.4

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร

ภาพที่ 5.4 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียน
เกษตรกรจังหวัดระนอง พบว่าประเด็นที่สำคัญที่ควรเสนอแนะไว้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้วิจัย จากผลการวิจัย พบว่าการส่งเสริมการผลิตทุเรียน
คุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นการส่งเสริมอีกรูปแบบที่เกษตรกรมีการยอมรับใน
ระดับมาก แต่เกษตรกรยังคงมีความเข้าใจที่ผิดในบางเรื่องของกระบวนการโรงเรียน ผู้วิจัยที่

รับผิดชอบงานโรงเรียนเกษตรกรรมระดับจังหวัดจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการส่งเสริมของจังหวัดระนองมีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อ เกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.39 ปี ซึ่งเป็นอายุค่อนข้างมากและใกล้ที่จะเข้าสู่วัยชรา ดังนั้นเกษตรกรจึงควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ประสบการณ์ให้กับทายาทหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ และร่วมกันนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับปรุงและพัฒนาผลผลิตให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในหลายเรื่อง ควรเปลี่ยนเกษตรกรจากผู้รับเป็นผู้ยอมรับ เพื่อกระตุ้นและสร้างการรับรู้ที่เกษตรกรยอมรับและเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกันกับตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการผลิตทุเรียนคุณภาพ ที่มีการถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร เปลี่ยนเกษตรกรจากผู้รับเป็นผู้ยอมรับ ให้ตัวเกษตรกรดำเนินการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้คำแนะนำพร้อมทั้งมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการส่งเสริมที่เกษตรกรยอมรับต่อการจัดการพืชอย่างยั่งยืน

2) จากผลการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลยังเป็นแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับข้อมูลมากที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมยังคงเป็นบทบาทที่สำคัญในการให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงต่อตัวเกษตรกร และต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยแหล่งความรู้อันดับ 2 คือ สื่อออนไลน์ นักส่งเสริมก็ควรที่จะปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการเพิ่มช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของเกษตรกร รวมถึงมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงกระตุ้น และสามารถขยายไปสู่เกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกรโรงเรียนเกษตรกรโดยเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกร การส่งเสริมในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรจึงควรต่อยอดและพัฒนาต่อไป การส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพหรือการส่งเสริมการผลิตพืช

เศรษฐกิจให้มีคุณภาพ โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจึงเป็นช่องทางที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมพัฒนาที่ดิน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากวิทยากรที่มาจากความรู้ ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกษตรกรรู้สึกเบื่อในการเข้าร่วมกระบวนการ

2) จากผลการวิจัยพบว่า ในการส่งเสริมควรเกิดการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายของโรงเรียนเกษตรกรภายในจังหวัดเพื่อขยายผลความสำเร็จที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อการนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง การสร้างเครือข่ายอาจทำให้มีงบประมาณมาสนับสนุนในการดำเนินการ และมีการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานที่บูรณาการร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว รวมทั้งยังเป็นการกระจายความช่วยเหลือให้เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายโดยเริ่มจากภายในจังหวัดและขยายผลต่อไป

3.1.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบโรงเรียนเกษตรกรเป็นกระบวนการที่เหมาะสมต่อการขยายผล ดังนั้นหน่วยงานควรมีการสนับสนุน และส่งเสริมกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรต่อไป

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องราคาผลผลิตที่ตกต่ำการที่ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตพืชที่มีคุณภาพ และส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายมากขึ้น เกิดตลาดสินค้ากลางในจังหวัด ช่วยเหลือด้านเงินทุนให้เกษตรกร เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการต่อรองราคาผลผลิตให้เหมาะสมกับราคาที่เหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไปได้ 2 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านเป้าหมาย ควรมีการศึกษาเป้าหมายเพิ่มเติม เช่น เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร

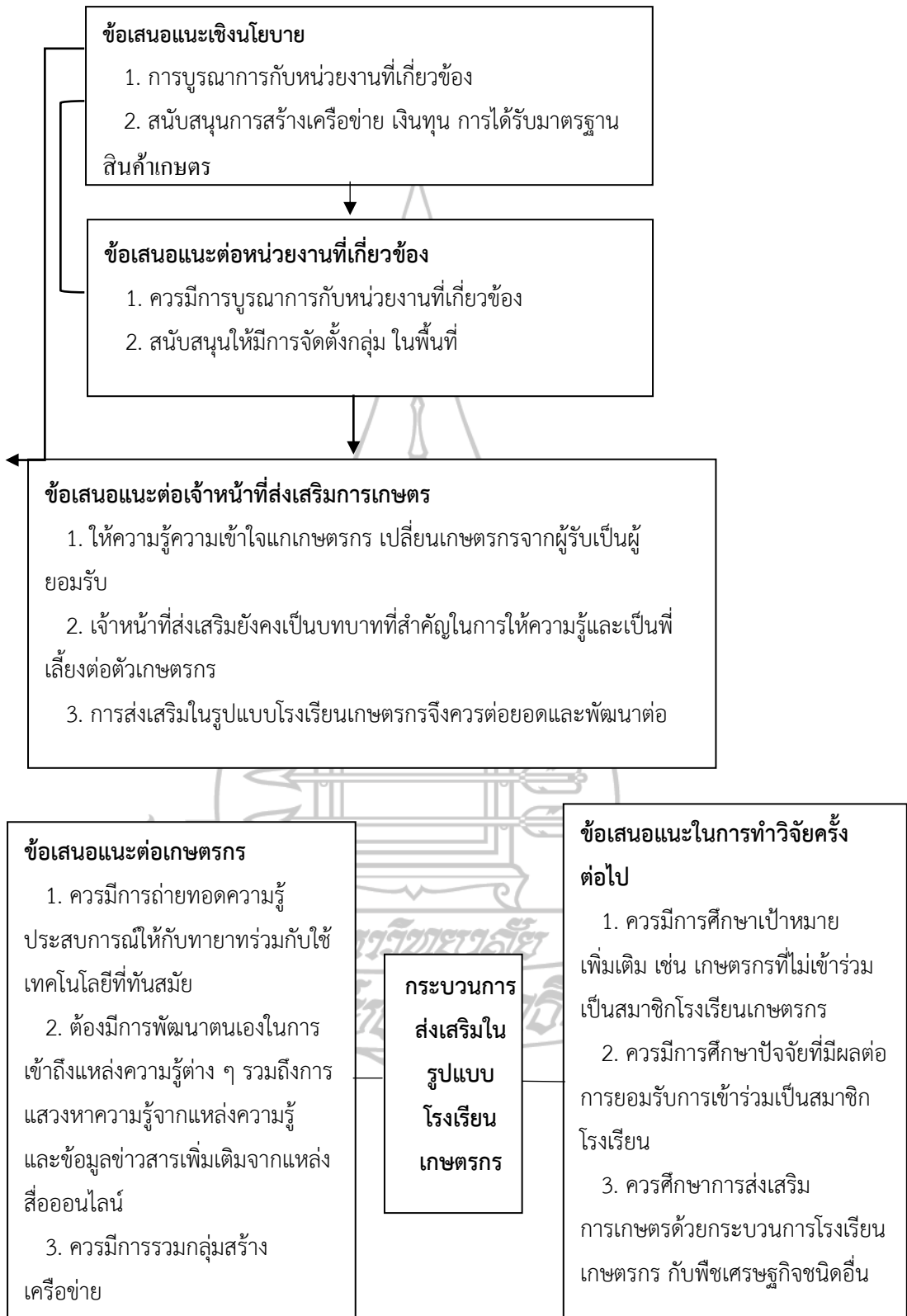
3.2.2 ด้านการศึกษา

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร และเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาส่งเสริมการผลิตและการจัดการที่มีคุณภาพ

2) ควรศึกษาการส่งเสริมการเกษตรด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร กับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นในพื้นที่เพื่อให้มีข้อมูลในการพัฒนาผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาด

3) ควรศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร ของแต่ละปี เพื่อเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบการส่งเสริมและการพัฒนา

ภาพที่ 5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2566). การค้าผ่านแดนไปจีน ปี 2566 ขยายตัว 44.1% ส่งออกทุเรียนสดไปจีนครองแชมป์ มูลค่ากว่า 9 หมื่นล้านบาท ขยายตัว 81.7%.
<https://www.dft.go.th/th-th/NewsList/News-DFT/Description-News-DFT/ArticleId/27593/27593>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (farmer Field School). <https://k-station.doae.go.th/?p=1398>
- _____. (2566). การขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (Farmer Field School : FFS). *วารสารส่งเสริมการเกษตร*, 56(308).
- กฤษณะ จันทะนารักษ์. (2564). *การผลิตและความต้องการในการส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรแปลงใหญ่ทุเรียนอำเภอเมือง จังหวัดตราด* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กิริติ มิตรพระพันธ์. (2556). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางทราย จังหวัดชลบุรี* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
- ชนิษฐา ศรีรัตน. (2538). *แหล่งความรู้และกระบวนการจัดการแหล่งความรู้ในชุมชน* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิราภรณ์ ถมแก้ว, ศรธรรม แก้วตาทิพย์, ภัทรภรณ์ วิชิโสโร. (2561). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้การเพิ่มคุณภาพการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองในเขตเทศบาลตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช* โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช.
- ชลกร ศิรวรรณนะ. (2556). การยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในชุมชน กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร ใน *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* 39(2): 80-94.
- ชลธิชา วิทยาลัย. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนเกษตรกรข้าวหอมมะลิ จังหวัดศรีสะเกษ* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชลิต พิษยภิญโญ. (2557). *การผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนชาวนาจังหวัดชัยนาท* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ชาญวิทย์ สะอาดยิ่ง. (2544). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนเกษตรกร* (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชุนวิภา รุ่งกำจัด. (2556). *การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรตามกระบวนการโรงเรียนชาวนาในจังหวัดอ่างทอง* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธวัชชัย รัตน์ขเลศ และ พฤษชัย ยิบมันตะสิริ. (2550). การพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรเพื่อการผลิตไม้ผลคุณภาพส่งออกตามแนวทางปฏิบัติโรงเรียนเกษตรกร. *วารสารเกษตร*, (23)2, 173-183.
- ธีรพงษ์ นันทะคำ. (2559). *การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อมวลชนของเกษตรกรในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ธีระ กิจเจริญ. (2550). *การประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการโรงเรียนเกษตรกรไม้ผล จังหวัดระยอง* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นพมาศ ธีรเวคิน. (2539). *จิตวิทยาลังคมกับชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย. (2561). *การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ไพโรจน์ นวลนุ่น และ สุวรรณมา ประณีตวตกุล. (2548.). *การประเมินผลกระทบของโครงการโรงเรียนเกษตรกรต่อสภาพแวดล้อมและความรู้ของเกษตรกร*. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 43 สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร สาขาสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาคหกรรมศาสตร์. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 43. (หน้า 396-403). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้*. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร (เล่ม 1, หน่วยที่ 1). นนทบุรี: สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานิต ลาเกลี้ยง. (2557). *การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ยศพล ผลาผล และคณะ. (2561). *การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนยุคใหม่แบบมีส่วนร่วม*.
 รายงานวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ระวีร์สมิ์ ขวัญชัย, นาริรัตน์ สีระสาร และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2567). การได้รับการส่งเสริมการ
 จัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอเมืองระนอง จังหวัด
 ระนอง. *วารสารวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมการเกษตร*, 55(2), 149-162.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ:
 วนิดา เทรียมทอง. (2560). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ
 จังหวัดชุมพร* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
 ศยามล สินประเสริฐ. (2562). *แนวทางการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้านอารักขาพืชใน
 จังหวัดเลย* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สนธิลา บุญมาก. (2558). *การส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรในจังหวัดยะลา
 (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมุห์ภัทร์ สังข์ไชย, นาริรัตน์ สีระสาร และบำเพ็ญ เขียวหวาน. (2567). ความต้องการได้รับการ
 ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรอำเภอกันตัง
 จังหวัดตรัง. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตรและการจัดการ*, 7(2), 121-128.
- สรารัฐ ชลหาญ. (2563). *การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต* (เกษตรศาสตร
 มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร. (2564). *คู่มือการผลิตทุเรียนคุณภาพจังหวัดชุมพร*. เอกสารวิชาการ.
 สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง. (2566). *ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรจังหวัดระนอง*. สำนักงานเกษตร
 จังหวัดระนอง กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม. (2565). *จิตวิทยาและมนุษย์สัมพันธ์ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*.
 ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 11-15).
 นนทบุรี: สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุชา จันท์เอม และ สุรางค์ จันท์เอม. (2520). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- สุชาติ ทองรอด. (2546). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนคุณภาพของ
 เกษตรกรจังหวัดชุมพร* (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
 นนทบุรี.

- สุดารัตน์ เพชรขจร. (2560). การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรใน
อำเภอสวี จังหวัดชุมพร (เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรรัตน์ วงษ์ชื่น และคณะ. (2567). โมเดลการส่งเสริมการควบคุมศัตรูมะพร้าวอย่างยั่งยืนของ
เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าวในภาคตะวันออก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*,
9(2), 662-689.
- อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว, สรศักดิ์ เหน็บบัว และนนทียา พนมจันทร์. (2563). การเรียนรู้ของเกษตรกร
เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติตามการเกษตรที่ดี. *วารสารการพัฒนาชุมชน
และคุณภาพชีวิต*, 8(3), 492-

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แหล่งความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
- ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร
- ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน

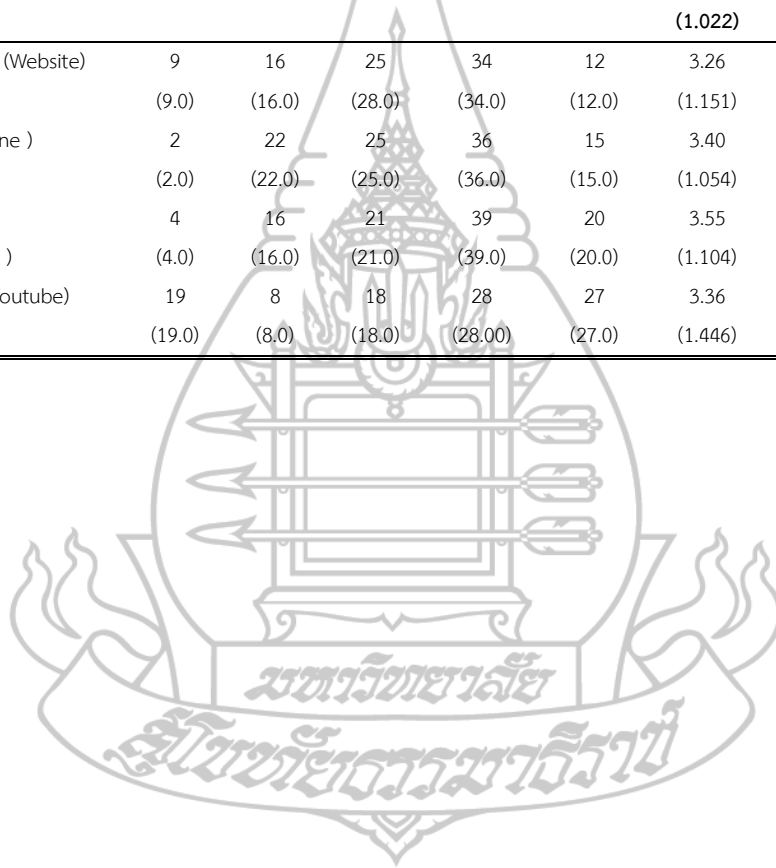
เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ 1 แหล่งความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

N = 100

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1 สื่อบุคคล						3.54 (.567)	มาก	1
1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	0 (0.0)	0 (0.0)	18 (18.0)	49 (49.0)	33 (33.0)	4.15 (.702)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	17 (17.0)	23 (23.0)	30 (30.0)	25 (25.0)	5 (5.0)	2.78 (1.151)	ปานกลาง	5
1.3 ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	9 (9.0)	15 (15.0)	31 (31.0)	35 (35.0)	10 (10.0)	3.22 (1.106)	ปานกลาง	4
1.4 สมาชิกในกลุ่ม	3 (3.0)	4 (4.0)	7 (7.0)	55 (55.0)	31 (31.0)	4.07 (.902)	มาก	2
1.5 ครอบครัว ญาติพี่น้อง	1 (1.0)	4 (4.0)	49 (49.0)	36 (36.0)	10 (10.0)	3.50 (.772)	มาก	3
2 สื่อมวลชน						2.67 (.848)	ปานกลาง	4
2.1 วิทยู	26 (26.0)	31 (31.0)	29 (29.0)	12 (12.0)	2 (2.0)	2.33 (1.055)	น้อย	3
2.2 โทรทัศน์	13 (13.0)	5 (5.0)	55 (55.0)	18 (18.0)	9 (9.0)	3.05 (1.058)	ปานกลาง	1
2.3 นิทรรศการหรืองาน แสดงสินค้า	18 (18.0)	22 (22.0)	40 (40.0)	17 (17.0)	3 (3.0)	2.65 (1.058)	ปานกลาง	2
3 สื่อสิ่งพิมพ์						3.02 (.786)	ปานกลาง	3
3.1 เอกสารหน่วยงาน ราชการ	5 (5.0)	13 (13.0)	42 (42.0)	30 (30.0)	10 (10.0)	3.27 (.983)	ปานกลาง	1 3.10 2.81 2.91 3.26 3.40 3.55 3.36

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความ หมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
3.2 แผ่นพับ/โปสเตอร์	8 (8.0)	14 (14.0)	44 (44.0)	28 (28.0)	6 (6.0)	3.10 (.990)	ปาน กลาง	2
3.3 ไลน์ประชาสัมพันธ์	14 (14.0)	13 (13.0)	54 (54.0)	16 (16.0)	3 (3.0)	2.81 (.971)	ปาน กลาง	4
3.4 หนังสือ/วารสาร	7 (7.0)	19 (19.0)	53 (53.0)	18 (18.0)	3 (3.0)	2.91 (.877)	ปาน กลาง	3
4 สื่อออนไลน์						3.39 (1.022)	ปานกลาง	2
4.1 เว็บไซต์ (Website)	9 (9.0)	16 (16.0)	25 (28.0)	34 (34.0)	12 (12.0)	3.26 (1.151)	ปานกลาง	4
4.2 ไลน์ (Line)	2 (2.0)	22 (22.0)	25 (25.0)	36 (36.0)	15 (15.0)	3.40 (1.054)	ปานกลาง	2
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)	4 (4.0)	16 (16.0)	21 (21.0)	39 (39.0)	20 (20.0)	3.55 (1.104)	มาก	1
4.4 ยูทูป (Youtube)	19 (19.0)	8 (8.0)	18 (18.0)	28 (28.0)	27 (27.0)	3.36 (1.446)	ปานกลาง	3

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
3.2 แผ่นพับ/โปสเตอร์	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	2 (40.0)	2 (40.0)	4.20 (.837)	มาก	1
3.3 ไลน์ประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	2 (40.0)	1 (20.0)	3.80 (.837)	มาก	3
3.4 หนังสือ/วารสาร	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	4 (80.0)	0 (0.0)	3.80 (.447)	มาก	3
4 สื่อออนไลน์						4.45 (.807)	มากที่สุด	1
4.1 เว็บไซต์ (Website)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	1 (20.0)	3 (60.0)	4.40 (.894)	มากที่สุด	2
4.2 ไลน์ (Line)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	1 (20.0)	3 (60.0)	4.40 (.894)	มากที่สุด	2
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	1 (20.0)	3 (60.0)	4.40 (.894)	มากที่สุด	2
4.4 ยูทูบ (Youtube)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	1

เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความ หมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1 เป็นกระบวนการที่เกิดจากความ ต้องการของตัวเกษตรกรทำให้ เกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม	0 (0.0)	2 (2.0)	17 (17.0)	63 (63.0)	18 (18.0)	3.97 (.658)	มาก	6
2 เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกร เป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกัน เรียนรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (17.0)	59 (59.0)	24 (24.0)	4.07 (.640)	มาก	3
3 เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจ ตลอดกระบวนการผลิตอย่าง เหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	20 (20.0)	66 (66.0)	14 (14.0)	3.94 (.583)	มาก	7
4 เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้	0 (0.0)	1 (1.0)	11 (11.0)	65 (65.0)	23 (23.0)	4.10 (.611)	มาก	2
5 เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้ เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ	0 (0.0)	1 (1.0)	32 (32.0)	57 (57.0)	10 (10.0)	3.76 (.638)	มาก	8
6 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความ เหมาะสมในแต่ละพื้นที่	0 (0.0)	0 (0.0)	22 (22.0)	53 (53.0)	25 (25.0)	4.03 (.688)	มาก	4
7 สามารถนำไปปรับใช้กับการ ส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	23 (23.0)	54 (54.0)	23 (23.0)	4.00 (.682)	มาก	5
8 เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมี การสำรวจโรคแมลงและมีความ เข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและ เหมาะสม	0 (0.0)	6 (6.0)	16 (16.0)	56 (56.0)	22 (22.0)	3.94 (.789)	มาก	7
9 มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำ ให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้ มีคุณภาพมากขึ้น	0 (0.0)	2 (2.0)	15 (15.0)	54 (54.0)	29 (29.0)	4.10 (.718)	มาก	2
10 โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	0 (0.0)	1 (1.0)	8 (8.0)	55 (55.0)	36 (36.0)	4.26 (.645)	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม					4.01 (.665)	มาก		

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโรงเรียนเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ 4 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร

N = 5

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1 เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	3
2 เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	3
3 เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	2
4 เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	2
5 เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	3
6 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	4 (80.0)	4.80 (.447)	มากที่สุด	1
7 สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	2
8 เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (80.0)	1 (20.0)	4.20 (.447)	มาก	4
9 มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้น	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (80.0)	1 (20.0)	4.20 (.447)	มาก	4
10 โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม						4.46 (.517)	มากที่สุด	

เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ 5 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความ หมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
1 การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อน เริ่มกระบวนการ	0 (0.0)	3 (3.0)	45 (45.0)	44 (44.0)	8 (8.0)	3.57 (.685)	มาก	9
2 การกำหนดประเด็นความ คาดหวัง/ความมุ่งหวัง	0 (0.0)	1 (1.0)	40 (40.0)	48 (48.0)	11 (11.0)	3.69 (.677)	มาก	7
3 การตั้งกฎกติกาในการเริ่ม กระบวนการโรงเรียน เกษตรกร	0 (0.0)	9 (9.0)	27 (27.0)	52 (52.0)	12 (12.0)	3.67 (.805)	มาก	8
4 การกำหนดหน้าที่การ รับผิดชอบในโรงเรียน	0 (0.0)	2 (2.0)	29 (29.0)	49 (49.0)	20 (20.0)	3.87 (.747)	มาก	6
5 กระบวนการจัดทำปฏิทิน การผลิตทุเรียนคุณภาพ	0 (0.0)	0 (0.0)	25 (25.0)	52 (52.0)	23 (23.0)	3.98 (.696)	มาก	3
6 การอบรมโดยมีเกษตรกร เป็นศูนย์กลาง	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (16.0)	63 (63.0)	20 (20.0)	4.03 (.611)	มาก	2
7 การถ่ายทอดความรู้ตาม ความต้องการของเกษตรกร สมาชิก	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (17.0)	58 (58.0)	25 (25.0)	4.08 (.646)	มาก	1
8 การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบ ของโรงเรียนเกษตรกร	0 (0.0)	4 (4.0)	19 (19.0)	59 (59.0)	18 (18.0)	3.91 (.726)	มาก	5
9 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและ การเรียนรู้ระหว่างสมาชิก	0 (0.0)	0 (0.0)	22 (22.0)	61 (61.0)	17 (17.0)	3.95 (.626)	มาก	4
10 การสำรวจระบบนิเวศ	1 (1.0)	15 (15.0)	25 (25.0)	47 (47.0)	12 (12.0)	3.54 (.926)	มาก	10
เฉลี่ยรวม						3.82 (.715)	มาก	

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโรงเรียนเกษตรกร

ตารางภาคผนวกที่ 6 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน

N = 5

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ความ หมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1 การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อน เริ่มกระบวนการ	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (20.0)	3 (60.0)	0 (0.0)	3.60 (.548)	มาก	7
2 การกำหนดประเด็นความ คาดหวัง/ความมุ่งหวัง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	4
3 การตั้งกฎกติกาในการเริ่ม กระบวนการโรงเรียน เกษตรกร	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	4 (80.0)	0 (0.0)	3.80 (.447)	มาก	6
4 การกำหนดหน้าที่การ รับผิดชอบในโรงเรียน	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	4 (80.0)	0 (0.0)	3.80 (.447)	มาก	6
5 กระบวนการจัดทำปฏิทิน การผลิตทุเรียนคุณภาพ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	5 (100.0)	5.00 (.000)	มากที่สุด	1
6 การอบรมโดยมีเกษตรกร เป็นศูนย์กลาง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (20.0)	4 (80.0)	4.80 (.447)	มากที่สุด	2
7 การถ่ายทอดความรู้ตาม ความต้องการของเกษตรกร สมาชิก	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	3
8 การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบ ของโรงเรียนเกษตรกร	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (60.0)	2 (40.0)	4.40 (.548)	มากที่สุด	4
9 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและ การเรียนรู้ระหว่างสมาชิก	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (40.0)	3 (60.0)	4.60 (.548)	มากที่สุด	3
10 การสำรวจระบบนิเวศ	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (80.0)	1 (20.0)	4.20 (.447)	มาก	5
เฉลี่ยรวม						4.32 (.452)	มาก ที่สุด	

ภาคผนวก ข

- แบบสัมภาษณ์เกษตรกร
- แบบสอบถามเจ้าหน้าที่
- ประเด็นสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน
เรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำชี้แจง

1. คำตอบในแบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน
2. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร
3. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....ชื่อ-นามสกุล.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 1.1 สภาพทางพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ 1) โสด 2) สมรส 3) หย่า/หม้าย
4. ระดับการศึกษา
 - 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา 2) ประถมศึกษา
 - 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 - 5) อนุปริญญา/ปวส. 6) ปริญญาตรี
 - 7) สูงกว่าปริญญาตรี ระบุ.....

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

1. สมาชิกในครัวเรือน จำนวน.....คน
2. แรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน จำนวน.....คน
3. มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน จำนวน.....คน
4. ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน จำนวน.....ปี
5. การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร
 - 1) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม
 - 2) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) กลุ่มแปลงใหญ่ 2.2) กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน 2.3) กลุ่มเกษตรกร 2.4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 2.5) อื่นๆ ระบุ.....
6. ท่านได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน
 - 1) ไม่เคยฝึกอบรม
 - 2) เคยอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1) ด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ 2.2) การเกษตรอื่นๆ(ระบุ).....
 - 2.3) การตลาด 2.4) การแปรรูป
 - 2.5) ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน 2.6) ด้านอื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. ท่านประกอบอาชีพหลัก คือ (ตอบเพียง 1 ข้อ)
 - 1) เกษตรกรรม 2) ปศุสัตว์
 - 3) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ 4) พนักงานบริษัทเอกชน
 - 5) รับจ้างทั่วไป 6) ธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า
 - 7) ประมง 8) อื่น ๆ ระบุ.....
2. ท่านประกอบอาชีพรอง คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1) ไม่มีอาชีพรอง 2) เกษตรกรรม
 - 3) ปศุสัตว์ 4) พนักงานบริษัทเอกชน
 - 5) รับจ้างทั่วไป 6) ธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า
 - 7) ประมง 8) อื่น ๆ ระบุ.....

3. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่
4. สิทธิการถือครองที่ดิน
- 1) เป็นเจ้าของ 2) ของคนในครอบครัว
- 3) เช่า 4) อื่น ๆ ระบุ.....
5. ครั้วเรือนของท่านมีรายได้รวมกันทั้งสิ้น ประมาณ.....บาท/ปี
6. ครั้วเรือนของท่านมีรายได้จากการทำสวนทุเรียน ประมาณ.....บาท/ปี
7. รูปแบบการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1) จำหน่ายเอง 2) ขายเหมา 3) จำหน่ายให้ล้ง 4) ทำสัญญาซื้อ - ขายล่วงหน้า
- 5) ออนไลน์ 6) อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ท่านคิดว่าถูก และ ผิด

ประเด็นความรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร		
1.1 ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง		
1.2 เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก		
1.3 มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน		
1.4 เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง		
1.5 เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้นการใช้สารเคมี		
1.6 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน		
1.7 ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ		
1.8 แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้นเท่านั้น		
1.9 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน		
1.10 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบควรเป็นเจ้าของเดียวกัน		
2. การผลิตทุเรียนคุณภาพ		
2.1 การจัดการสวนที่ดีควรเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน		
2.2 การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเองเพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด		
2.3 ปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนทำให้คาดการณ์การจัดการสวนได้		
2.4 IPM เป็นรูปแบบการจัดการสวนทุเรียนแบบผสมผสาน		
2.5 ในการพนสารชีวภัณฑ์ครั้งเดียวควรผสมสารเคมีเข้าด้วยกัน เพื่อความสะดวก		

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแหล่งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

แหล่งความรู้	ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ					
1.2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน					
1.3 ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน					
1.4 สมาชิกในกลุ่ม					
1.5 ครอบครัว ญาติพี่น้อง					
2. สื่อมวลชน					
2.1 วิทยุ					
2.2 โทรทัศน์					
2.3 นิทรรศการหรืองานแสดงสินค้า					
3. สื่อสิ่งพิมพ์					
3.1 เอกสารหน่วยงานราชการ					
3.2 แผ่นพับ/โปสเตอร์					
3.3 วารสารประชาสัมพันธ์					
3.4 หนังสือ/วารสาร					
4. สื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 ไลน์ (Line)					
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)					
4.4 ยูทูบ (Youtube)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
2. เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้					
3. เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม					
4. เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
5. เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ					
6. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่					
7. สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม					
8. เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม					
9. มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้น					
10. โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย					

ตอนที่ 3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้องการ				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. ด้านความรู้					
1.1 มีการถ่ายทอดความรู้รูปแบบโรงเรียนเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง					
1.2 มีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการผลิตพืช					
1.3 มีความรู้ด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า					
2. ด้านการผลิต					
2.1 เงินทุนสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต					
2.2 มีแรงงานเพิ่ม					
2.3 การได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพ					
2.4 นำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้					

ตอนที่ 3.2(ต่อ)

ประเด็นความต้องการ	ระดับของความต้องการ				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
2.ด้านการผลิต(ต่อ)					
2.5 การลดต้นทุนการผลิต					
2.6 การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพ					
3. ด้านการตลาด					
3.1 มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน					
3.2 มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย					
3.3 มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น					
4. ด้านการสนับสนุน					
4.1 มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่					
4.2 ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง					
4.3 มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

4.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ					
2. การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง					
3. การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร					
4. การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน					
5. กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ					
6. การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง					
7. การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก					
8. การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบของโรงเรียนเกษตรกร					
9. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก					
10. การสำรวจระบบนิเวศ					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

ตอนที่ 5.1 ปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. ด้านความรู้					
1.1 ขาดความรู้ในเรื่องโรคแมลง และการผลิตที่มีคุณภาพ					
1.2 ขาดความรู้ในการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าสินค้า					
1.3 ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต					
1.4 ขาดความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง					
2.2 สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม					
2.3 แหล่งน้ำมีปริมาณไม่เพียงพอ					
2.4 ขาดการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม					
2.5 ภัยธรรมชาติ/โรคแมลง					
3. ด้านการตลาด					
3.1 ราคาผลผลิตตกต่ำ					
3.2 ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้					
3.3 ความต้องการสินค้าอยู่ในวงจำกัด					
3.4 มีตลาดรองรับผลผลิตน้อย					
3.5 ช่องทางจำหน่ายผลผลิตไม่หลากหลาย					
4. ด้านการสนับสนุน					
4.1 ไม่ได้รับการติดตามส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ					
4.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพมีน้อย					
4.3 ขาดการเชื่อมโยงกลุ่มและเครือข่าย					
4.4 ขาดแคลนแหล่งเงินทุน					

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. ด้านความรู้					
1.1 การให้ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ					
1.2 การให้ความรู้การแปรรูปผลผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้า					
1.3 การให้ความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด					
1.4 มีแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเอง					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน					
2.2 พัฒนาวัตถุดิบให้เป็นที่ต้องการของตลาด					
2.3 ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้					
3. ด้านการตลาด					
3.1 ควรมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน					
3.2 ส่งเสริมให้มีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย					
3.3 มีการประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น					
4. ด้านการสนับสนุน					
4.1 เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ					
4.2 ควรมีการอบรมการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน					
4.3 สนับสนุนแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ					
4.4 สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย					
4.5 สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสืบต่อภูมิปัญญา					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

ขอบคุณสำหรับข้อมูลเป็นอย่างสูง

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน
เรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำชี้แจง

1. คำตอบในแบบสอบถามชุดนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล และสภาพสังคม ของเจ้าหน้าที่
 - ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่
 - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่
3. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....ชื่อ-นามสกุล.....เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ 1) โสด 2) สมรส 3) หย่า/หม้าย
4. ระดับการศึกษา ระบุ.....
5. ท่านประกอบอาชีพ
 - 1) รับราชการ 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
6. ประสบการณ์ทำงานในกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน.....ปี
7. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
 - 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
 - 3) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 4) อื่นๆ ระบุ
8. สังกัดหน่วยงาน
 - 1) สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระนอง 2) สำนักงานเกษตรอำเภอกระบุรี
 - 3) สำนักงานเกษตรอำเภอกะเปอร์ 4) สำนักงานเกษตรอำเภอละอุ่น
 - 5) สำนักงานเกษตรอำเภอสุขสำราญ
9. รับผิดชอบโครงการโรงเรียนเกษตรกร จำนวน.....ปี

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 2.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

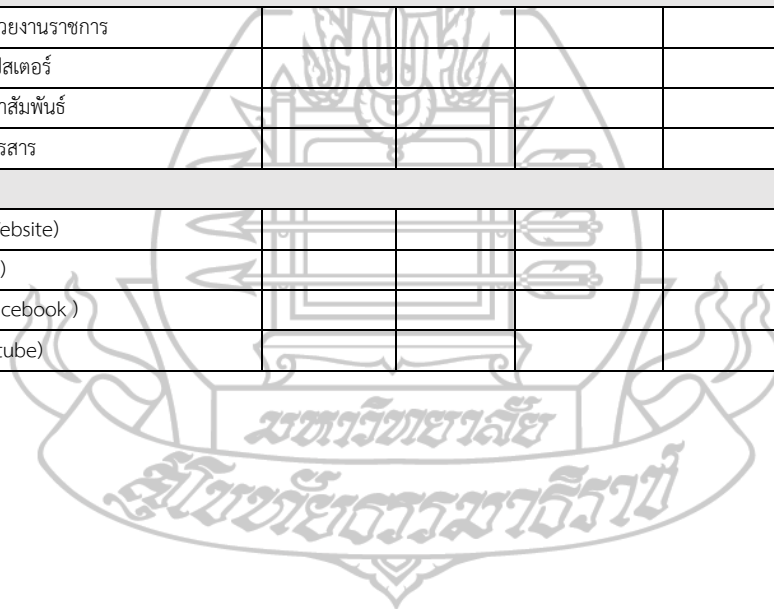
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ท่านคิดว่าถูก และ ผิด

ประเด็นความรู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร		
1.1 ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง		
1.2 เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก		
1.3 มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน		
1.4 เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง		
1.5 เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้นการใช้สารเคมี		
1.6 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน		
1.7 ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ		
1.8 แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้นเท่านั้น		
1.9 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน		
1.10 แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบควรเป็นเจ้าของเดียวกัน		
2. การผลิตทุเรียนคุณภาพ		
2.1 การนับวันดอกบานจนเก็บเกี่ยว 120 วันสามารถใช้ได้ทุกพื้นที่		
2.2 การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเองเพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด		
2.3 การตรวจสอบน้ำหนักแห้งของทุเรียนหมอนทองเพื่อวัดคุณภาพความแก่ ควรอยู่ที่ 32 % เป็นต้นไป		
2.4 IPM เป็นรูปแบบการจัดการสวนทุเรียนแบบผสมผสาน		
2.5 สารเคมีชนิดเดียวสามารถกำจัดศัตรูพืชได้ทุกชนิด		

ตอนที่ 2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแหล่งความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

แหล่งความรู้	ระดับการเข้าถึงแหล่งความรู้				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ					
1.2 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน					
1.3 ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน					
1.4 สมาชิกในกลุ่ม					
1.5 ครอบครัว ญาติพี่น้อง					
สื่อมวลชน					
2.1 วิทยุ					
2.2 โทรทัศน์					
2.3 นิตยสารหรืองานแสดงสินค้า					
สื่อสิ่งพิมพ์					
3.1 เอกสารหน่วยงานราชการ					
3.2 แผ่นพับ/โปสเตอร์					
3.3 วารสารประชาสัมพันธ์					
3.4 หนังสือ/วารสาร					
สื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 ไลน์ (Line)					
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)					
4.4 ยูทูบ (Youtube)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของ
เจ้าหน้าที่

ตอนที่ 3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อยที่สุด
2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกร ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
2. เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้					
3. เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม					
4. เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
5. เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ					
6. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่					
7. สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมเกษตรกรในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม					
8. เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจการจัดการที่ถูกต้องและเหมาะสม					
9. มีแปลงเรียนรู้แปลงต้นแบบทำให้เข้าใจกระบวนการผลิตพืชให้มีคุณภาพมากขึ้น					
10. โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย					

ตอนที่ 3.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง โปรดให้คำแนะนำเพิ่มเติมในเรื่องความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในด้านต่างๆตามที่ระบุด้านล่างนี้

1. ด้านความรู้

.....

2. ด้านการผลิต

.....

3. ด้านการตลาด

.....

4. ด้านการสนับสนุน

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของ
เจ้าหน้าที่

4.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของท่านในแต่ละหัวข้อ 1 = น้อย
ที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับของความคิดเห็น				
	(1) น้อยที่สุด	(2) น้อย	(3) ปานกลาง	(4) มาก	(5) มากที่สุด
1. การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ					
2. การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง					
3. การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียน เกษตรกร					
4. การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน					
5. กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ					
6. การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง					
7. การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกร สมาชิก					
8. การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบของโรงเรียนเกษตรกร					
9. การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก					
10. การสำรวจระบบนิเวศ					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 5.1 ปัญหาต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง โปรดให้คำแนะนำเพิ่มเติมในเรื่อง ปัญหา ในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
ในด้านต่างๆตามที่ระบุด้านล่างนี้

1. ด้านความรู้

.....

2. ด้านการผลิต

.....

3. ด้านการตลาด

.....

4. ด้านการสนับสนุน

.....

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการผลิตทุเรียนคุณภาพของเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพ ด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในด้านต่างๆตามที่ระบุด้านล่างนี้

1. ด้านความรู้

.....

.....

2. ด้านการผลิต

.....

.....

3. ด้านการตลาด

.....

.....

4. ด้านการสนับสนุน

.....

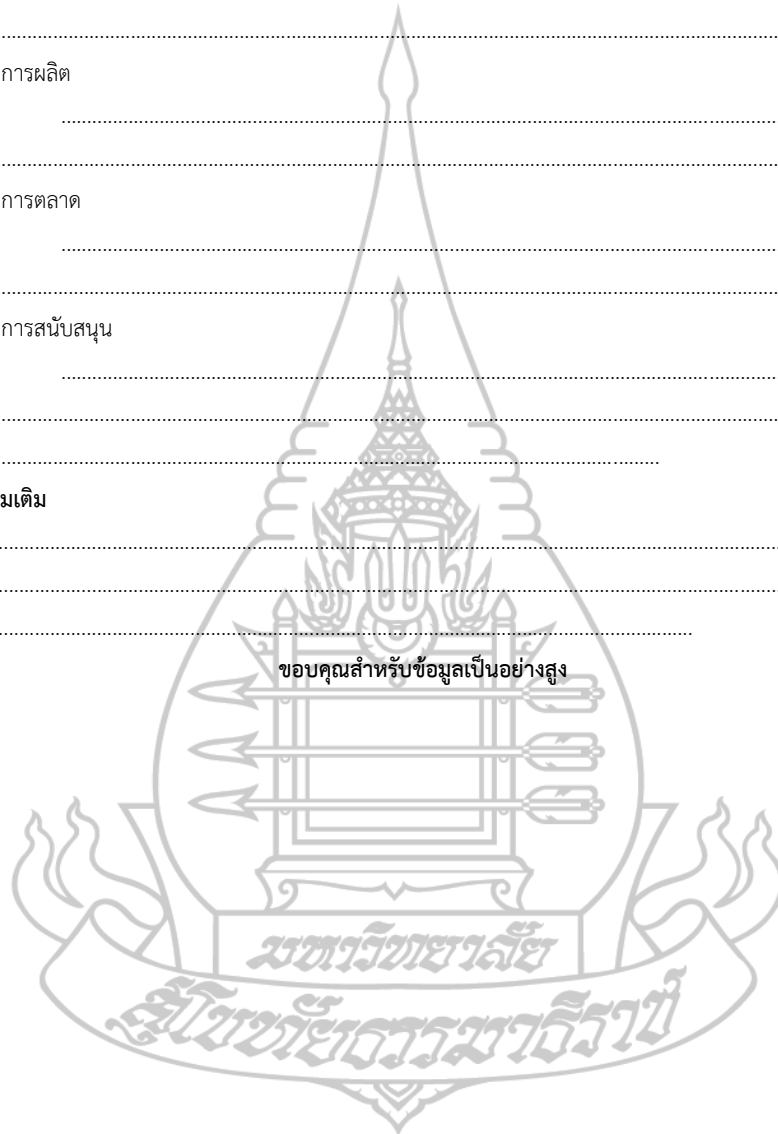
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประเด็นสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

1. ประเด็นด้านการอบรมด้วยรูปแบบโรงเรียนเกษตรกร

1.1 ปัจจัยภายใน

.....

.....

.....

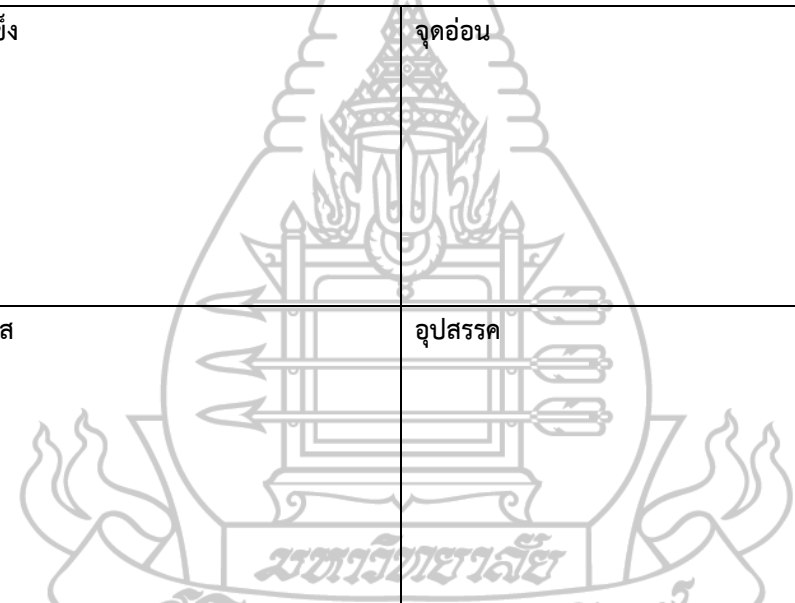
1.2 ปัจจัยภายนอก

.....

.....

.....

จุดแข็ง	จุดอ่อน
โอกาส	อุปสรรค

2. ประเด็นด้านความคิดเห็น

2.1 ความคิดเห็นต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

.....

.....

.....

.....

3. ประเด็นด้านปัญหา และข้อเสนอแนะ

3.1 ปัญหาของโรงเรียนเกษตรกร

1) ด้านความรู้

.....
.....

2) ด้านการผลิต

.....
.....

3) ด้านการตลาด

.....
.....

4) ด้านการสนับสนุน

.....
.....

3.2 ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

1) ด้านความรู้

.....
.....

2) ด้านการผลิต

.....
.....

3) ด้านการตลาด

.....
.....

4) ด้านการสนับสนุน

.....
.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์

ตารางสรุปผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถามโครงการวิจัย
เรื่อง การถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง

คำชี้แจง : แบบประเมินความตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่องการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดระนอง เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถามมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรงในตอนต้นที่ 1 – 5 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความตรง

+1 = เห็นด้วย/แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 = ไม่เห็นด้วย/ คำถามไม่มีความเหมาะสม

ข้อที่	ข้อคำถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
ตอนที่ 1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร					
	1.1 สภาพทางพื้นฐานส่วนบุคคล					
1	เพศ - ชาย - หญิง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	อายุ.....ปี (เศษของอายุมากกว่า 6 เดือน คิดเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	สถานภาพ - โสด - สมรส - หย่า/หม้าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ระดับการศึกษา - ต่ำกว่าประถมศึกษา - ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น - มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. - อนุปริญญา/ปวส. - ปริญญาตรี - สูงกว่าปริญญาตรี โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	1.2 สภาพทางสังคม					
1	สมาชิกในครัวเรือน จำนวน.....คน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	แรงงานภาคการเกษตร ในครัวเรือน จำนวน....คน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน จำนวน.....คน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	ประสบการณ์ในการทำสวน ทุเรียน จำนวน.....ปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร - ไม่เป็น - เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - กลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
	- กลุ่มแปลงใหญ่..... - กลุ่มกลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน - กลุ่มอื่นๆ ระบุ.....					
6	ท่านได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน - ไม่เคยฝึกอบรม - เคยอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - ด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ - ด้านการเกษตรอื่นๆ ระบุ, - ด้านการแปรรูป - ด้านการตลาด - ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน - ด้าน อื่นๆ,	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ						
1	ท่านประกอบอาชีพหลัก คือ (ตอบ 1 ข้อ) - เกษตรกรรม - ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ - พนักงานบริษัทเอกชน - รับจ้างทั่วไป - ธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า - อื่น ๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	ท่านประกอบอาชีพรอง คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - ไม่มีอาชีพรอง - เกษตรกรรม - พนักงานบริษัทเอกชน - รับจ้างทั่วไป - ประมง - ธุรกิจส่วนตัว/ร้านค้า - อื่น ๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด จำนวนไร่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	สิทธิการถือครองที่ดิน - เป็นเจ้าของ - ของครอบครัว - ผู้ดูแล - เช่า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	ครัวเรือนของท่านมีรายได้รวมกันทั้งสิ้นรายได้ประมาณบาท/ปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ครัวเรือนของท่านมีรายได้จากการทำสวนทุเรียน รายได้ ประมาณ.....บาท/ปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	รูปแบบการจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - จำหน่ายเอง - ขายเหมา - ขายออนไลน์ - อื่น ๆ,	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
ตอนที่ 2	ความรู้และแหล่งความรู้ ของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร					
	2.1 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร					
	1.รูปแบบโรงเรียนเกษตรกร					

ข้อที่	ข้อความคำถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
1.1	ระยะเวลาในการจัดกระบวนการที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 3 ครั้ง(เฉลี่ยคือ ผิด การจัดกระบวนการจัดได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของพื้นที่)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2	เจ้าหน้าที่เกษตรคือวิทยากรหลัก(เฉลี่ยคือ ผิด เจ้าหน้าที่เป็นเพียงที่เลี้ยงในกระบวนการ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	มีกฎกติการ่วมกันในการเรียน (เฉลี่ยคือ ถูก การเริ่มกระบวนการต้องมีการตั้งกฎกติกา)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4	เป็นการถ่ายทอดความรู้รูปแบบที่เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง (เฉลี่ยคือ ถูก โรงเรียนเกษตรกรเป็นการอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.5	เป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เน้นการใช้สารเคมี (เฉลี่ยคือ ผิด เป็นรูปแบบที่มีการจัดการแบบผสมผสาน IPM)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.6	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบ ต้องมีพื้นที่เท่ากัน (เฉลี่ยคือ ผิด ไม่จำเป็นต้องมีขนาดเท่ากัน แต่ควรเป็นพืชชนิดเดียวกัน)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.7	ควรดำเนินการสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ(เฉลี่ยคือ ถูก การสำรวจเป็นพื้นฐานของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.8	แปลงต้นแบบต้องเป็นของหัวหน้าชั้นเท่านั้น (เฉลี่ยคือ ผิด ไม่จำเป็น เป็นของสมาชิกคนไหนก็ได้)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.9	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเป็นพืชชนิดเดียวกัน(เฉลี่ยคือ ผิด ควรเป็นพืชชนิดเดียวกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติในแปลง)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.10	แปลงต้นแบบ และแปลงเปรียบเทียบควรเป็นเจ้าของเดียวกัน(เฉลี่ยคือ ผิด ไม่จำเป็นต้องเป็นของคนเดียวกัน)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.การผลิตทุเรียนคุณภาพ						
2.1	การจัดการสวนที่ดีควรเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน (เฉลี่ยคือ ถูกการจัดการสวนควรเริ่มจากดินเป็นอันดับแรกๆ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2	การผลิตทุเรียนคุณภาพคือการทำตามใจตัวเองเพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุด (เฉลี่ยคือ ผิด การผลิตทุเรียนคุณภาพเป็นการดูแลจัดการสวนอย่างเป็นระบบ และมีช่วงเวลาในการจัดการที่เหมาะสม)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	ปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนทำให้คาดการณ์การจัดการสวนได้ (เฉลี่ยคือ ถูก การทำปฏิทินการจัดการสวนทุเรียนการจัดการสวนควรเริ่มจากดินเป็นอันดับแรกๆ)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4	IPM เป็นรูปแบบการจัดการสวนทุเรียนแบบผสมผสาน (เฉลี่ยคือ ถูก IPM เป็นรูปแบบการจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมโดยใช้วิธีผสมผสาน)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.5	ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ครั้งเดียวควรผสมสารเคมีเข้าด้วยกัน เพื่อความสะดวก (เฉลี่ยคือ ผิด ในการพ่นสารชีวภัณฑ์ไม่ควรผสมสารเคมีเข้าด้วยกันเนื่องจากสารเคมีอาจทำให้เชื้อจุลินทรีย์เสียหายได้)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร						

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
1.สื่อบุคคล						
1.1	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2	เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4	สมาชิกในกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.5	ครอบครัว ญาติพี่น้อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.สื่อมวลชน						
2.1	วิทยุ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2	โทรทัศน์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	นิทรรศการหรืองานแสดงสินค้า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.สื่อสิ่งพิมพ์						
3.1	เอกสารหน่วยงานราชการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2	แผ่นพับโปสเตอร์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3	วารสารประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.4	หนังสือ/วารสาร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.สื่อออนไลน์						
4.1	เว็บไซต์ (Website)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2	ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3	เฟสบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4	ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 3	ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความต้องการของเกษตรกรต่อโรงเรียนเกษตรกร					
	3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของโรงเรียนเกษตรกร					
1	เป็นกระบวนการที่เกิดจากความต้องการของตัวเกษตรกรทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
2	เป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางทำให้มีการร่วมกันเรียนรู้	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
3	เป็นกระบวนการที่ทำให้เข้าใจตลอดกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เกษตรกรได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	สามารถนำไปปรับใช้กับการส่งเสริมเกษตรกรในรูปแบบอื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีการสำรวจโรคแมลงและมีความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	แปลงต้นแบบทำให้มีแปลงเรียนรู้ทำให้เข้าใจกระบวนการมากขึ้น	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
10	โรงเรียนเกษตรกรทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	3.2 ความต้องการในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพของเกษตรกร					
	1.ด้านความรู้					

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
1.1	มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
1.2	มีความรู้และได้รับการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	มีความรู้ด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.ด้านการผลิต						
2.1	เงินทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์การผลิต	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
2.2	มีแรงงานเพิ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	การได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานคุณภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4	นำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.ด้านการตลาด						
3.1	มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2	มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3	มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.ด้านการสนับสนุน						
4.1	มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2	ได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3	มีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนเกษตรกร						
4.1 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรทุเรียน						
1	การทำกิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกระบวนการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	การกำหนดประเด็นความคาดหวัง/ความมุ่งหวัง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	การตั้งกฎกติกาในการเริ่มกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	การกำหนดหน้าที่การรับผิดชอบในโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	กระบวนการจัดทำปฏิทินการผลิตทุเรียนคุณภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	การอบรมโดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	การถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของเกษตรกรสมาชิก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	การเรียนรู้ในแปลงต้นแบบของโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างสมาชิก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	การสำรวจระบบนิเวศ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร						
5.1 ปัญหาในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร						
1.ด้านความรู้						
1.1	ขาดความรู้ในการผลิตที่มีคุณภาพ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
1.2	ขาดความรู้ในการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าสินค้า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการผลิต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4	ขาดความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านการผลิต						
2.1	ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2	ปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่คงที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	ขั้นตอนการผลิตยุ่งยากใช้เวลานาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4	ขาดการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ด้านการตลาด						
3.1	ราคาผลผลิตตกต่ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2	ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3	ความต้องการสินค้าอยู่ในวงจำกัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความถามในแบบสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลงผล
		1	2	3		
3.4	มีตลาดรองรับผลผลิตน้อย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.5	ช่องทางจำหน่ายผลผลิตไม่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ด้านการสนับสนุน						
4.1	ไม่ได้รับการติดตามส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2	การให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียนคุณภาพมีน้อย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3	ขาดการเชื่อมโยงกลุ่มและเครือข่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4	ขาดแคลนแหล่งเงินทุน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5.2 ข้อเสนอแนะในการถ่ายทอดความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพด้วยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร						
1. ด้านความรู้						
1.1	การให้ความรู้การผลิตทุเรียนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2	การให้ความรู้การแปรรูปผลผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้า	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3	การให้ความรู้ในการต่อยอดธุรกิจและการตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4	มีแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ด้านการผลิต						
2.1	ควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2	พัฒนาวัตถุดิบให้เป็นที่ต้องการของตลาด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3	ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ด้านการตลาด						
3.1	ควรมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2	ส่งเสริมให้มีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.3	มีการประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ด้านการสนับสนุน						
4.1	เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.2	ควรมีการอบรมการผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.3	สนับสนุนแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรดอกเบี้ยต่ำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.4	สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.5	สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสืบต่อภูมิปัญญา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{121}{123} = 1.00$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านแสดงว่า ข้อคำถามใช้ได้
เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา
นั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายพงศธร สุขอนันต์
วัน เดือน ปี เกิด	21 เมษายน 2532
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพืชศาสตร์(พืชผัก) คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

